

KONSTYTUCJA

PAŃSTWA POLSKIEGO

(PROJEKT ADW. JACKA WILKA – POSŁA NA SEJM RP, WRZESIEŃ 2019 ROKU)

My Naród - obywatele Państwa Polskiego

pragnąc wiernie zachować, sumiennie utrzymywać i rozumnie rozwijać
wszystko, co najlepsze z Polskością:

- wiarę, tradycję i kulturę szlacheckich przodków naszych
 - umiłowanie odwiecznych swobód osobistych i politycznych
 - najlepsze zasady publiczne i uświęcone wiekami obyczaje
 - katolicką cywilizację łacińską Narodu Polskiego
- zakorzenioną w chrześcijańsko-klasycznym uniwersalizmie europejskim

i niezłomny sprzeciw wobec obcej zwierzchności i ingerencji w życie narodowe i prywatne

a nade wszystko wieczną miłość do niepodległej, suwerennej, silnej i zamożnej Polski

otrzymawszy od Stwórcy Jego Prawa oraz dary rozumu i wolnej woli

- które mają czynić każdego z nas roztropnym, sprawiedliwym i odpowiedzialnym

różni z natury, a równi w prawach

umiejący w oparciu o różnorodność pogłębiać jeszcze mocniej naszą jedność

wierząc, że każdy jest panem własnego życia, kowalem własnego losu i najlepszym stróżem
osobiście pojmowanego szczęścia budowanego w oparciu o klasyczne cnoty
zaś siła wspólnoty wynika ze zdolności, cnót i możliwości jednostek ją tworzących - tym
mocniej im więcej i swobodniej mogą one rozwijać swe osobiste talenty i umiejętności

stanowimy niniejszą Konstytucję

aby żyć w Ojczyźnie Wolności

- która daje dobrostan, pokój i najlepszy byt dla indywidualnego rozwoju
 - łącząc oddolne wysiłki jednostek i społeczności w pomyślność Wspólnoty Narodowej
 - dla jej ciągłego duchowego i materialnego wzrostu
 - jak i strzeże społeczeństwa wolnego wyboru w granicach Prawa
 - będącego rękojmią najlepiej pojętego dobra wspólnego
 - służącego zawsze tak jednostkom, jak i ich wszelkim zrzeszeniom,
- a zapewniającego przez to najlepsze prawa dla ogółu oraz szybki wzrost powszechnej
majątkowości i gospodarki krajowej

aby jak najsprawniej wyłaniać spośród nas najlepsze elity intelektualne i
moralne Narodu

- by strzegły poprzez mądre i godne rządy swobód, praw i odrębności naszych,
- jak i rozwijały ustawicznie najważniejsze dla Narodu jego siły duchowe

i aby działaniu wszelkich władz publicznych zapewnić praworządność,
rzetelność i sprawność

a nasze dziedzictwo i dorobek przekazać następnym pokoleniom jak największe,
najwspanialsze i najszlachetniejsze!

Szczęść nam Boże Trójjedyny i miej w Swej opiece
Polskę i Polaków!

Matko Boża, Królowo Korony Polskiej, prowadź i umacniaj Swoich Regentów

– Prezydentów Państwa Polskiego –

w cnotach roztropności, sprawiedliwości, umiarkowania i męstwa

aby służyli dobru i chwale Narodu Polskiego w duchu i ku celom, jakie wyżej
naznaczamy!

I. Państwo Polskie

Fundament cywilizacyjny Państwa Polskiego

Art. 1

1. W Państwie Polskim panuje Prawo, którego wiecznym źródłem i nienaruszalną podstawą są: przyrodzona wolność oraz niezbywalna godność osoby ludzkiej, naturalny porządek rzeczy, dorobek prawny Rzymian z podziałem na prawo publiczne i prywatne na czele, filozofia Greków z jej dążeniem do poszukiwania obiektywnej prawdy, jak i mająca prymat nad prawem stanowionym etyka chrześcijańska z jej personalizmem i integryzmem - znajdujące swój wyraz w całości porządku normatywnego i instytucjonalnego Państwa Polskiego.
2. Państwo Polskie dąży do urzeczywistnienia - poprzez całą swą państwowość - metody ustroju życia zbiorowego opartej o zasady cywilizacji łacińskiej z jej pojmowaniem i stosowaniem duchowych i cielesnych kategorii bytu ludzkiego: dobra, prawdy, piękna, zdrowia i dobrobytu.
3. Państwo Polskie kształtuje swoje długofalowe cele i polityki, jak również rozstrzyga decyzje o charakterze strategicznym w oparciu o pryncypia i cele ideologii nacjokratyzmu.

Bezpośrednie stosowanie Konstytucji

Art. 2

1. Niniejsza Konstytucja Państwa Polskiego, zwana dalej „Konstytucją”, jest najwyższym prawem Państwa Polskiego – to znaczy umową zawartą wzajemnie między obywatelami Państwa Polskiego i zarazem pomiędzy władzami publicznymi Państwa Polskiego, a Jego obywatelami. Państwo Polskie zwane jest dalej również „Polską”.
2. Przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio, chyba że coś przeciwnego wyraźnie w Konstytucji zastrzeżono. W szczególności, każdy może z związku z każdym postępowaniem prawnym powoływać się na odnośne przepisy Konstytucji jako najważniejszą, bezpośrednią i decydującą podstawę do rozpatrzenia i rozstrzygnięcia swojej sprawy indywidualnej przez sąd lub jakikolwiek inny organ władz publicznych Państwa Polskiego powołany do prowadzenia, rozpatrywania lub rozstrzygania spraw indywidualnych obywateli Państwa Polskiego oraz wszelkich ich zrzeczeń. Sądy powszechne, Sądy Ziemi, Sąd Najwyższy oraz wszystkie organy Państwa Polskiego i Ziemi przy rozpatrywaniu takich spraw stosują odpowiednie przepisy Konstytucji jako bezpośrednią, mającą pierwszeństwo przed wszelkimi innymi i decydującą podstawę swoich orzeczeń i wszelkich innych rozstrzygnięć - nadając zawsze właściwym przepisom Konstytucji moc rozstrzygającą w razie kolizji, zbiegu lub podobieństwa z wszelkimi innymi przepisami wszelkich innych aktów prawnych.

Jasność prawa i praworządność

Art. 3

1. Wszystkie władze publiczne w Państwie Polskim dążą do tego, aby na terytorium Polski obowiązywało możliwie najmniej przepisów prawa powszechnie obowiązującego, podejmując zarazem wszelkie legalnie dostępne środki służące jak najpilniejszemu ich

przestrzeganiu oraz jak najszybszemu wykonywaniu i egzekwowaniu tak prawa publicznego, jak i prywatnego – poprzez stałe rozwijanie zaufania do prawa, praworządności i poczucia prawnego obywateli.

2. Wszystkie władze publiczne w Państwie Polskim dążą do tego, aby powszechnie obowiązującym na terytorium Polski normom prawa nadać jak największą jasność, zwięzłość, czytelność i jednoznaczność, w szczególności poprzez tworzenie możliwie krótkich aktów prawnych oraz formułowanie przepisów prawa tak, by były one zrozumiałe, jasne i jednoznaczne dla każdego obywatela Państwa Polskiego.

Dobro wspólne i najważniejsza zasada pomocniczości

Art. 4

1. Państwo Polskie powołane jest dla dobra wspólnego obywateli Polski i wypełniania celów publicznych zgodnie z zasadami pomocniczości, adekwatności, proporcjonalności i subsydiarności. Dobro wspólne nie może dominować nad dobrem jednostek i ich dobrowolnych zrzeczeń, jak i być czynione ich nieuzasadnionym wyższymi celami kosztem - a ma zawsze zmierzać do gwarantowania i rozwijania wolności, swobód i praw indywidualnych.
2. Dążąc do powyższego władze publiczne Państwa Polskiego stosują decentralizację oraz bezwzględnie uznają zasadę oddolności, w szczególności powstrzymują się od działań lub regulacji we wszelkich obszarach życia i działalności indywidualnej lub zbiorowej obywateli Państwa Polskiego, w których dla osiągnięcia oczekiwanego celu wystarczająca jest ich aktywność samodzielna, albo zbiorowa - w porozumieniu lub poprzez zrzeszanie się z innymi obywatelami lub poprzez lokalne społeczności lub poprzez samorząd, chyba że działania lub regulacje władz publicznych przynoszą skutek w postaci takiej samej lub lepszej jakości przy oczywiście niższych kosztach lub tańszych skutkach niż działania prywatne jednostek, ich zrzeczeń lub lokalnych społeczności lub samorządów.
3. Jednakże i w przypadku działań lub regulacji władz publicznych opisanych w ust. 2 powyżej, o ile tylko nie jest to niezbędnie konieczne, nie wolno na nikogo nakładać obowiązku finansowania lub ponoszenia innych ciężarów lub obowiązków publicznych związanych z takimi działaniami lub ze skutkami takich regulacji.

Władza przedstawicielska i bezpośrednia

Art. 5

1. Państwo Polskie poprzez wszystkie swoje władze publiczne sprawuje wyłączną władzę publiczną na swym terytorium na zasadach określonych w Konstytucji. Obywatele Państwa Polskiego uczestniczą w przyjmowaniu ustaw poprzez swoich przedstawicieli lub - w przypadkach w Konstytucji określonych – bezpośrednio: poprzez referendum, weto obywatelskie i obywatelską inicjatywę ustawodawczą.
2. Terytorium Państwa Polskiego obejmuje jego obszar oraz inne terytoria określone ustawą państwową.
3. Państwo Polskie dokłada wszelkich dostępnych sobie starań służących ochronie i rozwijaniu dziedzictwa społecznego i kulturowego Narodu Polskiego poza aktualnymi granicami Polski. W szczególności władze publiczne Państwa Polskiego dążą do żywego i aktywnego zachowania łączności z Rodakami za granicą oraz wsparcia dla Nich.

Władza państwowa i samorządowa

Art. 6

1. Władza publiczna w Państwie Polskim dzieli się na władzę państwową i samorządową. Władza państwowa dzieli się na władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą, z których ta ostatnia jest władzą najważniejszą gdyż wymierza sprawiedliwość.
2. Władzę ustawodawczą sprawuje Parlament, władzę wykonawczą – Prezydent ze swym Rządem i jego administracją, władzę sądowniczą - Sąd Najwyższy, sądy powszechne i sądy prywatne. Sądy powszechne dzielą się na Sądy Rejonowe z Sędziami Pokoju, Sądy Okręgowe i Sądy Ziemi. Sąd Najwyższy orzeka w pełnym składzie, w składach swoich Izb, w składach zwykłych oraz w składach Trybunału Konstytucyjnego i Trybunał Stanu.

Funkcjonariusze publiczni

Art. 7

1. Funkcjonariuszem publicznym jest osoba, która na podstawie ustawy państwowej lub ziemskiej rozstrzyga lub faktycznie decyduje o prawach i obowiązkach obywateli i ich zrzeszeń lub prowadzi sprawy dotyczące interesu prawnego obywateli lub ich zrzeszeń.
2. Funkcjonariusze publiczni pochodzą z wyborów, albo mianowania lub powołania do sprawowania funkcji publicznej. Funkcję publiczną można pełnić również z udzielonego na podstawie wyraźnego przepisu ustawy państwowej lub ziemskiej upoważnienia uprawnionego do tego organu władzy publicznej.

Służba publiczna

Art. 8

1. Służbę publiczną pełnią funkcjonariusze publiczni, członkowie ciał kolegialnych będących organami władz publicznych, żołnierze zawodowi, policjanci oraz wynagradzane ze środków publicznych osoby, które są zatrudnione w urzędzie administracyjnym, instytucji publicznej lub innej jednostce organizacyjnej powołanej do obsługi lub wykonywania zadań organów władz publicznych.
2. Nie pełni służby publicznej osoba, która pełni wyłącznie wewnętrzne czynności usługowe wobec tego urzędu lub instytucji i nie uczestniczy w wydawaniu rozstrzygnięć lub w prowadzeniu spraw - dotyczących obywateli lub wewnętrznych.

Rząd Państwa Polskiego

Art. 9

Rząd Państwa Polskiego tworzy Prezydent, Premier, Ministrowie, Sekretarze i Podsekretarze Stanu oraz wszyscy państwowi funkcjonariusze publiczni nie pełniący służby publicznej w ramach władzy ustawodawczej, sądowniczej lub w samorządach.

Samorząd

Art. 10

1. Samorząd dzieli się na samorząd terytorialny i zawodowy. Samorząd terytorialny to Ziemie Polskie i wchodzące w ich skład gminy. Ziemie Polskie mogą na podstawie ustaw ziemskich wprowadzać - dla realizacji określonych zadań publicznych - inne szczególne samorządu terytorialnego lub specjalne formy zrzeszania gmin.
2. Samorząd zawodowy to tworzone na podstawie ustawy państwowej zrzeszenie regulujące zasady wykonywania określonego rodzaju działalności zawodowej lub gospodarczej, któremu ustawa państwowa nadaje lub deleguje określone uprawnienia organów władz publicznych.

Legalność działania władz publicznych

Art. 11

1. Wszelkie władze publiczne sprawują władzę wyłącznie poprzez swoje organy określone w ustawach państwowych i ziemskich.
2. Organami władz publicznych są funkcjonariusze publiczni lub ciała kolegialne stojące na czele urzędu administracyjnego, instytucji publicznej lub innej jednostki organizacyjnej powołanej do obsługi lub wykonywania zadań organów władz publicznych. Organami reprezentują na zewnątrz jednostki administracyjne i działają w ich imieniu. Organami władz publicznych są również osoby działające w tym charakterze na podstawie właściwego i wyraźnie przewidzianego w ustawie państwowej lub ziemskiej, upoważnienia organu władzy publicznej.

Sposób działania władz publicznych

Art. 12

Organy władz publicznych sprawują władzę publiczną - każdy według swojej właściwości i kompetencji określonej ustawą państwową lub ziemską – poprzez działania obejmujące wykonywanie i egzekwowanie prawa, działania organizacyjno-techniczne oraz poprzez wykonywanie innych działań obejmujących wszelkie czynności faktyczne i prawne dokonywane w celu rzeczywistego wypełnienia swoich zadań, jak również dopełniane w związku z prowadzeniem i rozstrzygnięciem spraw objętych swą właściwością i kompetencją.

Legalność działań funkcjonariuszy publicznych

Art. 13

1. Funkcjonariusze publiczni i wszelkie organy wszystkich władz publicznych działają tylko na podstawie i wyłącznie w granicach wynikających jednoznacznie z przepisów obowiązujących ustaw.
2. O ile ustawa nie daje funkcjonariuszowi lub organowi wyraźnej podstawy prawnej do działania, domniemywa się braku jego właściwości lub kompetencji w danym zakresie, zaś wszelkie spory w tym przedmiocie rozstrzyga się wyłącznie na korzyść obywateli - mając zawsze na celu minimalizację ich obowiązków, danin i ciężarów.

Pełna przejrzystość finansowa funkcjonariuszy publicznych

Art. 14

1. Wynagrodzenia i wszelkie inne przysporzenia oraz korzyści majątkowe i osobiste wszystkich funkcjonariuszy publicznych i osób pełniących służbę publiczną, uzyskiwane ze środków i zasobów publicznych lub za pośrednictwem lub przy współdziałaniu władz publicznych są publicznie jawne, a informacje o nich ogólnie dostępne.
2. Wszyscy funkcjonariusze publiczni i osoby pełniące służbę publiczną składają co najmniej raz do roku oświadczenia majątkowe o pełnym stanie majątku i mienia stanowiącego ich własność i współwłasność. W przypadkach określonych w ustawie państwowej i ziemskiej oświadczenia te są publicznie jawne i ogólnie dostępne. W pozostałych przypadkach oświadczenia takie są jawne dla właściwych komisji Sejmu i Senatu oraz wskazanych w ustawie państwowej i ziemskiej organów władz publicznych Państwa Polskiego.

Zakaz współpracy najważniejszych funkcjonariuszy ze służbami specjalnymi

Art. 15

1. Zabrania się pod karą pozbawienia wolności Prezydentowi, Premierowi, Ministrom, Sekretarzom i Podsekretarzom Stanu, posłom i Senatorom, sędziom, prokuratorom, adwokatom, notariuszom i komornikom, Prokuratorowi Generalnemu, Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli, Prezesowi i Członkom Zarządu Banku Państwa Polskiego oraz Przewodniczącemu i członkom Państwowej Komisji Wyborczej świadomej współpracy ze służbami specjalnymi lub organami i innymi instytucjami powołanymi do ochrony bezpieczeństwa publicznego lub bezpieczeństwa Państwa Polskiego lub innych państw.
2. Zakaz określony w ust. 1. powyżej nie wyłącza możliwości - w ramach posiadanych przez wymienionych w ust. 1. powyżej funkcjonariuszy publicznych, a określonych w ustawach państwowych, ich właściwości, kompetencji i uprawnień publicznych - żądania i uzyskiwania przez nich od wymienionych w ust. 1. powyżej służb lub organów odpowiednich, będących w ich posiadaniu, informacji i dokumentów lub żądania wykonania przez te służby lub organy określonych czynności faktycznych lub prawnych lub żądania podejmowania innych określonych działań mieszczących się w zakresie ich obowiązków, właściwości lub kompetencji.
3. Wymienieni w ust. 1. powyżej funkcjonariusze publiczni do 10 dnia przed datą wyboru, mianowania lub powołania muszą złożyć publicznie jawne i ogólnie dostępne oświadczenie zawierające jasną i jednoznaczną informację, czy w ciągu 10 lat przed dniem złożenia oświadczenia kiedykolwiek byli lub są świadomymi współpracownikami lub informatorami

jakichkolwiek służb specjalnych lub organów i innych instytucji powołanych do ochrony bezpieczeństwa publicznego lub bezpieczeństwa Państwa Polskiego lub innych państw, jak również informację czy – w tym samym okresie - kiedykolwiek byli lub są wynagradzanymi współpracownikami lub informatorami policji lub jakiegokolwiek innej służby mundurowej, w tym również innego państwa.

Ograniczenie konfliktu interesów funkcjonariuszy publicznych

Art. 16

Osoby pełniące służbę publiczną, z wyjątkiem funkcjonariuszy publicznych pochodzących z wyboru, jak również żołnierze służby czynnej, nie posiadają czynnego prawa wyborczego w wyborach Prezydenta, wyborach do Sejmu oraz w wyborach do organów stanowiących Ziem Polskich i samorządu terytorialnego. Spis takich osób i żołnierzy prowadzi Senat.

Nadrzędność suwerenności Państwa Polskiego

Art. 17

1. Władze publiczne Państwa Polskiego strzegą jego suwerenności zewnętrznej i wewnętrznej, całości, integralności i jednolitości Polski oraz nienaruszalności Jej terytorium i bezpieczeństwa Jej granic – stawiając przy tym jako cel najwyższy zapewnienie obywatelom Państwa Polskiego i innym osobom przebywającym czasowo na Jej terytorium bezpieczeństwa osobistego i majątkowego oraz gwarantowanych Konstytucją i ustawami praw, wolności osobistych i swobód obywatelskich.
2. Władze publiczne Państwa Polskiego nie mają prawa – czy to na podstawie umowy międzynarodowej, czy to w jakikolwiek inny sposób - przekazać, choćby pośrednio, jakiegokolwiek organizacji międzynarodowej lub zagranicznej lub jakiegokolwiek organowi takich organizacji, kompetencji lub właściwości organów władz publicznych Państwa Polskiego - w jakichkolwiek sprawach objętych ich właściwością lub kompetencją.

Najwyższe cele Państwa Polskiego

Art. 18

1. Władze publiczne Państwa Polskiego dążą do Jego ciągłego umacniania poprzez podejmowanie wszelkich dostępnych im legalnych działań i środków służących podnoszeniu i rozwijaniu zamożności, dobrostanu i stabilności bytu rodzin obywateli Polski oraz służących indywidualnemu rozwojowi osobistemu i majątkowemu obywateli, jak i ich zrzesseń.
2. Władze publiczne Państwa Polskiego dążą także do zapewnienia jak najwyższego dobrobytu przyszłym pokoleniom obywateli Polski - w szczególności poprzez podejmowanie wszelkich dostępnych im legalnych działań służących jak najszerszemu upowszechnianiu, wzmocnieniu, rozwijaniu i zabezpieczeniu własności prywatnej oraz jak najszybszemu i jak najswobodniejszemu rozwojowi indywidualnej inicjatywy i przedsiębiorczości - w tym szczególnie prywatnej działalności zawodowej i gospodarczej na terytorium Państwa Polskiego.

Najwyższe wartości Państwa Polskiego

Art. 19

1. Państwo Polskie chroni swoim całym prawem stanowionym i wszystkimi instytucjami publicznymi przyrodzone człowiekowi: godność, integralność i prawa naturalne, jak i gwarantuje oraz stoi na straży jak najszerzych wolności osobistych i swobód obywatelskich. W tym celu życie ludzkie - od poczęcia do naturalnej śmierci - jako przyczyna i warunek wszelkich wolności i praw wszystkich ludzi, jest na zawsze w Polsce przedmiotem najwyższej i szczególnej ochrony - w tym przede wszystkim w postaci prawnego i faktycznego zagwarantowania każdemu obywatelowi Polski przez wszelkie jego władze publiczne pełnej, skutecznej i bezwarunkowej obrony przed bezprawnym zamachem na jego życie.
2. Zakazuje się przeprowadzania lub dopuszczania jakichkolwiek zabiegów i procedur o charakterze eutanazji, eugeniki i aborcji - z wyłączeniem tych tylko stanów wyższej konieczności, w których cięża stanowi bezpośrednie zagrożenie dla życia matki.

Wyjątkowość ograniczania wolności i swobód

Art. 20

Ograniczenia w zakresie możliwości korzystania przez obywateli Państwa Polskiego z ich konstytucyjnych indywidualnych wolności, swobód i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie państwowej i tylko wtedy, gdy są konieczne dla ochrony życia, zdrowia, wolności, mienia, majątku i praw innych osób lub dla zapewnienia bezpieczeństwa zbiorowego lub moralności publicznej. Ograniczenia te nie mogą jednak nigdy przekraczać możliwie zminimalizowanego – to znaczy tylko niezbędnie koniecznego dla osiągnięcia powyższych celów - zakresu i nie mogą w żadnym przypadku naruszać istoty tych wolności, swobód i praw.

Wolność decydowania o życiu własnym i podopiecznych

Art. 21

1. Każdy pełnoletni i nieubezważniony obywatel Państwa Polskiego posiada - z wyłączeniem wszelkich innych osób - pełne prawo decydowania o swoim zdrowiu i sposobie leczenia oraz o zdrowiu i sposobie leczenia osób pozostających pod jego opieką.
2. Z zachowaniem ścisłego wyjątku określonego w ust. 6. i 7. poniżej żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie może wprowadzać jakichkolwiek przymusowych norm, standardów lub innych reguł indywidualnego lub zbiorowego postępowania narzucających obywatelom Polski jakiegokolwiek metody lub sposoby ochrony lub polepszania ich zdrowia, w szczególności jakiegokolwiek obowiązkowych badań, zabiegów, procedur i terapii, jak i wszelkich innych obligatoryjnych form i postaci przyjmowania jakiegokolwiek świadczeń lub usług zdrowotnych, medycznych lub farmaceutycznych.
3. Wszelkie procedury, zabiegi i terapie medyczne lub lecznicze mogą być stosowane lub wykonywane wyłącznie za każdorazową, uprzednią i wyraźną zgodą osoby im poddawanej

lub jej reprezentanta prawnego. Wyjątki od powyżej zasady mogą dotyczyć jedynie osób wymagających natychmiastowego podjęcia względem nich czynności ratujących życie, a pozbawionych możliwości świadomego podejmowania decyzji lub składania oświadczeń woli lub pozbawionych niezbędnego w ich sytuacji reprezentanta prawnego. Wyjątki takie są wyraźnie określone w ustawie państwowej o prawach pacjenta.

4. Lekarz posiada w porozumieniu z pacjentem i za jego zgodą pełne prawo wyboru stosowanych u pacjenta zabiegów, terapii lub procedur leczenia.
5. Żadna władza publiczna Państwa Polskiego nie może nakładać prawnego lub faktycznego przymusu szczepień ochronnych u dzieci.
6. Władze publiczne Państwa Polskiego są zobowiązane zapobiegać i zwalczać epidemie chorób zakaźnych zagrażających życiu lub mogących wywołać kalectwo lub inny trwały i ciężki uszczerbek na zdrowiu.
7. W celu ochrony przed wybuchem, rozprzestrzenianiem się lub skutkami chorób epidemiologicznych określonych w ust. 6. powyżej, specjalnie upoważnione do tego w ustawie państwowej władze publiczne Państwa Polskiego mogą podejmować adekwatne, proporcjonalne, jak najmniej uciążliwe dla obywateli i, o ile to tylko możliwe – wolnościowe - środki i działania służące osiągnięciu tych celów, w tym środki i działania mogące skutkować wyraźnie określonymi w takiej ustawie ograniczeniami wolności osobistych opisanych w ust. 1.-5. powyżej. Środki i działania takie można jednak podejmować i stosować wyłącznie w czasie stanu wyjątkowego ogłoszonego w związku z zagrożeniem epidemią i jedynie na obszarze objętym stanem wyjątkowym. Każdy ma prawo do uzyskania od władz publicznych odszkodowania za wynikłe z jej działań szkody lub utracone korzyści – w razie przekroczenia ograniczeń lub przekroczenia norm określonych niniejszym przepisem.

Roztropna troska o środowisko naturalne

Art. 22

Władze publiczne Państwa Polskiego mają obowiązek przeciwdziałać negatywnej dla zdrowia degradacji środowiska naturalnego, jak również koordynować usuwanie skutków klęsk żywiołowych oraz katastrof naturalnych i przemysłowych, jak też aktywnie brać udział w finansowaniu lub współfinansowaniu usuwania tychże skutków. Wszelkie podejmowane w powyższym zakresie działania powinny być jednak prowadzone w sposób możliwie najmniej uciążliwy dla obywateli i, o ile to tylko możliwe – bez nakładania na nich nowych lub dodatkowych ciężarów, danin lub obowiązków.

Zakaz poddawania ludzi jakimkolwiek eksperymentom

Art. 23

1. Nikt nie może być poddany jakimkolwiek eksperymentowi lub badaniu naukowemu, technicznemu, medycznemu, ekonomicznemu lub jakimkolwiek innemu - bez dobrowolnie i wyraźnie wyrażonej przez siebie, uprzednio, zgody.
2. Nikt nie może być poddawany torturom ani okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych z wyjątkiem zwyczajowego karcenia nieletnich oraz stosowania wobec nich adekwatnych, proporcjonalnych do stopnia zawinienia i rozwoju środków poprawczych i wychowawczych.

Istota i nadawanie mocy sprawiedliwości

Art. 24

1. Aby nadać moc sprawiedliwości, określone w sposób wyraźny w ustawach państwowych i ziemskich władze publiczne Państwa Polskiego posiadają wyłączny monopol na legalne stosowanie na terytorium Polski - przez wyraźnie uprawnionych do tego funkcjonariuszy publicznych - przymusu bezpośredniego i metod siłowych – jednak tylko przy użyciu koniecznych, proporcjonalnych i możliwie mało dolegliwych środków oraz wyłącznie dla ochrony, wykonywania i egzekwowania prawa na terytorium Państwa Polskiego. Przypadki zezwalające na stosowanie takich środków poza terytorium Państwa Polskiego określa enumeratywnie ustawa państwowa.
2. Wszelkie władze publiczne Państwa Polskiego kierują się zasadą nadrzędną, iż Sprawiedliwość to stała i niezmienna wola przyznawania, oddawania i wymierzania każdemu tego, co jest mu należne na podstawie obowiązujących go przepisów prawa prywatnego lub publicznego.

Polityka zewnętrzna Państwa Polskiego

Art. 25

1. W polityce zagranicznej i międzynarodowej władze publiczne Państwa Polskiego kierują się wyłącznie rachunkiem zysków i strat interesów gospodarczych, finansowych, politycznych i militarno-obronnych Polski oraz Jej długookresową racją stanu.
2. W celu realizacji oznaczonych w ust. 1. powyżej celów strategicznych, Państwo Polskie dąży w szczególności do tworzenia dla obywateli Polski i ich zrzeszeń jak najlepszych warunków dla skutecznego, długookresowego konkurowania przez nich na rynkach zagranicznych - zwłaszcza poprzez stosowanie wszelkich dostępnych środków i podejmowanie wszelkich możliwych działań służących tworzeniu jak największych międzypaństwowych obszarów wolnego handlu i swobodnej wymiany gospodarczej z jak największym udziałem polskich przedsiębiorców w regionalnych i światowych przepływach strategicznych i łańcuchach dostaw - umożliwiającą obywatelom i przedsiębiorcom polskim jak największy udział w międzynarodowym podziale produkcji, wymianie towarów i usług oraz w przepływie osób i kapitału, jak też wiedzy, informacji i technologii.
3. Władze publiczne Państwa Polskiego obejmują najwyższą ochroną zagraniczne i międzynarodowe bezpośrednie inwestycje gospodarcze dokonywane na terytorium Polski - o ile nie zagrażają one bezpieczeństwu obywateli, moralności publicznej oraz bezpieczeństwu i obronności Państwa Polskiego. Ochrona taka nie może jednak nigdy i w żadnym stopniu lub zakresie oznaczać jakiegokolwiek formy subsydiowania, finansowania, uprzywilejowania prawnego lub żadnego innego lepszego traktowania takich inwestycji lub dokonujących ich przedsiębiorców zagranicznych lub międzynarodowych.

Poszanowanie suwerenności innych państw

Art. 26

Władze publiczne Państwa Polskiego nie ingerują nigdy w wewnętrzne sprawy innych państw - stojąc konsekwentnie w relacjach międzypaństwowych i międzynarodowych na gruncie obustronnej neutralności i wzajemnego poszanowania krajowych rozwiązań ustrojowych, społecznych, politycznych i gospodarczych.

Udział samorządu terytorialnego we władzy państwowej

Art. 27

1. Z zachowaniem wyjątku określonego w ust. 2. poniżej, samorząd terytorialny uczestniczy w Państwie Polskim we władzy państwowej tylko w zakresie realizowania Jego władzy wykonawczej - wyłącznie na podstawie ustawy państwowej lub ziemskiej i tylko w obszarach kompetencji wskazanych taką ustawą.
2. Władze najwyższe Ziem Polskich uczestniczą w innych zakresach władzy państwowej Państwa Polskiego w przypadkach i obszarach określonych Konstytucją.

Pełna jawność w działaniu wszelkich władz publicznych

Art. 28

1. Obywatel Państwa Polskiego ma prawo do uzyskiwania wszelkich informacji o działalności organów władz publicznych, w szczególności o działalności publicznej funkcjonariuszy publicznych. Prawo to obejmuje również możliwość uzyskiwania informacji o działalności innych osób, podmiotów oraz jednostek organizacyjnych – także prywatnych - w zakresie, w jakim wykonują one zadania władz publicznych i gospodarują lub rozporządzają środkami publicznymi, mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa.
2. Określone w ust. 1. powyżej prawo do uzyskiwania informacji obejmuje w szczególności dostęp do pełnej treści wszelkich dokumentów tworzonych przez organy władz publicznych - z wyjątkiem dokumentów, którym na podstawie ustawy państwowej o informacjach niejawnych nadano status niejawności - oraz wstęp na posiedzenia lub dostęp do transmisji z posiedzeń kolegialnych organów władz publicznych pochodzących z powszechnych wyborów ogólnopaństwowych, ziemskich lub samorządowych, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu.
3. Ograniczenie prawa, o którym mowa w ust. 1. i 2. powyżej, może nastąpić wyłącznie ze względu na wyraźnie określone w ustawie państwowej przypadki konieczności ochrony wolności, prywatności lub ważnego interesu prawnego innych osób lub konieczności ochrony bezpieczeństwa państwa.
4. Tryb udzielania informacji, dostępu do dokumentów oraz wstępu na posiedzenia, o których mowa w ust. 1. i 2. powyżej określają ustawy państwowe i ziemskie, a w odniesieniu do Sejmu i Senatu - ich regulaminy.

Prawo do udziału w procesie wyborczym

Art. 29

1. Obywatel Państwa Polskiego ma prawo udziału w referendach ogólnopaństwowych oraz ziemskich i gminnych, jak również prawo wybierania Prezydenta Państwa Polskiego,

posłów, Prokuratora Generalnego oraz władz Ziemi i pozostałych władz samorządu terytorialnego, jeżeli najpóźniej w dniu głosowania ukończy 18 lat.

2. Określone w ust. 1. powyżej prawo udziału w referendum oraz prawo wybierania nie przysługuje tym obywatelom Państwa Polskiego, którzy na podstawie prawomocnego orzeczenia właściwego sądu zostali ubezwłasnowolnieni lub pozbawieni praw publicznych lub wyborczych.

Całkowite przedawnienie ciężarów i zobowiązań publicznych

Art. 30

Wszelkie publicznoprawne zobowiązania o pieniężnym lub zbliżonym charakterze, w szczególności wszelkie podatki, opłaty i wszystkie inne finansowe lub podobne daniny publiczne ulegają całkowitemu i definitywnemu przedawnieniu najpóźniej po upływie pięciu lat od zakończenia roku, w którym przypadał termin ich zapłaty lub realizacji. Przedawnienie to jest ostateczne, definitywne i całkowite i nie może zostać w żaden sposób przerwane lub zawieszony – w szczególności przez żadne prawne lub faktyczne akty, środki lub działania władz publicznych, w tym przez jakiegokolwiek środki procesowe lub administracyjne.

Obywatelstwo polskie

Art. 31

1. Sposób nabycia i utraty obywatelstwa Państwa Polskiego określa ustawa państwowa z zachowaniem poniższych zasad:
 - 1) małżonek nabywa obywatelstwo małżonka - obywatela Państwa Polskiego, dzieci małżeńskie - obywatelstwo ojca, dzieci pozamałżeńskie - obywatelstwo matki, dzieci urodzone przed zawarciem małżeństwa zostają przez późniejsze małżeństwo rodziców uprawnione do uzyskania obywatelstwa Państwa Polskiego,
 - 2) pełnoletni obywatele innych państw i bezpaństwowcy mogą nabyć obywatelstwo Państwa Polskiego po co najmniej dziesięciu latach praworządnego zamieszkiwania w Polsce, wykazaniu bardzo dobrej znajomości języka polskiego oraz po złożeniu przysięgi na wierność Państwu Polskiemu oraz na przestrzeganie jego porządku prawnego, jak i szacunek do polskiego dorobku kulturowego - pod warunkiem uprzedniego wniesienia opłaty równej trzystukrotności średniego miesięcznego wynagrodzenia wypłacanego w gospodarce narodowej Państwa Polskiego w poprzednim roku kalendarzowym – pobieranej od każdej pełnoletniej osoby,
 - 3) od opłaty określonej w pkt. 2) powyżej wolne są osoby, których pochodzenie polskie zostało stwierdzone na podstawie wykazania przez te osoby obywatelstwa polskiego swoich przodków - co najmniej jednego z rodziców, co najmniej dwojga z dziadów lub co najmniej trojga z pradziadów,
 - 4) szczegółowe procedury przyznawania obywatelstwa Państwa Polskiego oraz wykazywania i stwierdzenia pochodzenia polskiego określa ustawa państwowa.
2. Obywatel Państwa Polskiego nie może utracić lub zostać pozbawiony obywatelstwa Polski chyba, że sam się go dobrowolnie zrzeknie.

Zakaz ekstradycji obywatela polskiego

Art. 32

1. Ekstradycja obywatela Państwa Polskiego jest bezwarunkowo zakazana.
2. Zakazana jest również ekstradycja z Polski osoby nie będącej obywatelem Państwa Polskiego, jeżeli jest ona ścigana z przyczyn oczywiście politycznych, w związku z popełnieniem przestępstwa bez użycia przemocy.
3. W sprawie dopuszczalności ekstradycji określonej w ust. 1. powyżej orzeka właściwy miejscowo Sąd Ziemi.

Prawa i obowiązki cudzoziemców

Art. 33

1. Cudzoziemcy mogą korzystać z prawa azylu w Państwie Polskim na zasadach określonych w ustawie państwowej.
2. Cudzoziemcowi, który poszukuje w Państwie Polskim ochrony przed prześladowaniem, może być przyznany status uchodźcy zgodnie z wiążącymi Państwo Polskie umowami międzynarodowymi.
3. We wszystkich innych przypadkach cudzoziemcy mogą przebywać w Polsce tylko czasowo – zgodnie z zasadami określonymi w ustawie państwowej.

Opieka nad obywatelem polskim za granicą

Art. 34

Podczas pobytu poza granicami Państwa Polskiego obywatel Polski ma prawo do wszelkiej możliwej prawnie i faktycznie opieki ze strony władz Państwa Polskiego - w szczególności do wszelkiej pomocy ze strony wszystkich polskich przedstawicielstw i służb dyplomatycznych oraz konsularnych, jak i wszelkich innych władz publicznych i podmiotów posiadających uprawnienia do działania poza terytorium lub granicami Państwa Polskiego.

Zasada minimalizacji ciężarów i obowiązków publicznych

Art. 35

1. Nakładając na obywateli jakikolwiek ciężar, świadczeń lub obowiązek władze publiczne Państwa Polskiego są obowiązane czynić to zawsze w sposób możliwie jak najmniej uciążliwy dla polskich obywateli i ich zrzeczeń, w szczególności poprzez przejęcie do wykonania we własnym zakresie wszystkich możliwych do takiego przejęcia części lub elementów tychże ciężarów, świadczeń lub obowiązków - pozostawiając po stronie obywateli lub ich zrzeczeń jedynie takie ich części lub elementy, które wymagają niezbędnie ich osobistego udziału, działania lub innego rodzaju zaangażowania.
2. Obowiązki sprawozdawcze obywateli i wszelkich ich zrzeczeń - zarobkowych i niezarobkowych – należy w każdym przypadku ograniczyć jedynie do absolutnego

minimum koniecznie niezbędnego wyłącznie dla prawidłowego określenia ciężarów, obowiązków i danin lub dla zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, moralności publicznej lub bezpieczeństwa innych obywateli i ich zrzeseń.

Gospodarność w zarządzaniu mieniem i majątkiem publicznym

Art. 36

1. Z zachowaniem wyjątków opisanych w ust. 2. poniżej gospodarowanie przez władze publiczne jakimkolwiek majątkiem lub mieniem publicznym, szczególnie stanowiącym własność Skarbu Państwa, Ziem lub własność komunalną odbywa się zawsze w sposób publicznie jawny i umożliwiający obywatelom Państwa Polskiego jego kontrolę z punktu widzenia legalności, celowości, gospodarności i rzetelności.
2. Władze publiczne mogą utajnić ściśle określone w ustawie państwowej informacje dotyczące gospodarowania przez nie majątkiem lub mieniem publicznym jedynie wówczas, gdy ich podanie do publicznej wiadomości mogłoby prowadzić do ujawnienia informacji dotyczących prowadzonej niejawnie - na wyraźnej podstawie ustawy państwowej - działalności służb specjalnych lub innych organów i instytucji powołanych do ochrony bezpieczeństwa publicznego lub bezpieczeństwa Państwa Polskiego.
3. Każde nabycie lub zbycie składników lub części majątku lub mienia publicznego dokonywane jest wyłącznie na drodze licytacji lub przetargu, chyba że wartość ich przedmiotu nie przekracza dwukrotności średniego wynagrodzenia miesięcznego wypłacanego w gospodarce Państwa Polskiego w poprzednim roku kalendarzowym.

Zadania i cele Sił Zbrojnych Państwa Polskiego

Art. 37

1. Siły Zbrojne Państwa Polskiego służą ochronie niepodległości i suwerenności Polski oraz ochronie całości i niepodzielności Jej terytorium, jak również zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności Jej granic.
2. Niezależnie od celu głównego, określonego w ust. 1. powyżej, Siły Zbrojne Państwa Polskiego służą także ochronie interesów gospodarczych Polski, całości majątku narodowego oraz mienia polskich obywateli i przedsiębiorców.
3. Siły Zbrojne zachowują całkowitą neutralność w sprawach politycznych oraz podlegają cywilnej kontroli zgodnie z zasadami określonymi w ustawie państwowej.
4. Użycie Sił Zbrojnych Państwa Polskiego poza terytorium Polski może być dokonane jedynie na wniosek Prezydenta Państwa Polskiego i za zgodą Zgromadzenia Narodowego, na zasadach określonych w ustawie państwowej.

Pierwszeństwo i ochrona języka ojczystego

Art. 38

1. W Państwie Polskim językiem urzędowym jest język polski, który podlega ochronie i ma pierwszeństwo w stosowaniu tak w życiu publicznym, jak i w dokumentach prywatnych. Przepis ten nie narusza praw mniejszości narodowych i etnicznych wynikających z ratyfikowanych przez Państwo Polskie umów międzynarodowych.
2. Ustawy ziemskie regulują prawa obywateli Państwa Polskiego należących do mniejszości narodowych i etnicznych w zakresie tworzenia przez nie własnych instytucji edukacyjnych, kulturalnych i innych instytucji służących ochronie tożsamości, w tym religijnej oraz instytucji powołanych do uczestnictwa w rozstrzyganiu spraw dotyczących tożsamości kulturowej takich mniejszości.
3. Określone w ust. 2. powyżej prawa muszą być tworzone z zachowaniem zasady, że mniejszości narodowe i etniczne mają prawo do zachowania i rozwoju własnego języka, pielęgnowania obyczajów i tradycji oraz do rozwijania własnej kultury.

Najwyższa ochrona polskich zasobów naturalnych

Art. 39

1. Z zachowaniem wyjątku określonego w ust. 2. poniżej, położone na terytorium Państwa Polskiego surowce i zasoby naturalne należą do Narodu.
2. Właściciel gruntu może swobodnie i w pełni swojego prawa własności dysponować zasobami naturalnymi położonymi do głębokości 100 metrów od powierzchni gruntu - o ile nie wyrządza tym szkody właścicielom innych gruntów - z zachowaniem zasad dotyczących zagwarantowania bezpieczeństwa innych osób i ich mienia.
3. Zarządzaniem w imieniu Narodu gospodarką surowcami i innymi rzadkimi zasobami naturalnymi zajmuje się pod bezpośrednią kontrolą Zgromadzenia Narodowego. Minister Infrastruktury, Gospodarki Przestrzennej i Zasobów Naturalnych, który raz na rok składa Zgromadzeniu Narodowemu pełny raport ze stanu tychże zasobów i prowadzonej na nich aktualnie gospodarki oraz kierunków i skutków dotychczasowej polityki surowcowej, ze szczególnym uwzględnieniem skutków finansowych dla Skarbu Państwa i obywateli.
4. Szczegółowy sposób prowadzenia narodowej gospodarki surowcami i innymi rzadkimi zasobami naturalnymi określa ustawa państwowa z zachowaniem poniższych zasad:
 - 1) zezwolenia, koncesje, licencje i wszelkie inne formy reglamentacji poszukiwania, wydobywania, pozyskiwania, przetwarzania, eksploatacji, dystrybucji i obrotu takimi zasobami muszą być udzielane z uwzględnieniem pierwszeństwa dla obywateli Państwa Polskiego lub podmiotów tworzonych z większością obywateli Państwa Polskiego,
 - 2) od wszelkich – poza dotyczącymi poszukiwania - wskazanych w pkt. 1) powyżej form reglamentacji pobiera się publiczne opłaty prowizyjne, jednak w wysokości nie powodującej utraty ekonomicznego sensu odpowiednich inwestycji lub działalności gospodarczych prowadzonych w odniesieniu do odnośnych zasobów,
 - 3) wszelkie wskazane w pkt. 2) powyżej opłaty lub jakiegokolwiek inne prowizje i daniny publiczne o zbliżonym charakterze – to znaczy nakładane wyłącznie ze względu na ich jakiegokolwiek odniesienie lub powiązanie do zasobów naturalne – są przekazywane do specjalnego funduszu zabezpieczenia emerytalnego obywateli Państwa Polskiego.
5. Zgromadzenie Narodowe po wysłuchaniu raportu Ministra Infrastruktury, Gospodarki Przestrzennej i Zasobów Naturalnych przeprowadza debatę nad udzieleniem mu absolutorium z prowadzenia gospodarki surowcami i innymi rzadkimi zasobami

naturalnymi za ostatni rok. Nieudzielenie absolutorium skutkuje z mocy prawa odwołaniem Ministra.

Rozumna polityka imigracyjna

Art. 40

1. Państwo Polskie prowadzi zrównoważoną, odpowiedzialną i długofalową politykę imigracyjną, której celem jest utrzymywanie zdrowej i trwałej równowagi między długookresowymi, korzystnymi dla ogółu obywateli Państwa Polskiego celami i skutkami gospodarczymi, a stabilnością i kulturowo-cywilizacyjną spójnością społeczną i narodową Polski.
2. W szczególności, liczba udzielanych w danym roku obcokrajowcom zezwoleń na pobyt lub pracę w Państwie Polskim musi być ustalana corocznie na takim poziomie, aby zapobiegał on niepokojom, napięciom i zamieszkom społecznym, jak i zwiększaniu poziomu przestępczości i chorób zakaźnych, jak również by umożliwiał cudzoziemcom możliwie harmonijną, trwałą i bezkonfliktową adaptację, a w dłuższym okresie asymilację do porządku prawnego Państwa Polskiego, kultury polskiej i zasad cywilizacji łaćńskiej Narodu Polskiego.
3. Określając w ramach powyższych celów potrzeby ekonomiczne gospodarki krajowej należy zawsze w pierwszej kolejności uwzględniać wszelkie dostępne rozwiązania i środki służące w pierwszym rzędzie maksymalnemu i możliwie efektywnemu wykorzystywaniu własnych zasobów krajowych – osobowych, kapitałowych i organizacyjnych.
4. Osoba fizyczna lub prawna zapraszająca lub faktycznie sprowadzająca cudzoziemca do Polski lub biorąca udział w takim sprowadzaniu, współodpowiada razem z nim prawnie, na zasadach określonych w ustawie państwowej - przez rok od dnia jego przyjazdu do Polski - za czyny takiego cudzoziemca na terytorium Państwa Polskiego.

II. Zasady kardynalne

Równość obywateli wobec prawa

Art. 41

1. Obywatele Państwa Polskiego są równi wobec prawa i dopóki go nie naruszą mają prawo do równego traktowania przez wszelkie władze publiczne Polski bez względu na swoją narodowość, rasę, wyznanie, płeć lub jakiegokolwiek inne cechy osobiste lub osobowe, jak również bez względu na światopogląd, wyznawane zasady moralne, poglądy filozoficzne i polityczne, jak i wszelkie inne poglądy. Państwo Polskie zapewnia całkowitą wolność myśli, słowa i sumienia.
2. Prawo powszechnie obowiązujące nie może ingerować w naturalne różnice i nierówności między ludźmi lub mieć na celu ich znoszenie. Naturalne różnice i nierówności pomiędzy ludźmi są neutralne i obojętne względem prawa, a naturalne skutki takich różnic nie mogą być uznane za dyskryminujące lub powodujące gorsze traktowanie na gruncie jakichkolwiek powszechnie obowiązujących przepisów prawa.
3. Wszelkie powszechnie obowiązujące normy i przepisy prawa są takie same dla wszelkich ich adresatów bez względu na jakiegokolwiek ich cechy osobiste lub osobowe. Zakazuje się ustanawiania jakichkolwiek przepisów prawa publicznie obowiązującego powołujących się lub odnoszących się do jakiegokolwiek cech osobistych lub wprowadzanych ze względu na jakiegokolwiek osobiste lub osobowe cechy obywateli Państwa Polskiego, z wyjątkiem takich, które dotyczą skutków ich nieletniości lub młodocianego wieku lub stwierdzonego medycznie upośledzenia umysłowego lub niedorozwoju intelektualnego.

Zakaz dyskryminowania w życiu publicznym

Art. 42

1. Z zachowaniem określonych wyraźnie w Konstytucji wyjątków - zakazujących łączenia wskazanych w nich funkcji publicznych, jak również z zachowaniem wyjątku określonego w ust. 3. poniżej, nikt nie może być, z jakiegokolwiek przyczyny, dyskryminowany, gorzej traktowany lub faworyzowany w życiu publicznym.
2. W szczególności, z zachowaniem wyjątku określonego w Art. 16 powyżej, wszyscy pełnoletni i nieubezwłasnowolnieni obywatele Państwa Polskiego korzystający z pełni praw publicznych i wyborczych mają równe prawo dostępu do władz publicznych i pełnienia służby publicznej Państwa Polskiego - na jednakowych zasadach - w tym do zajmowania wszelkich stanowisk i pełnienia wszelkich funkcji publicznych oraz do uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń bez względu na swoją przynależność do jakiegokolwiek dobrowolnych, legalnych organizacji lub zrzeszeń, bez względu na jakiegokolwiek cechy osobiste lub osobowe, jak również bez względu na światopogląd, wyznawane zasady moralne i etyczne, poglądy filozoficzne i polityczne, jak i wszelkie inne poglądy.
3. Ustawa może wprowadzać i określać, wyraźnie i enumeratywnie wymogi dotyczące wiedzy, wykształcenia, doświadczenia i umiejętności - konieczne do pełnienia określonych funkcji lub zajmowania określonych stanowisk w ramach służby publicznej. W każdym przypadku wymogi takie, jak i szczegółowe zasady ich weryfikacji lub potwierdzania muszą być wyraźnie i jednoznacznie określone w ustawie państwowej lub ziemskiej.

Wolność działania w granicach prawa

Art. 43

1. Z zachowaniem wyjątków określonych w ust. 2. i 3. poniżej prawo publiczne Państwa Polskiego stosuje w stosunku do pełnoletnich i nieubezważnowolnionych Jego obywateli wyłącznie zasadę represji, nigdy zaś prewencji.
2. Poza ściśle określonymi w Kodeksie postępowania karnego środkami zapobiegawczymi i zabezpieczającymi, zabrania się ustanawiania jakichkolwiek powszechnie obowiązujących norm lub przepisów prawa, jak również stosowania jakichkolwiek aktów lub faktycznych działań władz publicznych skutkujących formalnym lub faktycznym karaniem lub gorszym traktowaniem kogokolwiek - w tym poprzez jakiekolwiek ograniczenie, także ekonomiczne lub finansowe, jego wolności osobistych lub swobód obywatelskich - przed popełnieniem przez niego czynu zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia.
3. Władze publiczne Państwa Polskiego mogą prowadzić uświadamiające działania prewencyjne poprzez publikację treści i komunikatów o charakterze ostrzegawczym lub w postaci nieobowiązujących dla obywateli akcji profilaktycznych i szkoleniowych oraz innych dobrowolnych kampanii informacyjno-uświadamiających.

Domniemanie legalności wolnego działania

Art. 44

1. Dozwolone jest wszystko to, co nie jest prawem wyraźnie zabronione. Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą również – ani bezpośrednio, ani pośrednio - zmuszać nikogo w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek zakresie do czynienia tego, czego prawo wyraźnie mu nie nakazuje.
2. Z zachowaniem wyjątku określonego w ust. 3 poniżej żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie może żadnemu pełnoletniemu obywatelowi Państwa Polskiego zabraniać czynić niczego, czego skutki – możliwe do przewidzenia przez czyniącego - mogą wyrządzić bezpośrednią szkodę wyłącznie jemu samemu, to znaczy bez zamiaru wyrządzenia innym szkody będącej zwykłym następstwem takiego działania.
3. Zasada określona w ust. 2 powyżej nie ma zastosowania w przypadku osób ubezważnowolnionych lub ze stwierdzonym prawomocnie sądowym orzeczeniem o upośledzeniu lub niedorozwoju umysłowym.

Dowodzenie swoich racji i praw w procesie sądowym

Art. 45

1. Ciężar dowodu w postępowaniu sądowym spoczywa na oskarżycielu lub powodzie, przy czym w sprawach karnych nikt nie może zostać uznany za winnego wyłącznie na podstawie dowodu jedyne go z zeznań świadka.

2. Przed sądami, trybunałami, jak i wszelkimi władzami publicznymi Państwa Polskiego powołanymi do prowadzenia, rozpoznawania lub rozstrzygania jakichkolwiek spraw można przedstawiać i przeprowadzać wyłącznie dowody uzyskane jedynie w sposób zgodny z prawem.
3. Obywatele Państwa Polskiego i osoby prawne z siedzibą rejestrową na terytorium Polski podlegają wyłącznie sądom i trybunałom mającym siedzibę na terytorium Państwa Polskiego, chyba że w sposób wyraźny i jednoznaczny wyrazili zgodę na jurysdykcję obcą lub jeśli wynika to jednoznacznie z ratyfikowanych przez Państwo Polskie traktatów.

Zakaz ingerencji władz publicznych w życiowe wybory obywateli

Art. 46

Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie może rozstrzygać za pełnoletniego obywatela Państwa Polskiego - o ile nie jest on osobą ubezwłasnowolnioną lub ze stwierdzonym prawomocnym orzeczeniem sądowym upośledzeniem lub niedorozwojem umysłowym - o tym, co jest dla niego samego dobre lub złe, korzystne lub niekorzystne, jak i stosowne lub nie.

Zakaz zmuszania do świadczenia lub do korzystania ze świadczenia cudzego

Art. 47

1. Poza wyraźnie określonymi w Konstytucji daninami, ciężarami i obowiązkami publicznymi oraz przypadkami zobowiązania przez sąd w prawomocnym wyroku do wykonywania nałożonych obowiązków - wyraźnie określonych w Kodeksie karnym - żaden przepis prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą nałożyć na obywatela Państwa Polskiego jakiegokolwiek obowiązku świadczenia lub czynienia czegokolwiek lub wykonywania w jakimkolwiek zakresie jakiegokolwiek aktywności, działalności lub świadczenia jakichkolwiek usług.
2. Poza przypadkami zobowiązania przez sąd w prawomocnym wyroku do wykonywania nałożonych obowiązków - wyraźnie określonych w Kodeksie karnym - żaden przepis prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą także nałożyć na obywatela Państwa Polskiego jakiegokolwiek obowiązku nabywania lub korzystania w jakimkolwiek zakresie z jakichkolwiek świadczeń, usług lub jakichkolwiek innych form działalności innych osób, w tym zwłaszcza działalności zawodowej, gospodarczej lub zarobkowej.

Zakaz ustanawiania fałszywych praw człowieka

Art. 48

Żaden przepis prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie może uznać jakichkolwiek rzeczy, produktów, towarów lub usług za prawa naturalne lub prawa człowieka i obywatela.

Bezwzględna ochrona praw nabytych

Art. 49

1. Prawa godziwie nabyte przez obywateli Państwa Polskiego lub osoby prawne posiadające na obszarze Państwa Polskiego siedzibę rejestrową, jeżeli są używane, pozostają nienaruszalne, chyba że nastąpiło ich wyraźne i dobrowolne zrzeczenie się lub zbycie. Zbycie praw nabytych nie ogranicza ich nienaruszalności, o ile ustawa państwowa nie zabrania wyraźnie zbycia takich praw.
2. Domniemywa się nieprzerwanego używania i korzystania z praw nabytych dopóki coś przeciwnego nie zostanie udowodnione.

Istota prawa własności i jego najwyższa ochrona

Art. 50

1. Każdy obywatel Państwa Polskiego ma równe prawo do szczególnej, najwyższej ochrony jego własności, innych praw majątkowych oraz do prawa dziedziczenia. Dotyczy to odpowiednio także praw posiadania.
2. Własność prywatna jest nietykalna. Z zachowaniem wyjątku określonego w ust. 5. i 10. poniżej, pozbawienie lub ograniczenie wyraźnie określonych składników lub elementów własności może nastąpić wyłącznie na podstawie lub w wykonaniu orzeczenia sądu w związku z popełnieniem przez właściciela czynu zabronionego pod groźbą kary przez Kodeks karny lub w związku z niewykonaniem zobowiązania umownego, albo wynikającego z ustawy.
3. Własność to przysługujące właścicielowi największe z możliwych władztwo nad rzeczą, prawem, majątkiem lub mieniem obejmujące pełną swobodę stosowania, z wyłączeniem wszelkich innych osób, każdej formy i postaci najszerszego z możliwych przejawów dysponowania rzeczą, prawem, majątkiem lub mieniem – w tym swobodnego ich używania, spożywania i zużywania, pobierania z nich wszelkich możliwych korzyści, profitów i owoców oraz nieograniczonego posiadania, rozporządzania, jak też wszelkich możliwych form i postaci podziału oraz zbywania całości lub rzeczy, prawa, majątku lub mienia.
4. Ograniczenia określonego w ust. 4. powyżej prawa własności mogą nastąpić tylko na podstawie wyraźnych przepisów prawa, przy czym prawo powszechnie obowiązujące może wprowadzać takie ograniczenia wyłącznie w celu zapobieżenia możliwości wyrządzenia jednoznacznie określonej i nieuchronnej szkody innym osobom, a której to szkodzi nie da się zapobiec żadnymi innymi środkami.
5. Domniemywa się prywatnej własności i prywatnej formy własności wszelkich rzeczy, praw, majątku lub mienia, w tym także dóbr o charakterze niematerialnym. Wszystko, co nie jest na podstawie wyraźnych przepisów ustawy lub umowy uznane za własność publiczną stanowi własność prywatną.
6. We wszelkich przypadkach, w których zachodzi wątpliwość co do własności rzeczy, praw, majątku lub mienia właściwe w sprawie władze publiczne Państwa Polskiego podejmują wszelkie dostępne sobie działania faktyczne i prawne mające na celu określenie lub ustalenie prywatnej osoby lub osób, zrzeczenia lub zrzeczeń osób będących właścicielem rzeczy, praw, majątku lub mienia. W razie niemożności określenia – ponad wszelką wątpliwość - lub ustalenia w taki sposób właściciela lub właścicieli rzeczy, praw, majątku lub mienia, dobra te przechodzą na własność gminy lub w razie wątpliwości Skarbu Ziemi lub w razie wątpliwości – Skarbu Państwa. Sposób przechodzenia własności na rzecz gminy lub Ziemi

określa ustawa ziemska, zaś przechodzenie własności na rzecz Skarbu Państwa – ustawa państwowa.

7. Władze publiczne dążą do jak największego upowszechnienia własności prywatnej, w szczególności poprzez prywatyzację każdego majątku lub mienia, które nie są niezbędnie konieczne organom władz publicznych dla wykonywania określonej dla nich władzy publicznej.
8. Z wyłączeniem ściśle określonych w ustawie państwowej przypadków dotyczących koniecznej budowy lub rozbudowy publicznej infrastruktury cywilnej lub obronnej, żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą wprowadzać lub faktycznie ustanawiać, stosować lub dopuszczać wywłaszczenia, nacjonalizacji, upaństwowienia, komunalizacji, konfiskaty lub jakiegokolwiek innej postaci przymusowego nabycia, przejęcia lub objęcia przez władze publiczne całości lub części prywatnego majątku, mienia lub praw obywatela Państwa Polskiego lub osoby prawnej mającej siedzibę rejestrową na terytorium Państwa Polskiego.
9. Wywłaszczenie całkowite lub częściowe jest dopuszczalne wyłącznie za uprzednią zgodą Sądu Okręgowego i może być uzasadnione wyłącznie określoną w ustawie niezbędną użytecznością społeczną, w szczególności koniecznością budowy lub rozbudowy publicznej infrastruktury cywilnej lub obronnej oraz może być dokonane jedynie za uprzednim wypłaceniem właścicielowi kwoty odszkodowania w wysokości nie niższej niż wartość rynkowa prawa lub rzeczy zwiększona o połowę.
10. Orzeczeniu Sądu Okręgowego w przedmiocie zgody określonej w ust. 10. powyżej nie może być nigdy nadany rygor natychmiastowej wykonalności i przysługuje od niego odwołanie wszystkim, którzy mają w tym interes prawny.

Prawa własności intelektualnej

Art. 51

Prawa własności intelektualnej korzystają z ochrony prawa przez okres 7 lat od chwili ich powstania. Po upływie tego okresu ich ochrona może być – na podstawie wyraźnego przepisu ustawy państwowej - raz lub wielokrotnie, odpłatnie, przedłużana na wniosek właściciela na dalszy czas oznaczony, nie dłuższy jednak niż kolejne 5 lat łącznie.

Publiczne gospodarowanie rzadkimi zasobami naturalnymi

Art. 52

1. Rzadkie zasoby naturalne nadające się do obrotu lub wykorzystania społecznego lub zarobkowego i gospodarczego przydzielane są przez władze publiczne Państwa Polskiego lub Ziem w drodze licytacji lub przetargów prowadzonych jawnie przez określone w ustawach państwowych lub ziemskich władze publiczne.
2. Określone w ust. 1. powyżej licytacje i przetargi prowadzone są pod nadzorem i kontrolą Sądów Ziemi, do których każdemu, kto ma w tym interes prawny, służy skarga na niezgodny z prawem przebieg licytacji lub przetargu.

Naturalna istota związku małżeńskiego

Art. 53

1. Małżeństwo jest trwałą związek jednego mężczyzny i jednej kobiety zawartym w celu utrzymania rodziny – to znaczy w celu posiadania i wychowywania przez oboje małżonków ich dzieci lub dzieci przez nich przysposobionych, wspólnego pożycia małżonków oraz prowadzenia przez nich wspólnego gospodarstwa domowego.
2. Płeć człowieka jest określana na podstawie wrodzonych cech biologicznych danej osoby.
3. Małżonkowie mogą ustanowić jednego z małżonków Głową Rodziny – dokonując jej zgłoszenia i ujawnienia w odnośnych aktach i rejestrach stanu cywilnego.
4. Osoba będąca Głową Rodziny reprezentuje rodzinę na zewnątrz - dokonując w szczególności w imieniu rodziny wszelkich czynności prawnych i faktycznych oraz składając w jej imieniu oświadczeń woli i wiedzy - we wszystkich dotyczących rodziny sprawach, w tym w szczególności wynikających z władzy rodzicielskiej lub opiekuńczej małżonków oraz wynikających z ich wspólnych praw majątkowych.

Suwerenność i nietykalność władzy rodzicielskiej i opiekuńczej

Art. 54

1. Małoletni do 18 roku życia pozostają pod władzą rodzicielską lub opiekuńczą.
2. Władza rodzicielska i opiekuńcza jest nietykalna. Rodzice i opiekunowie prawni mają pełne, wyłączne i nienaruszalne prawo do decydowania o wszelkich sprawach osobistych, rodzinnych i majątkowych dotyczących dziecka. Wszelkie niedające się polubownie usunąć spory w powyższym zakresie rozstrzyga Sąd Okręgowy mając na względzie najwyższe dobro dziecka oraz integralność i suwerenność rodziny.
3. Nikomu bez jego zgody nie wolno zabrać małoletniego pozostającego pod jego władzą rodzicielską lub opiekuńczą, nawet ograniczoną. W przypadku orzeczenia rozwodu i braku dobrowolnego porozumienia rodziców w tym zakresie, Sąd Okręgowy określa warunki pobytu i zamieszkania dziecka u obojga rodziców dążąc, o ile to tylko możliwe, do ustanowienia jak najbardziej równomiernej oraz najmniej uciążliwej dla dziecka opieki naprzemiennej.
4. Ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej może nastąpić tylko na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego i wyłącznie w przypadku stwierdzenia rzeczywistego i poważnego niebezpieczeństwa dla dziecka ze strony rodzica.
5. Odebranie dziecka może nastąpić tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia Sądu Okręgowego wyłącznie z powodu popełnienia lub uzasadnionego podejrzenia popełnienia na szkodę małoletniego zabronionego przez Kodeks karny pod groźbą kary czynu zagrażającego jego życiu lub powodującego trwałe, ciężki uszczerbek na zdrowiu.

Wyłączne prawo rodziców do wychowywania dzieci

Art. 55

1. Rodzice posiadają pełne i nienaruszalne prawo do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami oraz do swobodnego i wolnego od ingerencji wszelkich innych osób przekazywania im swojego światopoglądu, przekonań moralnych, religijnych i wszelkich innych, stosując w tym celu swobodnie wszelkie środki opiekuńcze, wychowawcze, edukacyjne i oświatowe, jakie uznają za stosowne.
2. Z wyjątkiem przypadków ograniczenia władzy rodzicielskiej lub opiekuńczej rodzice i opiekunowie decydują z wyłączeniem wszelkich innych osób swobodnie o wszystkich sprawach wychowawczo-oświatowych dzieci lub osób pozostających pod ich opieką, w szczególności posiadając całkowitą swobodę rozstrzygnięcia - bez jakiegokolwiek zewnętrznej ingerencji - o sposobach opieki, wychowania, edukowania i kształcenia dzieci i podopiecznych oraz wszelkich środkach i formach ochrony ich zdrowia, jak i sposobach, formach i procedurach leczenia.
3. W razie braku zgody wśród rodziców lub opiekunów spory w zakresie decyzji dotyczących spraw określonych w ust. 2. powyżej rozstrzygane są – wyłącznie na wniosek jednego lub obydwójga rodziców lub opiekunów - przez Sąd Okręgowy.
4. Żaden przepis prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie może wprowadzać lub ustanawiać jakiegokolwiek przymusów w zakresie stosowania przez rodziców i opiekunów obowiązkowych programów lub jakiegokolwiek innych form i środków wychowawczych, opiekuńczych, edukacyjnych lub oświatowych - w tym w szczególności programów szkolnych oraz wszelkich innych programów nauczania i wychowania, jak również jakiegokolwiek obowiązkowych dla rodziców i opiekunów środków lub form ochrony zdrowia lub sposobów leczenia dzieci i podopiecznych.
5. Rodzice i opiekunowie odpowiadają prawnie za czyny dzieci i podopiecznych.

Wolność kształcenia i nauczania

Art. 56

1. Kształcenie i nauczanie są wolne. Jakiegokolwiek ograniczenia działalności edukacyjnej, oświatowej i wychowawczej, w szczególności dotyczące możliwości założenia szkoły lub prowadzenia podobnej placówki, zakładu lub innej instytucji o charakterze lub celu edukacyjnym, oświatowym lub wychowawczym mogą być ustanowione tylko w ustawie państwowej i wyłącznie w celu ochrony bezpieczeństwa zbiorowego lub moralności publicznej.
2. Poza przypadkami zobowiązania przez sąd w prawomocnym wyroku do wykonywania nałożonych obowiązków wyraźnie określonych w Kodeksie karnym, żaden przepis prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie może ustanawiać jakiegokolwiek przymusu uczęszczania do szkół i im podobnych placówek i zakładów lub obowiązku uczestniczenia w jakiegokolwiek zajęciach edukacyjnych, oświatowych lub wychowawczych.
3. Wszelkie szkoły, placówki, zakłady lub inne instytucje o charakterze edukacyjnym, oświatowym lub wychowawczym mogą być poddane nadzorowi lub kontroli uprawnionych do tego na podstawie wyraźnych przepisów ustawy organów władz ziemskich lub Ministra Spraw Wewnętrznych tylko ze względu na uzasadnione podejrzenie naruszenia przez nie istotnych zasad bezpieczeństwa lub moralności publicznej. Zabrania się przy tym ingerowania przez władze publiczne w prywatne programy nauczania – jeśli nie naruszają one moralności publicznej lub bezpieczeństwa publicznego. Zasady wykonywania takiego nadzoru lub kontroli określa ustawa.

Wolność nauki i szkół wyższych

Art. 57

1. Zapewnia się pełną wolność nauki oraz całkowitą autonomię szkół wyższych. Szkoły wyższe rządzą się własnymi prawami - o ile zostały zarejestrowane i o ile ich prawa nie naruszają Konstytucji i ustaw państwowych.
2. Z zachowaniem wyjątku określonego w ust. 3. poniżej organy lub przedstawiciele władz publicznych Państwa Polskiego lub Ziemi mogą wkroczyć na teren szkoły wyższej tylko na zaproszenie lub za zgodą odpowiednich organów władz tychże szkół lub w przypadkach bezpośredniego zagrożenia dla życia lub zdrowia osób znajdujących się na ich terenie.
3. Organy lub przedstawiciele władz publicznych Państwa Polskiego lub Ziemi mogą wkraczać na teren szkoły wyższej tylko za każdorazową, uprzednią zgodą Sądu Okręgowego i wyłącznie w związku ze ściganiem lub prowadzeniem przeciwko określonej osobie postępowania w oparciu o uzasadnione podejrzenie popełnienia przez taką osobą przestępstwa przewidzianego w Kodeksie karnym – ale tylko wówczas, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że osoba taka może ukrywać się na terenie tejże szkoły wyższej lub jeśli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że na terenie tejże szkoły wyższej mogą się znajdować dowody popełnienia przez taką osobę wyżej wskazanego przestępstwa.
4. Rejestr szkół wyższych prowadzi Minister Spraw Wewnętrznych na zasadach określonych w ustawie państwowej, dokonując na wniosek szkoły jej wpisu do rejestru oraz wykreślając ją z rejestru na wniosek szkoły lub z urzędu w przypadku naruszenia przez taką szkołę norm Konstytucji. Od decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych o odmowie wpisu lub o wykreśleniu szkoły wyższej z rejestru przysługuje odwołanie do Sądu Ziemi.

Prawo do sądu i wymiaru sprawiedliwości

Art. 58

1. Żaden przepis prawa powszechnie obowiązującego lub prywatnego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie może pozbawiać obywatela polskiego prawa do sądu, w szczególności - sądowej drogi dochodzenia naruszonych wolności i praw lub dochodzenia krzywdy, straty lub szkody wyrządzonej przez kogokolwiek jego beprawym działaniem.
2. Każdy obywatel Państwa Polskiego ma prawo do sprawiedliwego, szybkiego i jawnego rozpatrzenia swojej sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.
3. W sądach państwowych zbrodnie i sprawy cywilne, w których wartość przedmiotu sporu przekacza dwudziestokrotność wynagodzenia wypłacanego w gospodarce państwa Państwa Polskiego w poprzednim roku kalendarzowym, rozpoznawane są i osądzane z udziałem ławy przysięgłych, która orzeka o winie. Pozostałe sprawy rozpoznawane są i osądzane przez sądy państwowe z udziałem niezależnych i niezawisłych ławników, krórczy orzekają o winie wraz z sędziami zawodowymi. W sprawach o wykroczenia i w drobnych sprawach cywilnych orzekają w imieniu Państwa Polskiego Sędziowie Pokoju.
4. Z wyjątkiem spraw karnych i wykroczeniowych, każdy ma pełną swobodę w wyborze sądu innego niż sąd państwowy, w szczególności poprzez możliwość dobrowolnego powierzenia rozpatrzenia lub rozstrzygnięcia swojej sprawy przez sąd arbitrażowy, polubowny,

rozjemczy lub inny sąd lub trybunał prywatny. Orzeczenia takich sądów lub trybunałów są traktowane na równi z orzeczeniami sądów państwowych. Zakres nadzoru nad sądami prywatnymi i kontroli legalności ich orzeczeń określa ustawa ziemska.

5. Wyłączenie jawności rozprawy sądowej lub posiedzenia może nastąpić tylko ze względu na moralność publiczną, bezpieczeństwo zbiorowe lub bezpieczeństwo państwa oraz ze względu na ochronę życia osobistego lub intymnego stron lub inny ważny interes prywatny. Jednak i w takich przypadkach wyrok ogłaszany jest zawsze publicznie.
6. Każdy organ i funkcjonariusz publiczny prowadzący postępowanie przygotowawcze lub sądowe winien dążyć przede wszystkim do szybkiego i adekwatnego naprawienia poszkodowanemu szkody, straty lub krzywdy oraz do sprawiedliwego mu zadośćuczynienia.

Gwarancja wykonywania prawa

Art. 59

Nikt nie może być pozbawiony ochrony swoich potwierdzonych prawomocnym rozstrzygnięciem praw, w szczególności możliwie szybkiego wykonania określonego takim rozstrzygnięciem prawa, jak i sprawnego i bezzwłocznego egzekwowania prawomocnych orzeczeń sądowych oraz ostatecznych decyzji i postanowień administracyjnych.

Prawo do odszkodowania z tytułu przewlekłości postępowania

Art. 60

1. Każdy ma prawo do odszkodowania od Skarbu Państwa lub Skarbu Ziemi z tytułu przewlekłości dotyczącego go postępowania przed sądem państwowym lub organem administracji państwowej lub samorządowej, jak również z tytułu bezczynności sądu lub organu prowadzącego takie postępowanie.
2. W razie wątpliwości przyjmuje się, że przewlekłość postępowania zachodzi wówczas, gdy sprawa nie zostanie rozstrzygnięta w pierwszej instancji w terminie roku od jej wniesienia lub wszczęcia oraz w terminie dwóch lat – w razie rozpatrywania sprawy także w instancji odwoławczej.
3. Odszkodowanie z tytułu przewlekłości postępowania lub bezczynności sądu lub organu nie może być niższe niż dwukrotność średniego wynagrodzenia miesięcznego wypłacanego w gospodarce Państwa Polskiego w poprzednim roku kalendarzowym – za każdy miesiąc przewlekłości lub bezczynności.

Dwuinstancyjność postępowań prawnych

Art. 61

1. Każde postępowanie sądowe z wyjątkiem postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym i Trybunałem Stanu jest co najmniej dwuinstancyjne.
2. Każda ze stron ma prawo do zaskarżenia wszelkich orzeczeń, decyzji lub postanowień kończących sprawę - wydanych w pierwszej instancji.
3. Od każdej ostatecznej decyzji lub postanowienia organów władz publicznych przysługuje odwołanie do właściwego miejscowo i rzeczowo sądu powszechnego lub - w przypadkach określonych w Konstytucji – do Sądu Ziemi i Sądu Najwyższego.

Prawo do odszkodowania za niezgodne z prawem działania władz publicznych

Art. 62

1. Każdy ma prawo do pełnego wynagrodzenia od Skarbu Państwa lub Skarbu Ziemi za szkody lub straty – w tym utracone korzyści - wyrządzone mu przez organ władzy publicznej Państwa Polskiego lub sąd państwowy na skutek niezgodnych z prawem czynności urzędowych lub faktycznych działań takiego organu lub sądu.
2. Jeżeli szkoda lub strata określona w ust. 1. powyżej powstała na skutek rażącego naruszenia prawa przez funkcjonariusza publicznego lub sędziego, poszkodowany ma prawo uzyskać dodatkowo od takiego funkcjonariusza lub sędziego osobnego, adekwatnego do poniesionej szkody lub straty odszkodowania - z majątku osobistego funkcjonariusza lub sędziego. Jeżeli do rażącego naruszenia prawa doszło z winy umyślnej funkcjonariusza publicznego lub sędziego, poszkodowany ma prawo uzyskać od niego pełne odszkodowanie – odpowiadające kwocie równej całkowitej wysokości poniesionych szkód lub strat i utraconych korzyści. Jeżeli do rażącego naruszenia prawa przez funkcjonariusza publicznego lub sędziego doszło nieumyślnie, poszkodowany ma prawo uzyskać od takiego funkcjonariusza lub sędziego odszkodowania w wysokości nie przekraczającej dwunastokrotności ostatniego miesięcznego wynagrodzenia pozywanego funkcjonariusza lub sędziego. O tym, czy naruszenie prawa przez funkcjonariusza publicznego lub sędziego miało charakter rażący oraz umyślny, orzeka sąd, przed który został on pozwany.
3. W razie łącznego pozwania przez poszkodowanego zarówno Skarbu Państwa lub Skarbu Ziemi, jak i funkcjonariusza publicznego lub sędziego, majątkowa odpowiedzialność pozwanych wobec poszkodowanego - w razie orzeczenia wyroku zasądającego naprawienie szkody - ma charakter solidarny, chyba że strony uzgodnią inaczej. W razie osobnych powództw, łączna odpowiedzialność majątkowa Skarbu Państwa lub Skarbu Ziemi, jak i funkcjonariusza publicznego lub sędziego – w razie orzeczenia wyroku zasądającego naprawienie szkody - nie może przekraczać całkowitej wysokości poniesionych przez poszkodowanego szkód lub strat i utraconych korzyści.

Powszechna skarga konstytucyjna

Art. 63

Każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie państwowej, wnieść do Trybunału Konstytucyjnego skargę na zgodność z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ władzy publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach, albo o jego obowiązkach lub ciężarach określonych w Konstytucji lub z niej wprost wynikających.

Dopuszczalność ścigania lub prowadzenia postępowania karnego

Art. 64

Ściganie lub postępowanie karne przeciwko obywatelowi Państwa Polskiego może być prowadzone tylko przez wyraźnie upoważnione do tego w ustawie państwowej lub ziemskiej władze publiczne funkcjonariuszy publicznych Państwa Polskiego lub Ziemi - wyłącznie w przypadku naruszenia przez niego prawa lub uzasadnionego i dostatecznie uprawdopodobnionego podejrzenia takiego naruszenia.

Zakaz inwigilacji

Art. 65

1. Z zachowaniem wyjątku opisanego w ust. 2. poniżej zakazuje się inwigilacji i wszelkich innych lub podobnych form lub postaci tajnego śledzenia obywateli Państwa Polskiego oraz osób prawnych mających siedzibę rejestrową na terytorium Państwa Polskiego. Za inwigilację uznaje się także tajne pozyskiwanie informacji i danych wchodzących w zakres tajemnicy przedsiębiorstwa.
2. W przypadkach uzasadnionego i dostatecznie udokumentowanego podejrzenia zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego, bezpieczeństwa Państwa Polskiego lub Jego obronności, służby specjalne lub organy i instytucje powołane do ochrony bezpieczeństwa publicznego lub bezpieczeństwa Państwa Polskiego mogą za każdorazową, uprzednią zgodą właściwego miejscowo Sądu Okręgowego i tylko przez czas przez tenże Sąd oznaczony, nie dłuższy jednak niż trzy miesiące, prowadzić przewidziane w ustawie państwowej i wyłącznie na zasadach ściśle w niej określonych, szczególne czynności operacyjno-rozpoznawcze, polegające na tajnym pozyskiwaniu informacji i danych dotyczących obywatela Państwa Polskiego lub polskiej osoby prawnej. Postępowanie przed Sądem Okręgowym w przedmiocie wydania przez ten sąd orzeczenia w przedmiocie wyżej wskazanej zgody jest niejawne.
3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres prowadzenia czynności określonych w ust. 2. powyżej może być - nie więcej niż dwukrotnie - przedłużany za zgodą Sądu Okręgowego na dalszy czas oznaczony, przy czym łączny okres prowadzenia przeciw danej osobie takich czynności nie może przekroczyć dziewięciu miesięcy.
4. Po przeprowadzeniu czynności określonych w ust. 2. powyżej sporządzany jest przez organ prowadzący inwigilację szczegółowy raport z ich przebiegu i treści pozyskanych z ich pomocą informacji i danych, który organ ten jest zobowiązany przekazać orzekającemu w sprawie Sądowi Okręgowemu w terminie 14 dni od zakończenia okresu dozwolonego przez tenże Sąd na przeprowadzenie inwigilacji - w celu zbadania przez tenże Sąd legalności sposobów i form jej przeprowadzenia.
5. W razie stwierdzenia naruszenia prawa przez organ prowadzący inwigilację, Sąd Okręgowy wydaje orzeczenie o nielegalności przeprowadzonej inwigilacji i niezwłocznie zawiadamia o tym osobę inwigilowaną, która ma prawo do zapoznania się z aktami sprawy wraz z możliwością sporządzania z nich kopii lub odpisów. Od orzeczenia o naruszeniu prawa przysługuje organowi prowadzącemu inwigilację prawo odwołania do Sądu Najwyższego. Postępowanie to jest niejawne.
6. Odpisy wszystkich raportów, określonych w ust. 4. powyżej przekazywane są przez Sądy Okręgowe sejmowym i senackim komisjom do spraw służb specjalnych.

7. Wszelkie zapisy lub jakiegokolwiek inne formy lub postaci utrwalania informacji i danych określonych w ust. 2. powyżej podlegają całkowitemu i definitywnemu skasowaniu i usunięciu z wszelkich nośników i systemów na których były one przechowywane – jeżeli w ciągu sześciu miesięcy od upływu dozwolonego przez Sąd okresu inwigilacji nie doszło do przedstawienia inwigilowanemu zarzutów karnych.

Zakaz stosowania inwigilacji za pomocą urządzeń monitoringu publicznego

Art. 66

1. Zakazuje się stosowania urządzeń lub wszelkich innych narzędzi i środków technicznych służących do monitorowania lub wszelkich innych form i postaci obserwacji przestrzeni publicznych wyposażonych w automatyczne systemy rozpoznawania tożsamości obywateli Państwa Polskiego lub umożliwiających automatyczne śledzenie tras przemieszczania się określonych obywateli Państwa Polskiego.
2. Wszelkie zapisy lub jakiegokolwiek inne formy lub postaci utrwalania określonych w ust. 1. powyżej obserwacji przestrzeni publicznych mogą być przechowywane przez okres nie dłuższy niż jeden rok od ich dokonania. Po upływie tego okresu podlegają one całkowitemu i definitywnemu skasowaniu i usunięciu z wszelkich nośników i systemów na których były one przechowywane.

Wolność przepływu dóbr, kapitału, osób i wiedzy

Art. 67

1. Żaden przepis prawa powszechnie obowiązującego lub prawa prywatnego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą ograniczyć pełnej swobody przepływu towarów, usług, ludzi, kapitału, technologii, wiedzy i informacji pomiędzy Ziemiami Polskimi.
2. Wszelkie ceny w każdym obrocie prywatnym oraz we wszelkim obrocie gospodarczym ustalane są w Państwie Polskim wyłącznie w sposób wolnorynkowy - to wyłącznie poprzez ich swobodne i wolne od jakiegokolwiek ingerencji władz publicznych samokształtowanie się w wyniku dobrowolnych uzgodnień uczestników rynku oraz poziomu równowagi osiąganego na skutek działań sił podaży i popytu.

Zakaz prowadzenia działalności gospodarczej przez władze publiczne

Art. 68

1. Z zachowaniem ścisłych wyjątków określonych w ust. 2. poniżej, żadna norma prawa, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą zezwalać lub faktycznie umożliwiać władzom publicznym Państwa Polskiego:
 - 1) prowadzenia przez te władze działalności gospodarczej,
 - 2) pośredniczenia przez te władze, w tym formalnego lub faktycznego zmuszania kogokolwiek do korzystania z takiego pośredniczenia, w prowadzeniu działalności gospodarczej,

- 3) ingerowania przez te władze w jakikolwiek sposób w procesy i stosunki gospodarcze, w tym umowy i jakiejkolwiek czynności prawne i faktyczne przedsiębiorców, a także
 - 4) pośredniego prowadzenia przez władze publiczne Państwa Polskiego działalności gospodarczej lub pośredniego ingerowania przez władze publiczne Państwa Polskiego w procesy i stosunki gospodarcze.
2. Dopuszcza się następujące ściśle wyjątki od opisanego w ust. 1 powyżej zakazu ingerowania przez władze publiczne Państwa Polskiego w gospodarkę i procesy gospodarcze:
- 1) emisja przez Bank Państwa Polskiego opartego na walorach o stałej i trwałej wartości ogólnopaństwowego środka płatniczego - pieniądza państwowego Państwa Polskiego oraz podejmowanie działań polegających na utrzymywaniu jego siły nabywczej na tym samym, stałym poziomie,
 - 2) nabywanie przez władze publiczne Państwa Polskiego – w celu budowy, tworzenia, utrzymania, modernizacji, eksploatacji i konserwacji oraz bieżącego funkcjonowania urzędów obsługujących funkcjonariuszy i organy władz publicznych, niezbędnych w tym celu dóbr i usług, wyposażenia, zaopatrzenia oraz mediów – od prywatnych przedsiębiorców wyłonionych w drodze licytacji lub przetargów na dostarczanie takich dóbr i usług, wyposażenia, zaopatrzenia oraz mediów,
 - 3) nabywanie przez władze publiczne Państwa Polskiego dla Sił Zbrojnych Państwa Polskiego, Narodowych Sił Rezerwy, Wojsk Obrony Terytorialnej, policji, milicji ziemskich oraz dla innych formacji i służb mundurowych o podobnym charakterze, a także dla organów i służb powołanych do ochrony bezpieczeństwa publicznego lub bezpieczeństwa Państwa Polskiego: uzbrojenia, wyposażenia i bieżącego zaopatrzenia – od prywatnych przedsiębiorców wyłonionych w drodze przetargów lub licytacji na dostarczanie takiego uzbrojenia, wyposażenia i bieżącego zaopatrzenia, z pierwszeństwem dla przedsiębiorców, których zakłady produkcyjne znajdują się na terytorium Państwa Polskiego,
 - 4) zamawianie przez władze publiczne Państwa Polskiego u przedsiębiorców wyłonionych w drodze przetargów lub licytacji i związane z tym finansowanie przez władze publiczne Państwa Polskiego budowy, utrzymania, modernizacji, eksploatacji i konserwacji infrastruktury obronnej i służącej obronności oraz bezpieczeństwu zewnętrznemu i wewnętrznemu państwa - z pierwszeństwem dla przedsiębiorców, których zakłady produkcyjne znajdują się na terytorium Państwa Polskiego,
 - 5) zamawianie przez władze publiczne Państwa Polskiego u przedsiębiorców wyłonionych w drodze przetargów lub licytacji i związane z tym finansowanie przez władze publiczne Państwa Polskiego budowy, utrzymania, modernizacji, eksploatacji i konserwacji takiej infrastruktury cywilnego bezpieczeństwa zbiorowego lub jej elementów - w szczególności infrastruktury zapobiegającej klęskom żywiołowym i katastrofom naturalnym lub przemysłowym - których budowa, utrzymywanie, modernizacja, eksploatacja lub konserwacje nie są opłacalne w ramach prywatnych procesów i stosunków gospodarczych,
 - 6) określanie warunków oraz wydawanie koncesji lub zezwoleń na działalność, której prowadzenie może się wiązać z realnym zagrożeniem sprowadzenia niebezpieczeństwa zbiorowego lub strat w dużych rozmiarach,
 - 7) określanie warunków oraz wydawanie zezwoleń na działalność, w ramach której świadczenie pewnych usług lub sprzedaż pewnych towarów lub produktów winny być ograniczone lub wyłączone w stosunku do osób małoletnich lub ubezwłasnowolnionych,
 - 8) reasekurowanie, lecz jedynie w zakresie niezbędnie koniecznym, przez władze publiczne Państwa Polskiego przedsiębiorcom wyłonionym w drodze przetargów lub licytacji

- systemów finansowania ratownictwa powszechnego, w szczególności pogotowia, ratownictwa medycznego, straży pożarnej i innej podobnej działalności związanej z pomocą przy wypadkach i usuwaniem ich skutków,
- 9) zamawianie u przedsiębiorców wyłonionych w drodze przetargów lub licytacji i związane z tym finansowanie przez władze publiczne Państwa Polskiego usług i innych dóbr niezbędnych do usuwania skutków epidemii, klęsk żywiołowych oraz katastrof naturalnych i przemysłowych,
 - 10) finansowanie przez władze publiczne Państwa Polskiego koniecznych kosztów stałych Uniwersytetu Narodowego, Muzeum Narodowego, Teatru Narodowego, Opery Narodowej i Filharmonii Narodowej, a także koniecznych kosztów stałych jednego dla każdej Ziemi Uniwersytetu Ziemi, Muzeum Ziemi, Teatru Ziemi, Opery Ziemi i Filharmonii Ziemi,
 - 11) zawieranie przez upoważnione i umocowane specjalnie w tym celu władze publiczne Państwa Polskiego z odpowiednio upoważnionymi i umocowanymi władzami publicznymi innych państw i organizacji międzynarodowych traktatów dotyczących międzynarodowych stosunków i procesów ekonomicznych i gospodarczych, w szczególności traktatów handlowych i dotyczących przepływu usług, kapitału, wiedzy i technologii pomiędzy Państwem Polskim, a innymi państwami oraz traktatów dotyczących ochrony przepływów strategicznych i inwestycji – ale tylko takich, które służą uzyskaniu dostępu do rynków lub podniesieniu przewagi konkurencyjnej polskich przedsiębiorców w łańcuchach produkcji i na rynkach międzynarodowych i międzypaństwowych,
 - 12) wprowadzanie - w sytuacjach poważnego zagrożenia dla życia, zdrowia lub bezpieczeństwa zbiorowego obywateli lub bezpieczeństwa publicznego, przez specjalnie upoważnione w tym celu władze publiczne Państwa Polskiego czasowych – ilościowych lub jakościowych - ograniczeń w międzynarodowym i międzypaństwowym obrocie lub przepływie towarów, usług, kapitału, osób i technologii - na całym lub na części terytorium Państwa Polskiego,
 - 13) przyjmowanie przez władze publiczne Państwa Polskiego przepisów określających zasady wyłaniania reprezentacji Polski w międzynarodowych i międzypaństwowych mistrzostwach, zawodach i innych rozgrywkach sportowych,
 - 14) prowadzenie przez władze publiczne Państwa Polskiego - na zasadach pełnej jawności, równości, rzetelności, racjonalności i gospodarności - przetargów i licytacji na wykorzystywanie lub eksploatację naturalnych zasobów rzadkich znajdujących się na terytorium Państwa Polskiego,
 - 15) ustanawianie – wyłącznie na mocy ustawy państwowej – czasowego zakazu nabywania przez cudzoziemców i osoby prawne z większościami, co do liczby głosów, udziałem osób lub podmiotów zagranicznych, położonych na terytorium Państwa Polskiego gruntów.
3. Zasady i sposoby bieżącego realizowania opisanych w ust. 2. powyżej dopuszczalnych przypadków możliwości ingerowania przez władze publiczne Państwa Polskiego w gospodarkę i procesy gospodarcze normowne są wyłącznie w drodze ścisłych regulacji określonych w ustawie państwowej.

Zakaz lepszego traktowania jakichkolwiek podmiotów gospodarczych

Art. 69

1. Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego mogące mieć potencjalny wpływ na procesy i

stosunki gospodarcze nie może preferować lub dawać lepszych praw, lepiej traktować lub też przynosić faktycznych korzyści żadnemu dającemu się konkretnie określić podmiotowi lub grupie podmiotów – pojedynczych lub zbiorowych.

2. Wszelkie określone w ust. 1. powyżej przepisy, akty lub działania muszą być przyjmowane lub podejmowane wyłącznie z punktu widzenia interesu i korzyści osobistej, materialnej lub finansowej statystycznego konsumenta w Państwie Polskim, w szczególności muszą mieć na celu jak najskuteczniejsze osiągnięcie docelowo korzystnego efektu w postaci jak największego obniżania cen końcowych wszelkich dóbr - produktów, towarów i usług.

Pirerszeństwo prywatnych przedsięwzięć gospodarczych

Art. 70

- 1 Wszelkie władze publiczne Państwa Polskiego dążą do tego, aby wszędzie tam, gdzie tylko jest to możliwe, jak największa część infrastruktury była finansowana, tworzona, prowadzona, utrzymywana i konserwowana w ramach prywatnych procesów i stosunków gospodarczych. Zasada ta dotyczy w szczególności wszelkich dróg i szlaków lądowych, wodnych i powietrznych, wszelkich łączy i kanałów elektronicznych, optycznych i mechanicznych, jak i wszelkiej infrastruktury służącej przemieszczaniu się, transportowi, przewozowi, komunikacji i telekomunikacji.
- 2 Poza formalnymi, prawnymi i faktycznymi działaniami związanymi z realizacją zamówień publicznych w ramach określonych i dozwolonych w Art. 68 powyżej, zabrania się prowadzenia działalności gospodarczej powiązanej w jakikolwiek sposób z władzami publicznymi Państwa Polskiego, szczególnie powiązanej z tymi władzami kapitałowo, finansowo, osobowo lub organizacyjnie.
- 3 Zamówienia publiczne mogą być składane wyłącznie u podmiotów wyłonionych w drodze przetargów lub licytacji, z wyjątkiem zamówień, których wartość brutto nie przekracza trzykrotności średniego wynagrodzenia wypłacanego w gospodarce Państwa Polskiego w poprzednim roku kalendarzowym.
- 4 Wszelkie informacje i dane dotyczące zamówień publicznych oraz ich wykonania i realizacji są publicznie jawne i powszechnie dostępne – z wyjątkiem zamówień związanych z bezpieczeństwem publicznym lub obronnością Państwa Polskiego objętych niejawnością na podstawie wyraźnego przepisu ustawy państwowej.

Nienaruszalność swobody umów

Art. 71

Nikt, w tym w szczególności jakiegokolwiek władze publiczne Państwa Polskiego, nie może bez zgody stron podważyć zawartej przez nie umowy, ani żadnej innej czynności prawnej zawartej lub dokonanej świadomie, dobrowolnie i bez użycia podstępów lub celowego wprowadzenia w błąd, ani też zmienić treści takiej umowy lub czynności prawnej, chyba że stanowi ona czyn zabroniony pod groźbą kary przez Kodeks karny, wynika z takiego czynu lub ma go na celu, albo też ma na celu ustanowienie monopolu lub zmowy cenowej lub popełnienie określonego wyraźnie w ustawie czynu nieuczciwej konkurencji.

Ochrona trwałości i pewności zobowiązań

Art. 72

Zobowiązania powstają na skutek umowy, czynu niedozwolonego, bezpodstawnego wzbogacenia oraz wyraźnego przepisu ustawy. Każde, nawet zbiorowo określone - czy to na podstawie umowy czy ustawy - zobowiązanie wzajemne może być zmienione lub uchylone wyłącznie za zgodą wszystkich jego stron.

Zakaz tworzenia monopolu

Art. 73

Tworzenie jakichkolwiek monopolu - czy to w zakresie działalności gospodarczej lub zawodowej, czy też wszelkiej innej działalności lub aktywności indywidualnej lub zbiorowej, zarobkowej lub niezarobkowej - jest zakazane. Zakaz ten nie obejmuje jedynie dziedzin objętych - na podstawie Konstytucji i ustaw ją wykonujących - wyłączną właściwością lub kompetencją określonych wyraźnie władz publicznych Państwa Polskiego i Ziem Polskich.

Zakaz transferowania środków publicznych do podmiotów prywatnych

Art. 74

1. Z zachowaniem ścisłych wyjątków określonych w Art. 68 powyżej, żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie może nakazywać lub zezwalać w jakikolwiek sposób – bezpośredni lub pośredni – finansowania lub wspierania z jakichkolwiek środków i zasobów publicznych, zarówno obywateli jak również jakichkolwiek form ich działalności lub aktywności, ich zrzeszeń oraz wszelkich prywatnych podmiotów indywidualnych lub zbiorowych.
2. Zakaz określony w ust. 1. powyżej nie obejmuje finansowania wynagrodzeń i zwrotu uzasadnionych kosztów funkcjonariuszy publicznych i osób występujących w tym charakterze na podstawie wyraźnego upoważnienia ustawowego, osób zatrudnionych w służbie publicznej oraz osób zatrudnionych w urzędach oraz wszelkich instytucjach i jednostkach organizacyjnych powołanych do obsługi władz publicznych.

Transparentność procesów wyborczych

Art. 75

Obywatelom Państwa Polskiego zapewnia się formalnoprawne, organizacyjne i techniczne możliwości i środki nadzoru nad prawidłowością i poprawnością procesu liczenia głosów oddanych we wszelkich wyborach do wszelkich władz publicznych oraz w referendach – w tym także w wyborach przeprowadzanych za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej.

Kontrola rozstrzygnięć Państwowej Komisji Wyborczej przez Sąd Najwyższy

Art. 76

1. Od wszelkich ostatecznych orzeczeń lub innych ostatecznych rozstrzygnięć wydanych przez Państwową Komisję Wyborczą w związku z wszelkimi ogólnopolskimi wyborami do władz publicznych Państwa Polskiego lub w związku z referendum ogólnokrajowymi przysługuje mającemu w tym interes prawny lub polityczny podmiotowi prawo odwołania się od takiego orzeczenia lub rozstrzygnięcia do Sądu Najwyższego - w ciągu 24 godzin od doręczenia podmiotowi takiego orzeczenia lub rozstrzygnięcia lub – w braku doręczenia - od jego publikacji.
2. Sąd Najwyższy rozpatruje określone w ust. 1. powyżej odwołane w ciągu 24 godzin od jego wniesienia – utrzymując zaskarżone rozstrzygnięcie w mocy lub nakazując jego określoną przez Sąd Najwyższy zmianę w całości lub części.

Art. 77

1. W czasie pokoju Siły Zbrojne Państwa Polskiego oraz Wojska Obrony Terytorialnej mogą być użyte na terytorium Państwa Polskiego na polecenie wyraźnie określonych i upoważnionych do tego w ustawie państwowej władz cywilnych tylko w razie wprowadzenia stanu wojennego lub stanu wyjątkowego i wyłącznie w wypadkach ściśle określonych w ustawie państwowej oraz jedynie w celu opanowania rozruchów i zamieszek lub w celu przymusowego wykonania przepisów prawa lub nakazów i zakazów wyraźnie określonych i upoważnionych do tego w ustawie państwowej władz publicznych Państwa Polskiego.
2. Użycie Sił Zbrojnych Państwa Polskiego lub Wojsk Obrony Terytorialnej według zasad określonych w ust. 1. powyżej może nastąpić tylko wówczas, gdy inne środki lub działania odnośnych władz cywilnych okażą się niewystarczające.

III. Prawa, wolności i swobody obywatelskie, osobiste i gospodarcze

Gwarancja ochrony życia prywatnego i osobistego

Art. 78

1. Każdy pełnoletni i nieubezwłasnowolniony obywatel Państwa Polskiego posiada z wyłączeniem wszelkich innych osób pełne prawo do swobodnego decydowania o swoim życiu prywatnym i osobistym.
2. Każdy pełnoletni i nieubezwłasnowolniony obywatel Państwa Polskiego posiada z wyłączeniem wszelkich innych osób pełną wolność wyboru sposobu indywidualnego postępowania w każdej sferze swojej aktywności, o ile tylko postępowanie to nie wyrządza bezpośredniej szkody innym.
3. Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie może ingerować lub w jakikolwiek inny sposób ograniczać decyzji lub wyborów określonych w ust. 1. i 2. powyżej.
4. Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie może także chronić pełnoletniego i nieubezwłasnowolnionego obywatela Państwa Polskiego przed jakimikolwiek skutkami jego własnych decyzji lub wyborów określonych w ust. 1. i 2. powyżej, ani też skutki takie ograniczać lub też w jakikolwiek inny sposób w nie ingerować. Przy interpretowaniu lub rozstrzyganiu przypadków wątpliwych zawsze należy stosować zasadę, iż chcącemu nie dzieje się krzywda.

Wyjątkowość ubezwłasnowolnienia

Art. 79

Całkowite lub częściowe ubezwłasnowolnienie obywatela Państwa Polskiego może orzec wyłącznie Sąd Ziemi tylko po przeprowadzeniu odpowiedniego postępowania określonego w Kodeksie postępowania cywilnego i jedynie w przypadkach, w których stwierdzony zostanie w sposób niewątpliwy niedorozwój umysłowy, choroba psychiczna lub innego rodzaju na tyle poważne zaburzenie psychiczne, iż uniemożliwia ono samodzielne kierowanie własnym postępowaniem.

Nietykalność i wolność osobista, ekonomiczna oraz nietykalności mieszkania

Art. 80

Z zachowaniem ścisłych wyjątków określonych w Art. 81 - 84 poniżej oraz poza przypadkami nałożenia przez sąd w prawomocnym wyroku obowiązku odbycia przewidzianych w Kodeksie karnym i Kodeksie wykroczeń kar lub zobowiązania do wykonywania określonych przepisami prawa publicznego obowiązków żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób ograniczyć obywatelowi Państwa Polskiego jego nietykalności i wolności osobistej lub ekonomicznej oraz nietykalności mieszkania.

Zakaz naruszania miru domowego

Art. 81

1. Miejsce zamieszkania obywatela Państwa Polskiego jest nietykalne i nienaruszalne.
2. Wkroczenie do domu, mieszkania, lokalu lub jakiegokolwiek innego miejsca faktycznego zamieszkania lub prywatnego pobytu obywatela Państwa Polskiego, ich rewizja oraz zatrzymanie lub zajęcie rzeczy lub dokumentów i wszelkich ruchomości w nich się znajdujących może nastąpić wyłącznie za uprzednią zgodą Sądu Okręgowego i tylko w wypadkach przewidzianych w Kodeksie postępowania karnego oraz przy ścisłym zachowaniu procedur postępowania określonych w tymże Kodeksie.

Wyjątkowość stosowania rewizji i przeszukania

Art. 82

Rewizja osobista i przeszukanie pojazdu mogą nastąpić jedynie w przypadkach przewidzianych w Kodeksie postępowania karnego oraz w ustawie o policji i przy ścisłym zachowaniu procedur postępowania określonych w tychże ustawach.

Szczególne warunki dopuszczalności zajęcia, zatrzymania lub zabezpieczenia mienia

Art. 83

1. Każde tymczasowe aresztowanie obywatela Państwa Polskiego oraz zajęcie, zatrzymanie, przejęcie lub zabezpieczenie jego majątku, mienia, rzeczy lub praw majątkowych, jak również oględziny lub badanie jego rzeczy wymagające jej zajęcia, zatrzymania lub przejęcia na czas dłuższy niż dwie godziny może być dokonane wyłącznie w wypadkach wyraźnie określonych w Kodeksie postępowania karnego i tylko przez wyraźnie upoważnione do tego w ustawie państwowej władze publiczne lub funkcjonariuszy publicznych Państwa Polskiego.
2. Działania określone w ust. 1. powyżej mogą być przeprowadzone wyłącznie za uprzednią zgodą Sądu Okręgowego i tylko na warunkach określonych w jego orzeczeniu o wyrażeniu takiej zgody oraz przy ścisłym zastosowaniu procedur wyraźnie określonych w Kodeksie postępowania karnego i w ustawie o policji.
3. Sąd Okręgowy odmawia wydania zgody określonej w ust. 2. powyżej jeżeli środki określone w ust. 1. powyżej nie są niezbędnie konieczne dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania prowadzonego przeciwko osobie, wobec której środki te mają być zastosowane.

Zatrzymanie obywatelskie

Art. 84

1. Każdy ma prawo ująć sprawcę na gorącym uczynku, jednakże tylko na czas niezbędny do przekazania sprawcy władzom lub funkcjonariuszom publicznym uprawnionym do jego zatrzymania w myśl przepisów poprzedzających.

2. Każdy dokonujący ujęcia sprawcy na gorącym uczynku obowiązany jest zawiadomić bezzwłocznie o tym fakcie najbliższe władze lub funkcjonariuszy publicznych uprawnione do jego zatrzymania lub - w braku możliwości zawiadomienia takich władz lub funkcjonariuszy - najbliższe władze publiczne. Zawiadomieni funkcjonariusze publiczni są obowiązani przybyć bezzwłocznie na wskazane przez zawiadamiającego miejsce ujęcia.

Prawa osób pozbawionych wolności

Art. 85

1. Każdy zatrzymany powinien być niezwłocznie i w sposób dla niego zrozumiały poinformowany o przyczynach faktycznych i podstawach prawnych jego zatrzymania.
2. Zatrzymanego w godzinach 6.00-22.00 należy najpóźniej do godziny 8.00 dnia następnego zwolnić, albo przekazać do dyspozycji Sądu Okręgowego – wraz z wnioskiem o orzeczenie przez tenże Sąd tymczasowego aresztowania zatrzymanego, zaś zatrzymanego w godzinach 22.00-6.00 należy zwolnić, albo przekazać do dyspozycji Sądu Okręgowego – wraz z wyżej wymienionym wnioskiem - najpóźniej do godziny 12.00.
3. Zatrzymanego należy natychmiast zwolnić, jeżeli najpóźniej w ciągu 12 godzin od jego przekazania do dyspozycji Sądu Okręgowego nie zostanie doręczone mu uzasadnione orzeczenie Sądu Okręgowego o jego tymczasowym aresztowaniu zawierające przedstawione mu zarzuty wraz z ich podsawami faktycznymi i prawnymi.
4. Każdy pozbawiony wolności na podstawie orzeczenia sądowego określonego w ust. 3. powyżej ma prawo, w terminie siedmiu dni od doręczenia mu takiego orzeczenia, odwołać się od niego – za pośrednictwem Sądu Okręgowego - do Sądu Ziemi w celu niezwłocznego zbadania legalności i zasadności zaskarżonego orzeczenia. Sąd Okręgowy w ciągu 24 godzin od jego złożenia odwołania przekazuje je do Sądu Ziemi lub w tym samym czasie zwalnia pozbawionego wolności. Sąd Ziemi musi wydać rozstrzygnięcie w przedmiocie odwołania w ciągu 48 godzin od złożenia go przez osobę pozbawioną wolności.
5. O pozbawieniu wolności powiadamia się niezwłocznie wskazane przez pozbawionego wolności osoby bliskie lub inne wskazane przez niego osoby, chyba że pozbawiony wolności nie chce takiego powiadomienia.

Nakaz humanitarnego traktowania osob pozbawionych wolności

Art. 86

Każdy aresztowany, zatrzymany, ujęty lub pozbawiony wolności powinien być traktowany w sposób humanitarny i tylko z zastosowaniem wobec niego proporcjonalnych środków przymusu – niezbędnie koniecznych dla prawidłowego wykonania na nim czynności zapewniających prawidłowy tok postępowania lub wykonania.

Prawo do odszkodowania za bezprawne pozbawienie wolności

Art. 87

Każdy bezpodstawnie aresztowany lub zatrzymany bezprawnie lub w sposób oczywiście naruszający przepisy prawa obywatel Państwa Polskiego, ma prawo do odszkodowania

obejmującego co najmniej utracone korzyści oraz odpowiednie do okoliczności i stopnia bezprawności zadośćuczynienie pieniężne.

Pozbawienie wolności cudzoziemców

Art. 88

Zasady zatrzymania, tymczasowego aresztowania lub każdej innej postaci ograniczenia nietykalności i wolności osobistej lub majątkowej osoby nie będącej obywatelem Państwa Polskiego określone są w ustawie o cudzoziemcach i innych ustawach państwowych.

Prawo do obrony

Art. 89

Każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich etapach i stadiach takiego postępowania, włączając w to nadzwyczajne środki zaskarżenia oraz postępowanie karne-wykonawcze. Może on w tym celu wybrać całkowicie dowolnie obrońcę, zażądać obrońcy z urzędu lub bronić się samodzielnie.

Domniemanie niewinności

Art. 90

Każdego uważa się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie stwierdzona prawomocnym wyrokiem właściwego sądu.

Przedawnienie przestępstw

Art. 91

1. Z zachowaniem ścisłego wyjątku określonego w ust. 2. poniżej, każde przestępstwo przedawnia się najpóźniej po upływie trzydziestu lat od jego popełnienia.
2. Bieg przedawnienia w stosunku do przestępstw nie ściganych z przyczyn politycznych, popełnionych przez funkcjonariuszy publicznych lub na ich zlecenie, ulega zawieszeniu do czasu ustania tych przyczyn.

Zasady dotyczące przepadku mienia

Art. 92

1. Przepadek ściśle określonych rzeczy i praw lub ściśle określonych składników majątku lub mienia może nastąpić tylko w przypadkach wyraźnie określonych w Kodeksie karnym i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu.

2. Pozbawienie ściśle określonych praw publicznych może nastąpić tylko w przypadkach wyraźnie określonych w Kodeksie karnym i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu – na czas ściśle oznaczony, nie dłuższy niż 25 lat. Zabrania się orzekania lub faktycznego stosowania śmierci cywilnej.

Wyjątkowość kary śmierci

Art. 93

W czasie pokoju kara śmierci może być wymierzona za zabójstwo z winy umyślnej oraz za najcięższe zbrodnie stanu. Dopuszczalne przypadki wymierzania kary śmierci w czasie wojny określa ustawa państwowa.

Swoboda przemieszczania się i pobytu

Art. 94

1. Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób zabraniać lub ograniczać pełnoletniemu i nieubzwłasnowolnionemu obywatelowi Państwa Polskiego wolności poruszania się po terytorium Państwa Polskiego oraz swobody w wyborze znajdującego się na Jego terytorium miejsca pobytu, zamieszkania lub czasowego osiedlenia się.
2. Z wyjątkiem przypadków ścigania lub stosowania środków zapobiegawczych w związku z prowadzonym postępowaniem karnym, każdy pełnoletni i nieubezwłasnowolniony obywatel Państwa Polskiego może w każdym czasie swobodnie opuszczać oraz wracać na terytorium Państwa Polskiego. Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób ustanawiać lub faktycznie wprowadzać, stosować lub dopuszczać wydalania obywatela Państwa Polskiego z obszaru Państwa Polskiego lub zakazywać obywatelowi Państwa Polskiego powrotu na Jego terytorium.

Prawo stałego osiedlenia się an terytorim Polski

Art. 95

Osoba, której pochodzenie polskie zostało stwierdzone przez właściwe władze publiczne zgodnie z zasadami określonymi w Art. 31 ust. 1. pkt 3) ma prawo do osiedlenia się na terytorium Państwa Polskiego na stałe.

Prawa właściciela nieruchomości

Art. 96

1. Właściciel nieruchomości, z wyłączeniem wszelkich inny osób, posiada pełną swobodę w sposobie używania, dysponowania i gospodarowania nieruchomością i wszystkimi jej

- częściami, składnikami lub elementami z nią związanymi - o ile nie wyrządza szkody innym nieruchomościom lub nie zakłóca rażąco spokoju osób na nich przebywających lub nie czyni korzystania z nich nadmiernie uciążliwym.
2. Z zachowaniem ograniczeń określonych w ust. 1. powyżej oraz w ust. 3. poniżej właściciel nieruchomości posiada pełną swobodę zabudowy – to znaczy wznoszenia, przebudowy, rozbudowy i usuwania na jego nieruchomości wszelkich budynków, budowli oraz innych konstrukcji i obiektów budowlanych - związanych lub nie związanych trwale z gruntem - o ile tylko zgodne są one z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego w zakresie ich ogólnego przeznaczenia oraz wysokości.
 3. Jeśli plan określony w ust. 2. powyżej nie został przyjęty przez właściwe samorządowe władze publiczne lub w sposób niewątpliwy nie obowiązuje w odniesieniu do gruntu, na którym dana nieruchomość jest umiejscowiona, jej właściciel jest ograniczony jedynie warunkami określonymi w wydanej w jego sprawie przez właściwe władze samorządowe decyzji o warunkach zabudowy. Jednocześnie, jeśli plan określony w ust. 2. powyżej nie został przyjęty przez właściwe samorządowe władze publiczne przez okres dłuższy niż dwa lata, Prezydent ma prawo za zgodą Senatu ustanowić we właściwej jednostce samorządu terytorialnego zarząd komisaryczny, który w ciągu pół roku od jego ustanowienia plan taki przyjmie.
 4. Zakazane jest wprowadzanie przez władze publiczne jakichkolwiek innych niż opisane w ust. 1. i 2. powyżej ograniczeń lub warunków dotyczących sposobów korzystania i dysponowania nieruchomością przez jej właściciela lub warunków i ograniczeń dotyczących zabudowy nieruchomości prywatnych, jak również jakichkolwiek ograniczeń lub wymogów w odniesieniu do wszelkich stosunków i czynności prawnych dotyczących nieruchomości, w szczególności odnoszących się do możliwości, warunków i zakresu ich wynajmowania, dzierżawy, użytkowania i innych temu podobnych.
 5. Budynki i budowle wpisane do rejestru zabytków korzystają z ochrony publicznej, której szczegółowy zakres określa ustawa ziemska. Warunki takiej ochrony nie mogą jednak zmuszać właściciela takiej nieruchomości do żadnych innych działań niż jedynie takie, które prowadzą do dochowania określonych wyraźnie w ustawie i wydanych na jej podstawie decyzjach wymogów dotyczących wyłącznie wyglądu zewnętrznego fasady, elewacji i zadaszenia budynku.

Prawo do posiadania broni

Art. 97

1. Z wyjątkiem przypadków orzeczenia odpowiedniego, wyraźnego zakazu w prawomocnym wyroku sądowym, każdy pełnoletni, nieubezważniony i niekarany bezwzględną karą pozbawienia wolności obywatel Państwa Polskiego ma prawo posiadać - bez żadnych dodatkowych zgód, pozwoleń lub obowiązków wpisu do rejestru - w miejscu swojego zamieszkania, w swoim pojeździe oraz za zgodą pracodawcy w miejscu pracy, wszelką broń, nie wyłączając broni palnej - odpowiednią dla skutecznej i proporcjonalnej do potencjalnego zagrożenia obrony siebie i swojej rodziny, miru domowego, jak i dla ochrony praw, rzeczy, majątku i mienia własnego oraz swojej rodziny i osób najbliższych.
2. Odparcie z użyciem broni określonej w ust. 1. powyżej bezprawnego ataku lub zamachu na osoby, prawa, majątek, mienie, miejsce zamieszkania lub jakiegokolwiek inne dobra prawem chronione stanowi niekaralny przejaw stosowania przez posiadacza takiej broni legalnej obrony koniecznej, chyba że zostało dokonane z użyciem środków lub sposobów oczywiście

rażąco niewspółmiernych do niebezpieczeństwa lub stopnia realnego zagrożenia takim atakiem lub zamachem.

Prawo do prywatności

Art. 98

1. Z zachowaniem wyjątku określonego w ust. 2. poniżej każdy obywatel Państwa Polskiego ma pełne i nienaruszalne prawo do ochrony swojego życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia. Nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie wyraźnego przepisu ustawy państwowej lub umowy do ujawniania jakichkolwiek danych lub informacji dotyczących jego osoby.
2. Poza ścisłymi wyjątkami określonymi w ust. 1. powyżej, dane osobowe i inne dane prywatne lub inne informacje i fakty dotyczące życia prywatnego obywateli Państwa Polskiego mogą być publikowane lub w jakikolwiek inny sposób upubliczniane wyłącznie za wyraźną zgodą osoby lub osób, których dotyczą lub ich opiekunów prawnych. Wymóg takiej zgody obejmuje również pozyskiwanie, gromadzenie, przekazywanie lub jakiegokolwiek inne formy i postaci przetwarzania takich danych, informacji i faktów.
3. Dane prywatne lub inne informacje i fakty dotyczące życia prywatnego osób będących pochodzącymi z wyboru funkcjonariuszami publicznymi mogą być publikowane lub w jakikolwiek inny sposób upubliczniane wyłącznie w zakresie niezbędnie koniecznym dla dokonaniu publicznej, uzasadnionej charakterem funkcji oceny lub kontroli predyspozycji lub kompetencji do obejmowania lub pełnienia danej funkcji lub działalności publicznej. Zakres takich danych, informacji i faktów określa wyraźnie ustawa państwowa lub ziemska.

Szczególna ochrona danych prywatnych

Art. 99

1. Z zachowaniem ścisłych wyjątków określonych w ust. 3. i 4. poniżej żadnym władzom publicznym Państwa Polskiego nie wolno bez wyraźnej zgody obywatela Państwa Polskiego lub jego opiekuna prawnego publikować lub w jakikolwiek inny sposób upubliczniać, pozyskiwać, gromadzić, przekazywać lub w jakikolwiek inny sposób przetwarzać jakichkolwiek danych lub informacji go dotyczących, szczególnie zaś danych osobowych i danych dotyczących jego stanu lub statusu majątkowego.
2. Dane i informacje dotyczące stanu lub statusu majątkowego osób będących funkcjonariuszami publicznymi mogą być pozyskiwane, gromadzone lub w jakikolwiek inny sposób przetwarzane, jak również publikowane lub w jakikolwiek inny sposób upubliczniane przez władze publiczne Państwa Polskiego wyłącznie w zakresie niezbędnie koniecznym do publicznej kontroli legalności wykonywania przez takie osoby danej funkcji lub działalności publicznej. Sposoby, formy i szczegółowe zasady gromadzenia, przetwarzania i upubliczniania takich danych i informacji określa ustawa państwowa lub ziemska.
3. Władze publiczne Państwa Polskiego mogą bez zgody obywateli Państwa Polskiego pozyskiwać, gromadzić, przechowywać lub w jakikolwiek inny sposób przetwarzać i ujawniać wyraźnie określonym w ustawie państwowej lub ziemskiej podmiotom dotyczące tych obywateli Państwa Polskiego - ściśle określone w takiej ustawie - dane osobowe lub

dane dotyczące ich stanu lub statusu osobistego, cywilnego lub majątkowego, wyłącznie dla prowadzenia następujących ewidencji i rejestrów:

- 1) ewidencji ludności - ale wyłącznie w zakresie niezbędnym koniecznym dla utrzymywania aktualnych i kompletnych akt stanu cywilnego, spisów wyborców oraz spisu poborowych,
 - 2) rejestru gruntów - ale wyłącznie w zakresie niezbędnym koniecznym dla gromadzenia aktualnych i kompletnych danych potrzebnych dla określenia prawnego i faktycznego stanu i statusu nieruchomości,
 - 3) ewidencji podatkowej - ale wyłącznie w zakresie niezbędnym koniecznym do określenia podstawy opodatkowania lub obliczenia wysokości podatku należnego od danego obywatela lub zrzeczenia,
 - 4) ewidencji osób fizycznych, prawnych i innych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą – ale wyłącznie w zakresie niezbędnym koniecznym dla zapewnienia pewności i bezpieczeństwa obrotu gospodarczego i handlowego,
 - 5) rejestru osób skazanych prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia wykonania kary na okres próby.
4. Każdy obywatel Państwa Polskiego ma prawo dostępu do urzędowych dokumentów, rejestrów i wszelkich innych zbiorów publicznych zawierających dotyczące go dane lub informacje. Ścisłe i ograniczenia tego prawa mogą być wprowadzane tylko przez wyraźne przepisy ustawy państwowej o informacjach niejawnych i wyłącznie ze względu na konieczność ochrony bezpieczeństwa państwa lub bezpieczeństwa zbiorowego obywateli polskich. Każdy obywatel Państwa Polskiego ma zarazem prawo do sprostowania lub usunięcia z wyżej wskazanych urzędowych dokumentów, rejestrów i innych zbiorów publicznych danych, informacji lub innych zapisów nieprawdziwych, niepełnych lub pozyskanych w sposób sprzeczny z prawem.
5. Zasady i tryb pozyskiwania, gromadzenia, przechowywania, przetwarzania oraz udostępniania i upubliczniania informacji i danych z ewidencji i rejestrów określonych w ust. 3. powyżej określa ustawa państwowa. Ustawa ta określa również szczegółowo niezbędne, minimalne wymogi bezpieczeństwa służące zapobieżeniu wejścia w posiadanie tychże informacji lub danych przez osoby i podmioty do tego nieuprawnione.

Zasady gromadzenia danych obywateli na potrzeby toczącego się postępowania

Art. 100

1. Policja, prokuratorzy, sądy, notariusze i komornicy oraz organy lub instytucje i służby powołane do ochrony bezpieczeństwa publicznego lub bezpieczeństwa Państwa Polskiego mogą w sposób jawny bez zgody obywateli Państwa Polskiego pozyskiwać, gromadzić, przechowywać i przetwarzać - wyłącznie na potrzeby toczącego się procesu karnego lub cywilnego - przewidziane wyraźnie w Kodeksie postępowania karnego i Kodeksie postępowania cywilnego dotyczące uczestników postępowania informacje i dane - ale jedynie w zakresie niezbędnym koniecznym dla przeprowadzenia i zakończenia postępowania przygotowawczego, sądowego lub notarialnego i egzekucyjnego. Takie dane lub informacje mogą być jednak gromadzone wyłącznie w aktach danej sprawy i mogą być udostępniane wyłącznie podmiotom ściśle określonym w Kodeksie postępowania karnego oraz w Kodeksie postępowania cywilnego. Ustawa państwowa lub ziemska określa nadto szczegółowe zasady prowadzenia, archiwizowania, udostępniania i niszczenia takich akt.

2. Służby specjalne i organy lub instytucje powołane do ochrony bezpieczeństwa publicznego lub bezpieczeństwa Państwa Polskiego mogą bez zgody obywateli Państwa Polskiego gromadzić, przechowywać i przetwarzać wyłącznie na potrzeby prowadzonych przez siebie działań operacyjnych dotyczące tychże obywateli dane i informacje, ale tylko w niezbędnie koniecznym zakresie - wyraźnie określonym w ustawie i proporcjonalnym do stopnia faktycznego zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego lub bezpieczeństwa Państwa Polskiego lub realnego niebezpieczeństwa dla władz publicznych Państwa Polskiego. Takie dane i informacje mają charakter niejawni i mogą być przechowywane jedynie przez wyraźnie uprawniony do tego w ustawie państwowej organ oraz wyłącznie przez ściśle określony w ustawie państwowej czas, po którym podlegają w całości skasowaniu lub w innego rodzaju trwałemu i definitywnemu usunięciu. Przed takim usunięciem zawiadamia się obywatela Państwa Polskiego, którego dane i informacje te dotyczą, który ma prawo do zapoznania się w określonym w ustawie czasie z wszelkimi aktami, nośnikami lub wszelkimi innymi zapisami zawierającymi te dane i informacje.

Wolność wyrażania poglądów i rozpowszechniania informacji

Art. 101

Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek stopniu lub zakresie naruszać lub ograniczać wolności wyrażania przez obywateli Państwa Polskiego swoich poglądów oraz przetwarzania, rozpowszechniania i upubliczniania wszelkich posiadanych przez siebie i legalnie pozyskanych informacji z wyjątkiem informacji objętych - na podstawie ustawy państwowej - tajemnicą służbową, zawodową lub tajemnicą państwową - na podstawie ustawy państwowej o informacjach niejawnych.

Wolność i ochrona komunikowania się

Art. 102

1. Z zachowaniem ścisłych wyjątków określonych w ust. 2. poniżej, żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek stopniu lub zakresie naruszać lub ograniczać wolności komunikowania się oraz prawa do pełnej tajemnicy i ochrony prywatności korespondencji, jak i wszelkich innych form i przejawów porozumiewania się przez obywateli Państwa Polskiego.
2. Tajemnica i ochrona określona w ust. 1. powyżej może być naruszona bez uprzedniej, wyraźnej zgody obywatela Państwa Polskiego - w szczególności w drodze prowadzenia kontroli i utrwalania rozmów oraz wszelkich innych form i postaci komunikowania lub porozumiewania się - wyłącznie przez wyraźnie do tego upoważnione w ustawie państwowej organy publiczne Państwa Polskiego, jedynie za uprzednią zgodą Sądu Okręgowego oraz wyłącznie w wypadkach uzasadnionego i dostatecznie udokumentowanego podejrzenia podejmowania przez obywatela Państwa Polskiego działań związanych z popełnieniem lub usiłowaniem popełnienia przez takiego obywatela następujących, opisanych w Kodeksie karnym czynów zabronionych:
 - 1) przestępstw przeciwko pokojowi, ludzkości oraz przestępstw wojennych,

- 2) przestępstw przeciwko Państwu Polskiemu lub władzom publicznym Państwa Polskiego,
 - 3) przestępstw przeciwko obronności Państwa Polskiego,
 - 4) przestępstw przeciwko życiu,
 - 5) przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu,
 - 6) przestępstwa zorganizowanej lub udziałowi w grupach zbrojnych mających na celu popełnianie przestępstw,
 - 7) przestępstw przeciwko wymiarowi sprawiedliwości,
 - 8) przestępstw przeciwko wyborom i referendum,
 - 9) przestępstw związanych z handlem ludźmi lub nielegalnym przekraczaniem granicy,
 - 10) przestępstw związanych z nielegalnym wytwarzaniem lub obrotem bronią palną lub amunicją,
 - 11) przestępstw związanych z naruszeniem tajemnicy państwowej lub służbowej,
 - 12) przestępstw przeciwko mieniu o znacznej wartości,
 - 13) przestępstw przeciwko obrotowi gospodarczemu znacznej wartości,
 - 14) przestępstw przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi.
3. Wszelkie dozwolone – zgodnie z zasadami określonymi w ust. 2. powyżej – działania lub czynności organów publicznych Państwa Polskiego, związane z naruszaniem przez nie tajemnicy komunikowania lub porozumiewania się przez obywateli Państwa Polskiego, muszą być przeprowadzane wyłącznie według ścisłych zasad i procedur opisanych szczegółowo w ustawie państwowej.
 4. Wszelkie zapisy lub wszelkie inne utrwalone w jakiegokolwiek postaci środki rejestrowania rozmów oraz wszelkich innych form i przejawów komunikowania lub porozumiewania się, a przechowywane na skutek takich czynności, muszą być kasowane, niszczone lub w inny sposób trwale usuwane niezwłocznie po tym, jak przestaną być one niezbędne do dalszego prowadzenia danej sprawy, nie później jednak niż z upływem trzech lat od dnia ich utrwalenia - o ile nie są one dołączone do akt sprawy sądowej. Sposób przechowywania, archiwizowania i udostępniania akt sądowych zawierających takie zapisy, w tym krąg podmiotów do tego uprawnionych, określa ustawa państwowa.
 5. Do dozwolonych – zgodnie z zasadami określonymi w ust. 2. powyżej – działań lub czynności organów publicznych Państwa Polskiego, stosuje się odpowiednio reguły nadzoru i kontroli sądowej określone w przepisach art. 65 ust. 2. – 7.

Wolność mediów

Art. 103

1. Każdemu obywatelowi Państwa Polskiego zapewnia się wolność pozyskiwania i publicznego rozpowszechniania danych i informacji, o ile nie są to dane lub informacje prywatne lub objęte na podstawie ustawy państwowej jakąkolwiek formą lub postacią niejawności.
2. Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek stopniu lub zakresie wprowadzać cenzury mediów, w tym szczególnie cenzury prewencyjnej środków masowego lub społecznego przekazu lub jakichkolwiek innych mediów i jakichkolwiek innych przekazów kierowanych z założenia do otwartego lub nieoznaczonego kręgu odbiorców.

3. Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek stopniu lub zakresie stosować jakichkolwiek form lub systemów koncesjonowania, licencjonowania lub jakiegokolwiek innej formy reglamentowania wydawania i rozpowszechniania publikacji, przekazów, druków, audycji radiowych i telewizyjnych oraz wszelkich innych środków masowego lub społecznego komunikowania. Jeśli dla takiej działalności konieczne jest dzielenie publicznych lub naturalnych zasobów rzadkich, ich przydziału dokonuje się na drodze przeprowadzenia przetargu lub licytacji.
4. Z zachowaniem wyjątku określonego w ust. 5. Poniżej, zabrania się ustanawiania mediów i innych środków masowego komunikowania się powiązanych formalnie lub faktycznie z jakimikolwiek władzami lub organami publicznymi, w szczególności powiązanych z nimi kapitałowo, finansowo, osobowo lub organizacyjnie.
5. Publikatory urzędowe i sposób przekazywania informacji o działalności władz publicznych określone są w ustawach państwowych – w przypadku władz państwowych – oraz w ustawach ziemskich – w przypadku władz ziemskich.
6. Określona w tym artykule wolność mediów i publikacji może być ograniczona wyłącznie na podstawie ustawy państwowej i tylko w następujących przypadkach:
 - 1) w celu zapobiegania i zwalczania rozpowszechniania pornografii wśród nieletnich,
 - 2) w celu zapobiegania i zwalczania wyrządzania nieletnim innej poważnej szkody,
 - 3) w przypadku nawoływania lub podżegania do popełnienia przestępstwa,
 - 4) w przypadku stosowania za pośrednictwem mediów i publikacji gróźb karalnych,
 - 5) w celu zapobieżenia ujawnieniu informacji niejawnych - uznanych za takie na podstawie ustawy państwowej o informacjach niejawnych.
7. Organy i władze publiczne upoważnione do wykonywania zadań związanych z realizacją celów określonych w ust. 6. powyżej, jak również szczegółowe procedury postępowania w takich przypadkach określa ustawa państwowa.

Wolność inicjatywy indywidualnej

Art. 104

Z zachowaniem ścisłych wyjątków określonych w Art. 105 poniżej, każdy obywatel Państwa Polskiego posiada pełną wolność w wyborze i wykonywaniu zajęcia zarobkowego, zawodu, profesji, jak i pełną wolność w wyborze miejsca, charakteru, postaci i formy prawnej pracy oraz posiada całkowitą swobodę w wybieraniu, podejmowaniu, prowadzeniu i zakańczaniu wszelkiej działalności zarobkowej, zawodowej i gospodarczej - w zakresie wszelkiego rodzaju wytwórczości i świadczenia wszelkiego rodzaju usług, w tym jakichkolwiek postaci produkcji, handlu, budownictwa, rolnictwa, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybołówstwa, nie wyłączając usług leczniczych, medycznych i opiekuńczych, usług oświatowych, wychowawczych, edukacyjnych i naukowych, jak również usług z zakresu prowadzenia mediów masowego przekazu, rozrywki, kultury i sportu.

Dopuszczalne przypadki reglamentowania zarobkowania

Art. 105

1. Z zachowaniem ścisłych wyjątków określonych w ust. 3. i 4. poniżej żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt prawny lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek stopniu lub zakresie naruszać lub ograniczać opisanej w Art. 104 powyżej wolności zarobkowania, wyboru zawodu lub profesji oraz podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej - w szczególności zabraniać, ograniczać, wpływać na jej zakres lub uzależniać od spełnienia przez zainteresowanego określonych warunków lub wymogów.
2. Bez wskazanych w ust. 3. i 4. poniżej wyraźnych podstaw konstytucyjnych, żadna ustawa państwowa lub ustawa ziemska, żaden akt prawny lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą uczynić prawa podejmowania, prowadzenia lub wykonywania działalności gospodarczej, zawodu, lub jakiegokolwiek postaci zarobkowania zależnym od jakichkolwiek licencji, zezwoleń lub koncesji władzy publicznej, jakiegokolwiek dowodu kwalifikacji, szczególnego wykształcenia lub innych predyspozycji, jak i od jakiegokolwiek innej postaci publicznej reglamentacji, w szczególności kaucji lub zabezpieczenia kapitałowego lub finansowego, wymogów formalnych, organizacyjnych lub osobowych, jak i wszelkich innych uwarunkowań faktycznych lub normatywnych.
3. Wszelkie postaci licencji, zezwoleń, koncesji lub jakichkolwiek innych wymienionych w ustępie poprzedzającym form i przejawów reglamentowania lub ograniczania możliwości zarobkowania, wyboru lub wykonywania zawodu, w tym konieczności wpisu do rejestru działalności regulowanej, jak również wszelkie formy i przejawy reglamentowania lub ograniczania możliwości podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Państwa Polskiego mogą być stosowane wyłącznie przez wyraźnie upoważnione do tego w ordynacji gospodarczej władze publiczne Państwa Polskiego, tylko na podstawie wyraźnego upoważnienia określonego w ordynacji gospodarczej i wyłącznie w następujących przypadkach:
 - 1) realnego zagrożenia sprowadzenia poważnego niebezpieczeństwa powszechnego lub zbiorowego,
 - 2) realnego zagrożenia życia lub poważnego zdrowia,
 - 3) realnego zagrożenia spowodowania niebezpieczeństwa powstania szkód majątkowych w wielkich rozmiarach,
 - 4) realnego, istotnego zagrożenia dla obronności lub bezpieczeństwa Państwa Polskiego.
4. Pełną i zamkniętą listę zawodów i działalności reglamentowanych na terytorium Państwa Polskiego określa enumeratywnie ordynacja gospodarcza. Ustawy ziemskie określają szczegółowe zasady reglamentacji tychże zawodów i działalności na obszarze poszczególnych Ziem.
5. W czasie stanu nadzwyczajnego i w czasie wojny wyraźnie upoważnione do tego w ustawie państwowej władze publiczne mogą ograniczać lub ingerować w określoną w ustępach poprzedzających wolność zarobkowania, wykonywania zawodu i prowadzenia działalności gospodarczej - lecz wyłącznie w zakresie określonym w takiej ustawie oraz tylko w okresie obejmującym czas stanu nadzwyczajnego lub wojny przedłużonym maksymalnie o 6 miesięcy.

Wolność przedsiębiorczości i prowadzenia działalności gospodarczej

Art. 106

1. Podejmowanie, prowadzenie, zawieszanie i zakańczanie działalności gospodarczej jest wolne i dozwolone każdemu na równych prawach z zachowaniem warunków określonych przepisami Konstytucji, ordynacji gospodarczej oraz innych ustaw i aktów prawnych wydanych na ich podstawie, a dotyczących przedsiębiorców. Zawieszenie i wznowienie prowadzenia działalności gospodarczej następuje na wniosek przedsiębiorcy.
2. Każdy obywatel Państwa Polskiego posiada pełną swobodę wybierania, podejmowania i prowadzenia wszelkiej działalności gospodarczej w dowolnie wybranej przez siebie formie organizacyjnej lub prawnej, o ile ordynacja gospodarcza nie wprowadza określonych, wyraźnych wymogów formalnych w tym zakresie.

Istota działalności gospodarczej

Art. 107

1. Działalnością gospodarczą jest prowadzona na własne ryzyko zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i na własny rachunek oraz w sposób ciągły i planowy - w celu osiągnięcia zysku.
2. Przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna lub inny podmiot prowadzący działalność opisaną w ust. 1. powyżej, o ile osiągniany przez niego zysk nie wynika z umowy o pracę lub nie posiada charakteru jednorazowego lub incydentalnego.
3. Nie uznaje się za działalność gospodarczą działalność wykonywanej przez osobę fizyczną, której przychód z tej działalności nie przekracza w żadnym miesiącu dwukrotności średniego wynagrodzenia wypłacanego w gospodarce Państwa Polskiego w poprzednim roku kalendarzowym, i która w okresie ostatnich 24 miesięcy nie prowadziła działalności gospodarczej.

Domniemanie legalności działania przedsiębiorcy

Art. 108

Przedsiębiorca może podejmować wszelkie działania, z wyjątkiem tych, których zakazują mu wyraźnie przepisy prawa. Przedsiębiorca może być zobowiązany do określonego działania, zaniechania lub zachowania się wyłącznie na podstawie wyraźnych przepisów prawa.

Zasada zaufania do przedsiębiorcy

Art. 109

1. Wszelkie organy i władze publiczne właściwe w sprawach przedsiębiorców, kierują się w swoich działaniach zasadą zaufania do przedsiębiorcy zakładając, że działa on zgodnie z prawem, uczciwie oraz z poszanowaniem dobrych obyczajów kupieckich.
2. Organ, wyznaczając przedsiębiorcy termin na dokonanie określonej czynności, uwzględnia czas niezbędny do jej wykonania przez przedsiębiorcę zgodnie z realiami prowadzonej przez niego działalności - biorąc w szczególności pod uwagę rzeczywiste uwarunkowania

gospodarcze danego przedsiębiorcy oraz mając na celu jak najmniejsze zakłócanie toku pracy prowadzonego przez niego zakładu lub zakładów przedsiębiorstwa.

3. Organ nie może odmówić przedsiębiorcy przyjęcia pism i wniosków niekompletnych. Jednocześnie organ nie może żądać od przedsiębiorcy dokumentów lub ujawnienia informacji lub danych, które wchodzą w zakres tajemnicy przedsiębiorstwa, a których konieczność przedstawienia, złożenia lub ujawnienia nie wynika wyraźnie z określonych przepisów ustawy, ani też żądać dokumentów, informacji i danych, które są w posiadaniu organu lub do których ma on dostęp lub o których udostępnienie może się on zwrócić we własnym zakresie do innych organów, władz publicznych lub innych instytucji i podmiotów.
4. Bez wskazanych w ust. 6. poniżej wyraźnych podstaw konstytucyjnych, żadna ustawa państwowa lub ustawa ziemską, żaden akt prawny lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą naruszać tajemnicy przedsiębiorstwa.
5. Tajemnicą przedsiębiorstwa objęte są wszelkiego rodzaju dane i informacje, które według kryteriów ustalonych przez samego przedsiębiorcę są danymi i informacjami istotnymi ze względu na możliwość uzyskania lub utraty, a także zwiększenia lub zmniejszenia przewagi konkurencyjnej jego przedsiębiorstwa na rynkach krajowych lub międzynarodowych. Domniemywa się, że tajemnicą przedsiębiorstwa objęte są wszystkie dotyczące go dane lub informacje z wyjątkiem tych, które dobrowolnie ujawnia lub udostępnia sam przedsiębiorca.
6. Władze i funkcjonariusze publiczni mogą żądać od przedsiębiorcy ujawnienia jedynie poniższej określonych danych lub informacji objętych tajemnicą przedsiębiorstwa:
 - 1) wskazanych wyraźnie w Konstytucji,
 - 2) wskazanych wyraźnie w ordynacji gospodarczej,
 - 3) wskazanych przez Sąd Okręgowy w związku z toczącym się przeciwko przedsiębiorcy postępowaniem karnym lub cywilnym.

Domniemanie ciągłości działania przedsiębiorstw rodzinnych

Art. 110

W przypadku przedsiębiorstw rodzinnych każdy akt notarialny stwierdzający dostatecznie jasno wolę jego właściciela we wszelkich sprawach związanych z rozporządzeniem takim przedsiębiorstwem w całości lub w części - w szczególności w odniesieniu do jego sukcesji i wszelkich spraw z nią powiązanych lub z niej wynikających - jest samoistną i wystarczającą podstawą do obowiązku dokonania przez odnośne władze publiczne wszelkich niezbędnych wpisów i zmian we wszelkich dotyczących przedsiębiorcy i jego przedsiębiorstwa publicznych rejestrach i bazach danych.

Zasada rozstrzygnięcia wszelkich wątpliwości na korzyść przedsiębiorcy

Art. 111

Jeżeli przedmiotem postępowania przed organem lub jakąkolwiek władzą publiczną jest nałożenie na przedsiębiorcę obowiązku, podatku, daniny lub innego ciężaru lub też odebranie jakiegokolwiek uprawnienia, a w sprawie pozostają niedające się usunąć wątpliwości co do stanu faktycznego lub co do treści normy prawnej, wątpliwości te są rozstrzygane zawsze na korzyść przedsiębiorcy, chyba że sprzeciwiają się temu sporne interesy stron albo interesy osób trzecich, na które wynik postępowania ma bezpośredni wpływ.

Nienaruszalna istota wolności procesu gospodarowania

Art. 112

1. Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt prawny lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą - ani bezpośrednio, ani pośrednio - w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek stopniu lub zakresie naruszać swobody samodzielnego korzystania, wyboru i doboru przez przedsiębiorcę wszelkich stosowanych przez niego środków i sposobów produkcji i gospodarowania - o ile pozostają one w zgodzie z normami Konstytucji. Środki te dobierane lub wybierane są zawsze według własnych, indywidualnych kryteriów ustalanych wyłącznie przez samego przedsiębiorcę.
2. W szczególności, żadne władze publiczne Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek zakresie ingerować w przeprowadzany przez samych przedsiębiorców i jakiegokolwiek inne podmioty prowadzące wszelkiego rodzaju działalność gospodarczą lub jakąkolwiek inną działalność zarobkową, całkowicie suwerenny i dokonywany wyłącznie na podstawie własnych, indywidualnych kryteriów ustalonych wyłącznie przez samego przedsiębiorcę:
 - wybór lub dobór wspólników, udziałowców, partnerów i innych współpracowników biznesowych i handlowych,
 - wybór lub dobór kontrahentów,
 - wybór lub dobór pracowników, jak również
 - w wybór lub dobór klientów.
3. Żaden przejaw korzystania przez przedsiębiorcę z określonej w ust. 2. powyżej swobody wyboru lub doboru współpracowników, kontrahentów, klientów i pracowników nie może być nigdy uznany za jakąkolwiek formę lub postać dyskryminacji lub gorszego traktowania kogokolwiek z jakiegokolwiek powodu.
4. Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt prawny lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą również w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek stopniu lub zakresie ingerować lub wpływać na stosowany przez przedsiębiorcę system zatrudniania pracowników, w szczególności na pełną swobodę zatrudniania i zwalniania pracowników, jak i na swobodę kształtowania przez stronę zatrudniającą i zatrudnianą wszelkich warunków stosunku pracy, jak i wszelkich innych stosunków prawnych, warunków i zasad, na podstawie których praca ta jest świadczona.
5. W szczególności, żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt prawny lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek stopniu lub zakresie ingerować lub wpływać na swobodę ustalania w sposób dowolny przez zatrudniających i zatrudnianych wysokości płacy, jak i wszelkich innych postaci, form, elementów i składników wynagrodzenia oraz czasu zatrudnienia lub też wprowadzać dla kogokolwiek jakiegokolwiek preferencje, wyjątki lub przywileje w powyższym zakresie. Żaden przejaw korzystania z takiej swobody w samodzielnym i suwerennym kształtowaniu przez zatrudniającego i

zatrudnianego wszelkich elementów łączącego ich stosunku pracy nie może być nigdy uznany za jakąkolwiek formę lub postać dyskryminacji lub gorszego traktowania kogokolwiek z jakiegokolwiek powodu.

Zakaz wprowadzania przymusu prowadzenia jakiejkolwiek działalności lub korzystania z jakiejkolwiek działalności cudzej

Art. 113

1. Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą nałożyć na obywatela Państwa Polskiego lub na jakiegokolwiek zarejestrowane na terytorium Państwa Polskiego zrzeczenie, w tym na osoby prawne, jakiegokolwiek obowiązku wykonywania w jakimkolwiek zakresie jakiejkolwiek działalności zawodowej, gospodarczej lub zarobkowej lub świadczenia jakichkolwiek usług lub też pośredniczenia w takiej działalności lub usługach.
2. Poza przypadkami zobowiązania przez sąd w prawomocnym wyroku do wykonywania nałożonych obowiązków określonych w Kodeksie karnym lub Kodeksie cywilnym, żaden przepis prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą nakładać na obywatela Państwa Polskiego lub na jakiegokolwiek zarejestrowane na terytorium Państwa Polskiego zrzeczenie, w tym osobę prawną, jakiegokolwiek obowiązku nabywania towarów lub korzystania w jakimkolwiek zakresie z jakichkolwiek świadczeń, usług lub jakichkolwiek innych form, przejawów i efektów działalności innych osób i zrzeczeń, w tym zwłaszcza z ich działalności zawodowej, gospodarczej lub zarobkowej – także nieodpłatnie.

Zakaz tworzenia podmiotów zbiorowych przez inne podmioty niż osoby fizyczne

Art. 114

1. Z zachowaniem wyjątku określonego w ust. 2. poniżej, wszelkie podmioty zbiorowe i zrzeczenia, w tym wszelkie spółki i inne osoby prawne z siedzibą rejestrową na terytorium Państwa Polskiego mogą być zakładane i tworzone wyłącznie przez osoby fizyczne. W szczególności, udziały, akcje lub wszelkie inne postaci i przejawy własności lub współwłasności korporacyjnej w mających na terytorium Państwa Polskiego siedzibę rejestrową spółkach prawa handlowego, spółdzielniach, товариствach, stowarzyszeniach, fundacjach oraz wszelkich innych zrzeczeniach i podmiotach zbiorowych posiadających lub nie osobowość prawną, mogą posiadać wyłącznie osoby fizyczne.
2. Zasada określona w ust. 1. powyżej nie dotyczy organów i władz publicznych, które na podstawie wyraźnego upoważnienia zawartego w ustawie państwowej lub ziemskiej posiadają prawo do powoływania, zakładania lub innego tworzenia i ustanawiania osób prawnych.
3. Osoby prawne prowadzą publicznie jawne i powszechnie dostępne rejestry osób fizycznych będących ich właścicielami, współwłaścicielami lub wszelkimi innymi uczestnikami.

Zasada legalności ciężarów publicznych

Art. 115

1. Wszelkie obowiązki lub ciężary, w szczególności wszelkie obowiązki administracyjne, biurokratyczne, jak również wszystkie świadczenia niepieniężne oraz daniny i wszelkie inne zobowiązania finansowe, nakładane na przedsiębiorców na rzecz jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego lub na rzecz jakichkolwiek innych podmiotów muszą mieć wyraźną i jednoznaczną podstawę w normach prawa powszechnie obowiązującego, a ich zakres musi być w tych normach jasno i ściśle określony.
2. Nakładanie określonych w ust. 1. powyżej obowiązków lub ciężarów musi być dokonywane zawsze w sposób możliwie najmniej uciążliwy dla przedsiębiorców. W szczególności, nie wolno zobowiązywać przedsiębiorców do wykonywania żadnych czynności faktycznych lub prawnych, jak również do przekazywania jakichkolwiek informacji lub danych, jakie organy władz publicznych są w stanie wykonać lub uzyskać we własnym zakresie - w szczególności od jakichkolwiek innych władz publicznych lub we współpracy z nimi.

Urzędowa, wiążąca wykładnia przepisów obowiązujących przedsiębiorców

Art. 116

1. Przedsiębiorca ma prawo do uzyskiwania od wszelkich właściwych organów i władz publicznych Państwa Polskiego urzędowych interpretacji indywidualnych – to znaczy wykładni dotyczącego go prawa, w szczególności do wydania mu przez te organy i władze publiczne wyjaśnień co do zakresu i sposobu stosowania przepisów, z których wynika obowiązek świadczenia przez przedsiębiorcę w jego indywidualnej sprawie jakiegokolwiek daniny publicznej lub jakiegokolwiek innego ciężaru lub obowiązku biurokratycznego, administracyjnego lub finansowego.
2. Określoną w ust. 1. powyżej interpretację indywidualną wydaje się przedsiębiorcy bezpłatnie i bez żadnej zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 21 dni od dnia wpływu do organu prawidłowo wniesionego przez przedsiębiorcę, odnośnego wniosku.
3. W razie niewydania wyżej określonej interpretacji indywidualnej w wyżej wskazanym terminie uznaje się, że w dniu następującym po dniu, w którym upłynął termin wydania interpretacji indywidualnej, została wydana interpretacja indywidualna stwierdzająca prawidłowość stanowiska przedsiębiorcy przedstawionego w złożonym przez niego wniosku o wydanie interpretacji indywidualnej.
4. Interpretacja indywidualna jest wiążąca dla organów i władz publicznych właściwych dla przedsiębiorców, a nie jest wiążąca dla przedsiębiorcy, z tym że przedsiębiorca nie może być obciążony sankcjami administracyjnymi, finansowymi lub karnymi w zakresie, w jakim zastosował się do uzyskanej interpretacji indywidualnej ani daninami w wysokości wyższej niż wynikające z uzyskanej interpretacji indywidualnej.
5. Zastosowanie się przez przedsiębiorcę do określonej w ust. 1. powyżej interpretacji indywidualnej nie może również pociągać za sobą jakichkolwiek innych negatywnych konsekwencji względem takiego przedsiębiorcy ze strony jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego. W szczególności organy władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą nałożyć na takiego przedsiębiorcę - o ile nie wynika to wyraźnie z dokonanej później zmiany lub nowelizacji ustawy - jakichkolwiek obowiązków, danin lub wszelkich innych ciężarów stojących w sprzeczności z udzieloną przedsiębiorcy interpretacją indywidualną.
6. Właściwe władze i organy publikują w sposób publicznie jawny i powszechnie dostępny wszelkie wydane przez siebie interpretacje indywidualne po usunięciu danych identyfikujących przedsiębiorcę oraz inne podmioty wskazane w treści interpretacji indywidualnej.

Zasada minimalizacji uciążliwości kontroli i inspekcji przedsiębiorcy

Art. 117

1. Wszelkie kontrole, inspekcje i wszystkie inne wizyty urzędowe prowadzone lub dokonywane u przedsiębiorcy przez jakiegokolwiek organy lub jakichkolwiek funkcjonariuszy, pracowników lub przedstawicieli wszelkich władz publicznych Państwa Polskiego muszą być przeprowadzane w sposób jak najmniej uciążliwy i kosztowny dla przedsiębiorcy oraz prowadzonej przez niego działalności. Czynności kontrolne wykonuje się w sposób możliwie szybki, sprawny i jak najmniej zakłócający funkcjonowanie przedsiębiorcy i jego zakładu. W przypadku gdy przedsiębiorca wskaże na piśmie, że wykonywanie czynności inspekcyjne lub kontrolne zakłócają w sposób istotny jego działalność gospodarczą, konieczność podjęcia takich czynności uzasadnia się w sposób szczególny w protokole z kontroli.
2. Żadne czynności faktyczne lub prawne dokonywane przez władze publiczne w związku z określoną w ust. 1. powyżej kontrolą lub inspekcją nie mogą ingerować w procesy lub stosunki gospodarcze danego przedsiębiorstwa, chyba że ingerencja taka wynika wprost z prawomocnego orzeczenia właściwego sądu potwierdzającego zgodność z prawem decyzji lub postanowienia o zabezpieczeniu, które ingeruje w procesy lub stosunki gospodarcze danego przedsiębiorstwa - wydanego przez władze publiczne w związku z przeprowadzaną kontrolą lub inspekcją.
3. Żadna kontrola lub inspekcja określona w ust. 1 powyżej nie może być prowadzona w zakładzie przedsiębiorcy dłużej niż przez 10 dni roboczych, przy czym dany funkcjonariusz lub organ władzy publicznej może prowadzić u danego przedsiębiorcy taką kontrolę lub inspekcję nie częściej niż raz na sześć miesięcy. Czas trwania wszystkich kontroli wszystkich funkcjonariuszy i organów władz publicznych u danego przedsiębiorcy w jednym roku kalendarzowym nie może przekraczać łącznie 20 dni roboczych.
4. Zabronione jest podejmowanie lub prowadzenie przez władze publiczne u danego przedsiębiorcy dwóch lub więcej kontroli lub inspekcji równocześnie z wyłączeniem tych tylko przypadków, gdy prowadzenie kontroli jest uzasadnione bezpośrednim, realnym i poważnym zagrożeniem dla życia, zdrowia lub środowiska.
5. Władze publiczne mogą przeprowadzić u danego przedsiębiorcy w danym roku kalendarzowym nie więcej niż cztery kontrole lub inspekcje łącznie.
6. Żądanie przez funkcjonariuszy lub władze publiczne od przedsiębiorcy złożenia określonych wyjaśnień lub przekazania danych lub informacji innych niż wynikające wprost z wyraźnie określonych w ustawach obowiązków sprawozdawczych traktowane jest jak kontrola lub inspekcja i stosuje się do takiego żądania odpowiednio normy określone w ust. 1.-5. powyżej.
7. Funkcjonariusze lub władze publiczne mogą żądać od przedsiębiorcy złożenia określonych wyjaśnień lub przekazania danych lub informacji wchodzących w zakres tajemnicy przedsiębiorstwa wyłącznie za uprzednią zgodą Sądu Okręgowego. Na orzeczenie Sądu Okręgowego w przedmiocie udzielenia takiej zgody przysługuje przedsiębiorcy odwołanie.
8. Przedsiębiorcy, który poniósł szkodę lub stratę na skutek wykonania czynności kontrolnych z naruszeniem prawa, przysługuje odszkodowanie – w tym za utracone korzyści - od organu lub funkcjonariusza, który przeprowadzał kontrolę, inspekcję lub działał w trybie określonym w ust. 6. powyżej.
9. Dowodwy przeprowadzone w toku kontroli lub inspekcji przez funkcjonariusza lub organ władzy publicznej z naruszeniem przepisów Konstytucji lub z naruszeniem przepisów w

zakresie kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorcy zawartych w ordynacji gospodarczej, nie mogą stanowić dowodu w żadnym dotyczącym przedsiębiorcy postępowaniu administracyjnym, podatkowym, karnym lub karnym skarbowym.

Maksymalne wymogi związane z ewidencją przedsiębiorców

Art. 118

1. Z zachowaniem wyjątku określonego w ust. 2. poniżej, prowadzenie działalności gospodarczej podlega obowiązkowemu zgłoszeniu do ogólnopolskiej, centralnej i publicznie jawnej ewidencji przedsiębiorców. Dane i informacje podlegające zgłoszeniu do ewidencji są publicznie jawne i powszechnie dostępne, a ich rodzaj i zakres określa wyraźnie i enumeratywnie ordynacja gospodarcza. Dane i informacje zgłaszane do ewidencji nie mogą obejmować danych i informacji mogących wchodzić w zakres tajemnicy handlowej lub tajemnicy przedsiębiorstwa.
2. Osoba fizyczna podejmująca po raz pierwszy działalność gospodarczą ma prawo przez pierwszy rok od dnia faktycznego rozpoczęcia tejże działalności nie dokonywać zgłoszenia określonego w ust. 1. powyżej. W razie wątpliwości przyjmuje się, że dniem faktycznego rozpoczęcia działalności gospodarczej jest w takim przypadku dzień, w którym taka osoba dokonała pierwszej sprzedaży na rzecz konsumenta.

Publiczne oznaczenia przedsiębiorcy

Art. 119

1. Wszelkie pisma lub komunikaty przedsiębiorcy muszą zawierać jedynie jego nazwę, adres siedziby rejestrowej oraz unikalny numer z ewidencji przedsiębiorców.
2. Wszelkie wprowadzane przez przedsiębiorcę do obrotu wyroby, produkty i towary muszą zawierać dane określone w ust. 1. powyżej oraz wymagane na podstawie ordynacji gospodarczej oznaczenia istotne ze względu na ochronę zdrowia konsumentów.

Neutralność władz publicznych Państwa Polskiego wobec światopoglądu jego obywateli

Art. 120

1. Z zachowaniem wyjątku określonego w ust. 3. poniżej władze publiczne Państwa Polskiego zachowują bezstronność i neutralność w spawach osobistych przekonań i poglądów religijnych, etycznych, światopoglądowych, filozoficznych, politycznych i wszelkich innych nie ograniczając w żaden sposób swobody ich wyrażania w życiu prywatnym lub publicznym. Z zachowaniem wyjątków określonych w ust. 2. i 3. poniżej, żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek stopniu lub zakresie ograniczać wyżej określonej swobody wyrażania przez obywateli Państwa Polskiego swoich przekonań i poglądów w słowie, w piśmie, jak i w każdej innej formie i postaci uzewnętrzniania, zapisu lub przekazu ich wyrażania lub publikacji.

2. Obywatel Państwa Polskiego może odpowiadać karnie za swoje słowa, publikacje i wszelkie formy i postaci uzewnętrzniania i wyrażania swoich myśli wyłącznie w poniżej wskazanych przypadkach:
 - 1) złamania tajemnicy państwowej – poprzez dokonane ze swojej winy naruszenie ustawy o informacjach niejawnych,
 - 2) dopuszczania się gróźb karalnych,
 - 3) publicznego nawoływania do popełnienia zbrodni stanu lub przestępstwa opisanego w kodeksie karnym.
3. Określona w ustępach poprzedzających wolność myśli i słowa oraz pełna swoboda wszelkich przejawów ich wyrażania i uzewnętrzniania nie ogranicza w żadnym stopniu lub w żadnym zakresie prawa obywateli Państwa Polskiego i osób prawnych z siedzibą rejestrową na terytorium Polski do ochrony czci, dobrego imienia i dóbr osobistych tychże osób fizycznych i prawnych na drodze postępowania cywilnego.

Wolność zrzeszania się przez obywateli Państwa Polskiego

Art. 121

1. Każdemu obywatelowi Państwa Polskiego zapewnia się całkowitą wolność zrzeszania się i tworzenia wszelkich podmiotów zbiorowych – w dowolnie wybranej przez siebie formie prawnej i organizacyjnej - z innymi obywatelami Państwa Polskiego.
2. Z zachowaniem wyjątku określonego w ust. 3 poniżej żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek zakresie lub stopniu ograniczać określonego w ust. 1. powyżej prawa obywateli Państwa Polskiego do podejmowania, organizowania, tworzenia, zakładania, prowadzenia, rozwijania i zakańczania działalności wszelkiego rodzaju publicznej lub niepublicznej aktywności zbiorowej o celach niegospodarczych oraz do całkowicie swobodnego, jawnego zrzeszania się poprzez wszelkiego rodzaju współdziałanie w ramach stowarzyszeń, związków, ruchów, wspólnot, fundacji, towarzystw, korporacji, partii i wszelkich innych dobrowolnych zbiorowych organizacji społecznych, zawodowych i samorządowych, naukowych, edukacyjnych, wychowawczych, oświatowych i opiekuńczych, sportowych, artystycznych i kulturalnych, politycznych, dobroczynnych i religijnych oraz o jakimkolwiek innym celu i zakresie działania - o ile zrzeszenie takie nie ma na celu łamanie prawa lub o ile nie zagraża swoim celem lub podejmowanymi środkami i faktycznymi sposobami działania bezpieczeństwu Państwa Polskiego, bezpieczeństwu i moralności publicznej oraz bezpieczeństwu, wolnościom i prawom innych osób.
3. Zrzeszenia i wszelkie inne podmioty zbiorowe mogą w sposób całkowicie swobodny i wolny kształtować zasady lub warunki zrzeszenia, członkostwa lub przynależności do swej organizacji, a jakiegokolwiek przejawy tejsze swobody nie mogą być uznane nigdy za jakiegokolwiek formę lub postać dyskryminacji lub gorszego traktowania. Jednakże zakazane jest istnienie zrzeszeń o celach lub zadaniach publicznych oraz zrzeszeń o charakterze politycznym, których program lub działalność przewiduje lub powoduje faktyczne utajnienie struktur lub członkostwa.
4. Ustawodawstwo co do zrzeszeń należy do Ziemi, przy czym żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek

zakresie ustanawiać jakichkolwiek koncesji, zezwoleń, zgód i wszelkich innych form reglamentacji tworzenia, funkcjonowania, faktycznej działalności i zakańczania działalności zrzeczeń. Ustawy ziemskie określają rodzaje zrzeczeń podlegających sądowej rejestracji, tryb i procedurę jej dokonywania oraz formy kontroli i nadzoru nad tymi zrzeczeniami. Minister Spraw Wewnętrznych prowadzi rejestr zrzeczeń o zakresie działania ogólnopaństwowym lub obejmującym swym działaniem więcej niż dwie Ziemie. Odmowa rejestracji lub urzędowe wykreślenie zrzeczenia z rejestru może nastąpić tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia właściwego miejscowo Sądu Ziemi.

5. Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek zakresie przyznawać jakiegokolwiek subsydia, preferencje lub przywileje dla zrzeczeń lub ich członków, w szczególności ustanawiać dla nich monopol, pierwszeństwo lub jakąkolwiek formę lepszego traktowania lub działania w jakimkolwiek zakresie – finansowym, prawnym lub faktycznym.
6. Finanse i finansowanie zrzeczeń o celach lub zadaniach publicznych lub politycznych oraz wszelkich zrzeczeń faktycznie realizujących takie cele w praktyce są publicznie jawne i powszechnie dostępne. W razie wątpliwości o jawności finansów i finansowania takich zrzeczeń orzeka właściwy miejscowo Sąd Okręgowy.
7. Prezydent może wnioskować do Sądu Okręgowego o rozwiązanie zrzeczenia działającego w sposób sprzeczny z prawem albo zagrażającego bezpieczeństwu Państwa Polskiego lub bezpieczeństwu publicznemu jeżeli właściwa władza ziemska, mimo, iż ją Prezydent do tego wezwał, nie zawnioskowała o rozwiązanie takiego zrzeczenia.
8. Od orzeczenia Sądu Okręgowego w przedmiocie wyżej wskazanego wniosku Prezydenta służy stronom i podmiotom zainteresowanym odwołanie do Sądu Ziemi, zaś w przypadku stowarzyszeń o ogólnopaństwowym zasięgu działania - do Sądu Najwyższego.

Wolność zgromadzeń publicznych

Art. 122

1. Każdemu obywatelowi Państwa Polskiego zapewnia się wolność organizowania, przeprowadzania i uczestniczenia w pokojowych zgromadzeniach publicznych. W ramach tejże wolności, obywatele Państwa Polskiego mają prawo do swobodnego, uporządkowanego, obyczajnego i pokojowego gromadzenia lub przemieszczania się w miejscach publicznych w sposób niezagrażający moralności publicznej – w szczególności niegrozący zgorszeniem nieletnich - oraz bezpieczeństwu obywateli nie uczestniczących w zgromadzeniu i w sposób dla nich nie nadmiernie uciążliwy. Sposób wykonywania i korzystania z tego prawa określają ustawy ziemskie.
2. Od decyzji zakazującej zgromadzenia przysługuje zainteresowanym odwołanie do Sądu Okręgowego.

Wolność sumienia, wiary, wyznania i religii

Art. 123

1. Każdemu obywatelowi Państwa Polskiego zapewnia się pełną wolność sumienia, wiary, wyznania i religii.

2. Wolność wiary, wyznania i religii obejmuje wolność przyjmowania i wyznawania przez obywateli Państwa Polskiego wiary, wyznania lub religii według własnego, całkowicie swobodnego wyboru oraz uzewnętrzniania indywidualnie lub we wspólnocie - wraz z innymi - publicznie lub prywatnie, swojej wiary, wyznania lub religii poprzez uprawianie kultu, modlitwę, uczestniczenie w czynnościach, obrzędach, naborzeństwach, rytuałach i wszelkich innych praktykach religijnych oraz poprzez głoszenie lub nauczanie wiary i religii. Wolność wiary, wyznania i religii obejmuje także posiadanie i możliwość swobodnego korzystania przez obywateli Państwa Polskiego z wszelkich świątyń, kaplic i innych miejsc kultu oraz prawo osób wierzących do korzystania – w sposób możliwie nieuciążliwy dla innych - z pomocy i posługi religijnej wszędzie tam, gdzie się znajdują.
3. Rodzice posiadają pełne i nienaruszalne prawo do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania etycznego, moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniem. W szczególności żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek zakresie lub stopniu ograniczać pełnej swobody rodziców do wyboru szkoły lub każdej innej placówki edukacyjnej, oświatowej lub wychowawczej i opiekuńczej z wybraną przez siebie religią jako przedmiotem nauczania w takiej szkole lub placówce.
4. Wolność uzewnętrzniania wiary, wyznania i religii może być ograniczona jedynie w ustawie państwowej i tylko wówczas, gdy jest to konieczne do ochrony bezpieczeństwa, porządku i moralności publicznych lub życia, zdrowia, wolności, bezpieczeństwa i majątku lub mienia innych osób. Jenak żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek zakresie zabraniać lub ograniczać uzewnętrzniania symboli religijnych, o ile tylko uzewnętrznianie takie nie narusza w sposób oczywisty moralności publicznej – w szczególności jeśli nie prowadzi do zgorzenia nieletnich.
5. Żaden pełnoletni obywatel Państwa Polskiego nie może być zmuszany ani do uczestniczenia, ani do nieuczestniczenia w jakichkolwiek praktykach religijnych, chyba że pozostaje pod władzą opiekuńczą.
6. Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek zakresie zmuszać obywatela Państwa Polskiego do ujawnienia swojego światopoglądu, przekonań religijnych, wiary lub wyznania.
7. Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek zakresie wprowadzać karaniami, dyskryminowania lub jakiegokolwiek innej postaci gorszego traktowania z powodu światopoglądu, przekonań religijnych, wiary lub wyznania. W szczególności, żaden obywatel Państwa Polskiego nie może być pozbawiony z powodu światopoglądu, przekonań religijnych, wiary lub wyznania jakichkolwiek praw przysługujących innym obywatelom Państwa Polskiego.
8. Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek zakresie zmuszać kogokolwiek do akceptacji innego światopoglądu, przekonań religijnych, wiary lub wyznania lub zmuszać do deklarowania takiej akceptacji.
9. Żaden obywatel Państwa Polskiego nie może się uchylać od spełniania obowiązków określonych w Art. 126 poniżej z powodu swojego światopoglądu, przekonań religijnych, wiary lub wyznania.
10. Żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą w jakikolwiek sposób lub w jakimkolwiek zakresie zmuszać kogokolwiek do płacenia podatków lub innych

danin oraz ponoszenia jakichkolwiek przymusowych ciężarów lub obowiązków nakładanych ze względu na cele kościoła, związku wyznaniowego, wspólnoty lub innego zrzeszenia religijnego do którego nie należy.

11. Uczucia religijne chronione są prawem cywilnym i na drodze postępowania cywilnego – tak, jak dobra osobiste – przy czym żadna norma prawa powszechnie obowiązującego, ani też żaden akt lub faktyczne działanie jakichkolwiek władz publicznych Państwa Polskiego nie mogą zabraniać wnoszenia pozwów zbiorowych dla dochodzenia przez zainteresowanych swoich praw wynikających z takiej ochrony.

Pelna niezależność Kościoła od władz publicznych

Art. 124

1. Kościoły, związki wyznaniowe, wspólnoty i wszelkie inne zrzeszenia religijne są równouprawnione oraz niezawisłe w swym rządzeniu się, administrowaniu i finansowaniu od jakichkolwiek władz i instytucji Państwa Polskiego. Zabrania się finansowania, dotowania lub jakiegokolwiek innej formy subsydiowania kościołów, związków wyznaniowych, wspólnot i wszelkich innych zrzeszeń religijnych ze środków publicznych lub jakichkolwiek zasobów władz publicznych.
2. Każdy Kościół, związek wyznaniowy, wspólnota lub inne zrzeszenie religijne przestrzegające porządku prawnego i moralności publicznej, ma prawo prowadzić całkowicie samodzielnie i niezależnie od kogokolwiek swoje sprawy wewnętrzne, zarządzając i rozporządzając swoim majątkiem i mieniem, zakładając fundusze i fundacje oraz placówki i zakłady dla celów wyznaniowych, oświatowych, wychowawczych, edukacyjnych, naukowych i dobroczynnych. Każda działalność Kościoła, zrzeszenia religijnego lub związku wyznaniowego nienastawiona na zysk jest całkowicie wolna od opodatkowania.
3. Kościoły, związki wyznaniowe, wspólnoty lub inne zrzeszenie religijne rządzą się własnymi prawami o ile są zarejestrowane. Wszyscy obywatele Państwa Polskiego mogą wykonywać przepisy swej religii oraz sprawować przewidziane w niej obrzędy i rytuały zarówno prywatnie, jak i publicznie, o ile nie stanowią one czynów zabronionych pod groźbą kary przez Kodeks karny lub do nich prowadzą, nie wyrządzają nikomu rzeczywistej szkody oraz o ile nie naruszają porządku publicznego ani moralności publicznej.
4. Stosunki pomiędzy władzami publicznymi Państwa Polskiego, a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi oraz wspólnotami religijnymi są regulowane w ustawach państwowych i są kształtowane na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności - każdego w swoim zakresie.
5. Stosunki pomiędzy Państwem Polskim, a Kościołem Katolickim reguluje umowa międzynarodowa zawarta ze Stolicą Apostolską oraz ustawy państwowe, zaś stosunki pomiędzy Państwem Polskim, a innymi kościołami i związkami wyznaniowymi określają ustawy państwowe i ziemskie.
6. Ogólnopolskie dni świąteczne określa ustawa państwowa. Ziemie mogą ustanawiać w ustawach ziemskich własne święta i inne dni wolne od pracy – na obszarze danej Ziemi.

Prawo głosowania

Art. 125

1. Prawo głosowania w sprawach i przy wyborach władz ziemskich i gminnych nabywa się po upływie trzech lat od nabycia nieruchomości w odpowiedniej gminie.
2. Od udziału w każdym wyborach do władz publicznych biorący udział w głosowaniu uiszcza opłatę równą 1/100 przeciętnego wynagrodzenia wypłacanego w gospodarce Państwa Polskiego w poprzednim roku kalendarzowym.

Obowiązki obywatela Państwa Polskiego

Art. 126

1. Obowiązkiem obywatela Państwa Polskiego jest:
 - 1) powstrzymywanie się od wyrządzania innym szkody - osobiście lub za pośrednictwem lub z pomocą innych osób, w tym szczególnie od siebie zależnych,
 - 2) przestrzeganie Konstytucji i całości porządku prawnego Państwa Polskiego,
 - 3) ponoszenie obowiązków, ciężarów, danin i innych świadczeń publicznych, w tym w szczególności podatków i innych publicznoprawnych zobowiązań finansowych – wyraźnie i jednoznacznie określonych w ustawach,
 - 4) obrona Ojczyzny w ramach służby wojskowej lub w innej postaci określonej ustawą,
 - 5) poszanowanie dorobku kulturowego Narodu Polskiego,
 - 6) współdziałanie dla dobra wspólnego z innymi obywatelami oraz z właściwymi władzami publicznymi - w duchu wolności, prawdy, sprawiedliwości i solidarności.
2. Zakres i formę obowiązku służby wojskowej określa ustawa państwowa. Obywatel, któremu przekonania religijne lub wyznawane zasady moralne nie pozwalają na odbywanie służby wojskowej, może być obowiązany do służby zastępczej na zasadach określonych w ustawie państwowej.
3. Nie wolno domniemywać istnienia nieokreślonych jasno w Konstytucji obowiązków obywatelskich. Wszelkie przepisy dotyczące obowiązków obywatelskich należy zawsze interpretować ściśle i zawężająco, nigdy zaś ze stosowaniem rozszerzeń lub analogii. W szczególności, wszelkie przymusy, ciężary i obowiązki finansowe, świadczenia pieniężne, podatki i wszystkie inne daniny muszą w sposób jednoznaczny, wyraźny i wprost wynikać z Konstytucji i ustaw.

IV. Źródła i podział praw oraz obowiązywanie ustaw

Art. 127

1. Wszystkie obowiązujące w Państwie Polskim normy prawa dzielą się na prawo prywatne, prawo publiczne i prawo międzynarodowe. Prawo prywatne dzieli się na prawo rodzinne, prawo majątkowe, prawo spadkowe i prawo przedsiębiorców. Prawo publiczne dzieli się na prawo karne, prawo podatkowe i prawo administracyjne włączając to w prawo regulujące finanse publiczne, zamówienia publiczne oraz informacje niejawne.
2. Konstytucja, ratyfikowane umowy międzynarodowe, ustawy państwowe i wydane na ich podstawie rozporządzenia stanowią źródła powszechnie obowiązującego prawa w Państwie Polskim.
3. Źródłem powszechnie obowiązującego w Polsce prawa są także - na obszarze działania organów, które je ustanowiły – akty prawa miejscowego, w szczególności ustawy ziemskie i wydane na ich podstawie rozporządzenia, jak również inne generalne akty prawne samorządu terytorialnego.
4. Wszystko, czego wyraźnie nie zastrzeżono do właściwości prawa publicznego lub międzynarodowego, albo prawami tymi wyraźnie nie objęto, podlega prawu prywatnemu.
5. Umowy międzynarodowe ratyfikowane za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie są ogłaszane w trybie wymaganym dla ustaw. Zasady ogłaszania innych umów międzynarodowych oraz wszelkich traktatów określa ustawa.
6. Umowy międzynarodowe i wszelkie inne traktaty muszą być zgodne z Konstytucją.

Art. 128

1. Ratyfikacja przez Państwo Polskie umowy międzynarodowej, jak i jej wypowiedzenie wymaga uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie, jeżeli umowa dotyczy:
 - 1) pokoju, sojuszy gospodarczych lub handlowych, układów politycznych lub układów wojskowych,
 - 2) wolności, swobód, praw lub obowiązków osobistych i obywatelskich określonych w Konstytucji,
 - 3) członkostwa Państwa Polskiego w organizacji międzynarodowej,
 - 4) znacznego obciążenia Państwa Polskiego pod względem finansowym – przewyższającego jeden promil corocznego budżetu państwa,
 - 5) spraw uregulowanych w ustawie lub w których Konstytucja wymaga ustawy.
2. O zamiarze przedłożenia Prezydentowi Państwa Polskiego do ratyfikacji umów międzynarodowych, których ratyfikacja lub wypowiedzenie nie wymaga uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie, Premier zawiadamia Sejm.
3. Zasady oraz tryb zawierania, ratyfikowania i wypowiedzania umów międzynarodowych oraz wszelkich innych traktatów określa ustawa państwowa.

Art. 129

1. Ratyfikowana umowa międzynarodowa, po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Państwa Polskiego, stanowi część krajowego porządku prawnego i jest bezpośrednio stosowana, chyba że jej stosowanie jest wyraźnie uzależnione od wydania ustawy.

2. Umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ma pierwszeństwo przed ustawami państwowymi i ziemskimi, jeżeli ustaw tych nie da się pogodzić z taką umową.
3. Jeżeli wynika to z ratyfikowanej przez Państwo Polskie umowy konstytuującej organizację międzynarodową, prawo stanowione przez taką organizację jest stosowane bezpośrednio, mając pierwszeństwo w przypadku kolizji z ustawami państwowymi i ziemskimi.

Art. 130

1. Rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie wyraźnego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i szczegółowy zakres spraw przekazanych do uregulowania w rozporządzeniu oraz wytyczne dotyczące jego treści.
2. Organ upoważniony do wydania rozporządzenia nie może przekazać swoich kompetencji, o których mowa w ust. 1. Powyżej, innemu organowi.

Art. 131

1. Uchwały Rady Ministrów oraz zarządzenia Prezydenta, Premiera i Ministrów mają charakter wewnętrzny i obowiązują tylko jednostki organizacyjnie podległe wyżej wymienionym organom wydającym te akty.
2. Uchwały i zarządzenia wszelkich organów władz publicznych mogą być wydawane tylko na podstawie i wyłącznie w granicach ustaw państwowych lub ziemskich. Nie mogą one stanowić podstawy decyzji lub innych rozstrzygnięć wobec obywateli, prywatnych osób prawnych lub innych podmiotów zbiorowych będących prywatnymi zrzeszeniami obywateli.
3. Organy samorządu terytorialnego oraz terenowe organy administracji rządowej, na podstawie i w granicach upoważnień zawartych w ustawie państwowej lub ziemskiej, ustanawiają wykonawcze akty prawa miejscowego obowiązujące na obszarze działania tych organów. Zasady i tryb wydawania wykonawczych aktów prawa miejscowego określa ustawa państwowa lub ziemska.
4. Uchwały i zarządzenia wszelkich organów władz publicznych oraz wykonawcze akty prawa miejscowego podlegają kontroli Sądów Ziemi co do ich zgodności z powszechnie obowiązującym prawem.

Art. 132

Utrwalone prawo zwyczajowe - tak powszechne, jak i partykularne - korzysta z określonej w Konstytucji oraz ustawach państwowych i ziemskich ochrony prawnej i obowiązuje pomiędzy osobami je zachowującymi z zamiarem jego stałego, wiążącego stosowania jeśli nie jest sprzeczne z Konstytucją.

Art. 133

W razie wątpliwości interpretacyjnych sądy powszechne oraz Sady Ziemi mogą zwrócić się do Sądu Najwyższego w składzie Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o wydanie obowiązującej je wykładni przepisów Konstytucji.

Art. 134

1. Wszelkie traktaty i akty prawa międzypaństwowego, w szczególności wszelkie umowy międzynarodowe, mogą być przyjęte przez Parlament lub inne uprawnione do tego organy Państwa Polskiego tylko w sposób przewidziany w Konstytucji i wyłącznie w zgodzie z Konstytucją.
2. Wszelkie normy prawne przyjęte w Państwie Polskim i Ziemiach, a wynikające z zawarcia przez Państwo Polskie wszelkich traktatów lub z przyjęcia jakichkolwiek aktów prawa międzypaństwowego mogą obowiązywać w Państwie Polskim i Ziemiach tylko jeśli nie są sprzeczne z Konstytucją.

Art. 135

1. Ustawy w momencie ich przyjmowania mogą odnosić się wyłącznie do przyszłości.
2. W razie wątpliwości prawnej co do obowiązywania całości lub części ustawy, ustawa taka nie obowiązuje tylko w zakresie dotkniętym taką wątpliwością.
3. Dotyczące ustawy nieznanomość lub błąd w jej rozumieniu nie przeszkadzają jej skutkom, chyba że co innego zostało wyraźnie postanowione w ustawie.
4. Ustawa powstaje z chwilą jej promulgowania.
5. Ustawy są promulgowane poprzez ich zamieszczenie w powszechnie dostępnym organie urzędowym przeznaczonym do publikowania aktów prawnych obowiązujących na obszarze całego Państwa Polskiego lub danej Ziemi. Dla Państwa Polskiego jest to Dziennik Urzędowy Państwa Polskiego.
6. Ustawy wchodzą w życie – to znaczy uzyskują moc prawną - wyłącznie z pierwszym dniem roku kalendarzowego następującego po upływie pełnego roku kalendarzowego od dnia, w którym opublikowano określony w ust. 5. powyżej organ, w którym ustawy te zostały zamieszczone, chyba że w samej ustawie został wyraźnie określony dłuższy okres jej nieobowiązywania. Jednakże ustawy, które nakładają na osoby fizyczne lub prywatne osoby prawne nowe lub wyższe od dotychczasowych podatki, daniny, opłaty oraz wszelkie inne ciężary finansowe lub majątkowe, uzyskują moc prawną wyłącznie z pierwszym dniem roku następującego po upływie dwóch pełnych lat kalendarzowych od dnia, w którym opublikowano określony w ust. 5. powyżej organ, w którym ustawy te zostały zamieszczone, chyba że w samej takiej ustawie został wyraźnie określony dłuższy okres jej nieobowiązywania.
7. Ustawom podlegają obywatele Państwa Polskiego oraz osoby prawne posiadające siedzibę rejestrową lub faktyczną na terytorium Państwa Polskiego, chyba że w ustawie został wyraźnie określony inny zakres jej obowiązywania. Cudzoziemcy oraz podróżni lub inne osoby przebywające czasowo na terytorium Państwa Polskiego podlegają ustawom w zakresie określonym w ustawie o cudzoziemcach, chyba że w danej ustawie wyraźnie zastrzeżono i określono inaczej.

Art. 136

1. Ustawy państwowe dzielą się na ustawy zwykłe albo kodeksy i ordynacje. Ustawa, która nie jest wyraźnie oznaczona w swym tytule, jako kodeks lub ordynacja, jest ustawą zwykłą.

2. Kodeksy i ordynacje normują kompleksowo i organicznie materię nimi uregulowaną - dotyczącą podstawowych wolności i swobód oraz praw i obowiązków obywatelskich i muszą być uchwalane w zakresie:
 - prawa karnego materialnego i postępowania karnego,
 - prawa cywilnego materialnego i postępowania cywilnego,
 - działania i uprawnień policji oraz wszelkich innych służb stosujących środki siłowe,
 - swobody prowadzenia działalności gospodarczej,
 - zamówień publicznych,
 - finansów Państwa Polskiego,
 - materialnego prawa administracyjnego,
 - procedury administracyjnej, w tym procedury podatkowej,
 - materialnego prawa podatkowego,
 - finansów publicznych Państwa Polskiego,
 - procedur wyborczych w odniesieniu do wyłaniania wszelkich pochodzących z wyboru organów władz publicznych Państwa Polskiego,
 - porządku monetarnego, walutowego i pieniężnego Państwa Polskiego,
 - informacji niejawnych oraz zasad ich ochrony i ujawniania.
3. Zakazuje się regulowania w ustawach zwykłych – także częściowo - materii objętej obowiązkowo zakresem kodeksów i ordynacji – określonym w ust. 2. powyżej.
4. Ustawy państwowe zwykłe oraz ich zmiany uchwalane są przez Sejm i Senat zwykłą większością głosów posłów i Senatorów biorących udział w głosowaniach. Kodeksy i ordynacje oraz ich zmiany uchwalane są przez Sejm i Senat większością 3/5 głosów posłów i Senatorów biorących udział w głosowaniach w obecności co najmniej połowy liczby posłów i Senatorów.

Art. 137

1. Powszechnie obowiązującej interpretacji i wykładni ustaw państwowych dokonuje uchwałą przyjętą w swoim pełnym składzie Sąd Najwyższy – z inicjatywy własnej lub wyłącznie na wniosek podmiotów, którym Konstytucja nadała wyraźną kompetencję do występowania z wnioskiem o dokonanie przez Sąd Najwyższy powszechnie obowiązującej interpretacji ustaw. Interpretacje ustaw państwowych dokonywane przez poszczególne składy zwykłe Sądu Najwyższego w orzeczeniach sądowych wydawanych w poszczególnych rozpoznawanych przez nie sprawach indywidualnych nie mają mocy powszechnie obowiązujących interpretacji i wiążą jedynie sądy i osoby oraz dotyczą jedynie sprawy, dla których zostały wydane.
2. Ustawy należy rozumieć według właściwego, własnego znaczenia użytych w nich słów, rozważanego w tekście i kontekście. Jeśli to znaczenie pozostaje wątpliwe i niejasne, należy uwzględnić miejsca paralelne, gdy takie są, przyczyny, cel i okoliczności przyjęcia ustawy oraz domniemany zamiar ustawodawcy działającego racjonalnie.
3. Ustawy i ich poszczególne przepisy lub normy, które ustanawiają kary lub nakładają ciężary i obowiązki, ograniczają swobody korzystania z wolności i praw lub wykonywania uprawnień, albo zawierają wyjątek od ustawy, podlegają zawsze ścisłej i wyłącznie zawężającej interpretacji. Zakazane jest stosowanie analogii lub innej rozszerzającej wykładni takich ustaw lub takich ich przepisów.
4. Jeśli w danej sprawie brak jest wyraźnej podstawy do jej rozstrzygnięcia - w postaci ustawy lub wyraźnego przepisu ustawy, albo niesprzecznego z Konstytucją utrwalonego prawa

zwyczajowego, sprawa taka - z wyjątkiem karnej - winna być rozstrzygnięta z uwzględnieniem ustaw lub przepisów wydanych dla podobnych co do okoliczności faktycznych spraw, jak również z uwzględnieniem ogólnych zasad prawa - z zachowaniem zasad racjonalności i słuszności, jurysprudencki i praktyki orzeczniczej Sądu Najwyższego oraz powszechnej i utrwalonej opinii uczonych.

5. Późniejsza ustawa uchyla wcześniejszą lub ją zmienia, jeśli wyraźnie to postanawia albo gdy jej przepisy są w sposób wyraźny przeciwne przepisom i normom ustawy wcześniejszej, albo gdy reguluje w całości przedmiot wcześniejszej ustawy. Jednakże późniejsza ustawa nie zmienia prawa specjalnego, chyba że co innego jest w tym prawie lub ustawie późniejszej wyraźnie zastrzeżone. W razie wątpliwości nie domniemywa się, że ustawa poprzednia została odwołana, lecz ustawy późniejsze należy odnieść do wcześniejszych i – o ile nie zachodzą między takimi ustawami nie dające się usunąć sprzeczności - w miarę możliwości z nimi uzgadniać.
6. Jeżeli przedmiot nowej ustawy podlega już utrwalonemu prawu zwyczajowemu - powszechnemu lub partykularnemu - ustawa nie może być sprzeczna z takim prawem. Przy interpretowaniu takich ustaw należy stosować zasadę, że zwyczaj jest najlepszym interpretatorem ustaw. Tylko taki zwyczaj można uznać za utrwalone prawo zwyczajowe, który jest długotrwale zachowywany z zamiarem jego stałego stosowania jako wiążącego prawa przez osoby, grupę osób lub podmiotów zdolną do przyjęcia takiego prawa. W razie wątpliwości przyjmuje się, że taki zwyczaj musi być zachowywany w zgodzie z powszechnie obowiązującym prawem w sposób ciągły przynajmniej przez pełnych 20 lat oraz że zwyczaj późniejszy odwołuje lub zmienia zwyczaj wcześniejszy.
7. Żadne utrwalone prawo zwyczajowe nie może uzyskać mocy lub rangi ustawy jeżeli jest nie da się pogodzić lub uzgodnić z przepisami lub normami Konstytucji.

Art. 138

1. W celu dokładniejszego określenia sposobu stosowania, wykonania lub przestrzegania ustawy określona wyraźnie w ustawie właściwa władza wykonawcza - państwa lub ziemiska - może wydawać do takiej ustawy rozporządzenia wykonawcze. Władza wykonawcza może wydawać takie rozporządzenia wyłącznie w przypadku udzielenia jej do tego zgodnie z prawem przez ustawodawcę wyraźnego upoważnienia w określonym zakresie zawartego w ustawie i z zachowaniem warunków określonych w ustawie.
2. Rozporządzenia nie mogą zmieniać ustaw, a ich przepisy sprzeczne z ustawą nie posiadają żadnej mocy i nie wywołują skutków prawnych. Każdy, kogo rozporządzenie może dotyczyć i kto ma w tym interes prawny, może je zaskarżyć do właściwego miejscowo Sądu Ziemi pod zarzutem sprzeczności takiego rozporządzenia z ustawą.
3. W odniesieniu do zasad promulgacji i okresu nieobowiązania rozporządzeń należy zachować odpowiednio postanowienia dotyczące ustaw.
4. Rozporządzenia tracą na skutek ich uchylenia - wyraźnego lub pośredniego - dokonanego przez właściwą władzę wykonawczą, jak również z chwilą wygaśnięcia ustawy, dla stosowania lub wykonywania której zostały wydane. Nie wygasają natomiast wraz z ustaniem władzy wydającego, chyba że co innego wyraźnie zastrzeżono w ustawie.

Art. 139

1. W celu wyjaśnienia przepisów ustaw oraz rozwijania i określania racji, które należy uwzględniać przy ich stosowaniu lub wykonywaniu, władze wykonawcze mogą wydawać

zgodnie z prawem w graniach swoich kompetencji zarządzenia na użytek tych, którzy mają się troszczyć o wprowadzenie ustaw w życie. Zarządzenia obowiązują i wiążą tych tylko, na użytek których zostały wydane.

2. Zarządzenia są jawne publicznie z wyjątkiem tych zarządzeń, których niejawność zgodnie z prawem wyraźnie zastrzeżono w akcie zastrzeżenia jawności wydanym na podstawie ustawy o informacjach niejawnych. Jednakże i w przypadku takiego zastrzeżenia jawny publicznie pozostaje zawsze akt zastrzeżenia jawności. Akt zastrzeżenia jawności musi zawierać podstawę prawną oraz uzasadnienie zastrzeżenia niejawności.
3. Postanowienia zarządzeń nie mogą zmieniać ustaw lub pozostawać z nimi w sprzeczności. Jeżeli postanowienie zarządzenia nie daje się pogodzić z przepisami ustaw, jest pozbawione wszelkiej mocy i nie rodzi skutków prawnych.
4. Zarządzenia tracą moc nie tylko przez ich odwołanie - wyraźne lub pośrednie - poprzez kompetentny organ władzy, który je wydał lub organ wyższego rzędu, lecz także przez wygaśnięcie ustawy, dla której wyjaśnienia lub wprowadzenia jej w życie zostały wydane. O utracie przez zarządzenie mocy może orzec również Sąd Okręgowy w wyroku stwierdzającym niezgodność zarządzenia z ustawą. Każdy, kogo zarządzenie takie może dotyczyć i ma w tym interes prawny, może zwrócić się do Sądu Okręgowego z wnioskiem o stwierdzenie niezgodności zarządzenia z ustawą.

V. Sprawowanie władzy wykonawczej, administracja i akty administracyjne

Art. 140

1. Władza wykonawcza sprawuje władzę rządzenia czyniąc to wyłącznie w drodze wydawania aktów wykonawczych – rozporządzeń i zarządzeń - oraz aktów administracyjnych – decyzji i postanowień - jak i wykonywania wyłącznie takich czynności prawnych i faktycznych, które mają umocowanie i wyraźną podstawę w tychże aktach.
2. Organy władzy wykonawczej dzielą się na organy rządowe i pozostałe organy administracji władzy wykonawczej. Organy administracji władzy wykonawczej rozstrzygają wyłącznie w sprawach indywidualnych. Organy rządowe rozstrzygają sprawy generalne oraz wyraźnie określone w ustawach sprawy indywidualne. Niektóre z tych spraw mogą być - na podstawie przepisu ustawy - przekazane do wykonywania samorządom terytorialnym lub zawodowym.
3. Wszystkie organy władzy wykonawczej są ustanowione w Konstytucji lub Kodeksie administracyjnym i nazywane są dalej w skrócie „organami administracji”.
4. Poszczególne akty administracyjne mogą być wydane przez organy administracji posiadające władzę wykonawczą wyłącznie w granicach przysługującej im kompetencji.

Art. 141

1. Akt administracyjny winien być rozumiany zgodnie z właściwym, własnym znaczeniem użytych w nim słów i powszechnie przyjętym sposobem pisania i mówienia. W przypadku wątpliwości akty dotyczące spraw spornych, obowiązków lub wymierzenia kary, nałożenia ciężaru, albo ograniczające prawa osoby lub naruszające czyjeś prawa nabyte - podlegają ścisłej interpretacji zawężającej.
2. Akt administracyjny nie może być rozciągany na inne przypadki, poza wyraźnie w nim wymienione.
3. Akt administracyjny musi być wydany na piśmie lub w równorzędnej formie. Dotyczy to także wykonania tego aktu, jeśli jest przewidziany wykonawca.
4. Każdy, czyjego interesu prawnego to dotyczy, może zwrócić się do właściwego miejscowo Sądu Okręgowego z żądaniem wstrzymania wykonywania każdej nielegalnej w jego ocenie czynności prawnej, faktycznej lub innego działania organu administracji - do momentu wykazania przez organ przed sądem legalności takiej czynności lub działania.
5. Każdy może również zwrócić się do właściwego miejscowo Sądu Okręgowego o nakazanie władzy wykonawczej przeprowadzenia określonej czynności prawnej lub faktycznej lub innego działania, do których organ na podstawie prawa jest zobowiązany.
6. Klauzula natychmiastowej wykonalności aktu administracyjnego może być mu nadana tylko w wypadkach, w których brak natychmiastowej wykonalności groziłby wyrządzeniem szkody publicznej w wielkich rozmiarach. Jednak i w takim przypadku, każdy, czyjego interesu prawnego akt taki dotyczy, może w trybie pilnym zaskarżyć taką klauzulę do właściwego miejscowo Sądu Okręgowego, który rozpatruje ją w ciągu trzech dni roboczych od dnia złożenia skargi.
7. Od każdego aktu administracyjnego przysługuje odwołanie do organu wyższego rzędu. Od każdego ostatecznego orzeczenia organu wyższego rzędu przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego lub Sądu Ziemi.

Art. 142

1. Wykonywanie aktu administracyjnego przed jego doręczeniem jest nieważne, chyba że organ wydający akt przęśle wcześniej jego odbiorcy wiadomość o tym akcie wraz z legalną podstawą wcześniejszego jego wykonywania.
2. Wykonawca aktu administracyjnego, któremu powierzono samo wykonanie nie może odmówić wykonania tego aktu, chyba, że oczywistym jest, że ten akt byłby nieważny albo że na skutek innej ważnej przyczyny nie może się on ostać lub nie zostały spełnione warunki konieczne do wykonania tego aktu administracyjnego. Gdy natomiast wykonywanie aktu administracyjnego staje się bezpodstawne lub bezprzedmiotowe ze względu na okoliczności osoby lub miejsca, wykonawca powinien niezwłocznie przerwać jego wykonanie. W tych przypadkach wykonawca ma jednak obowiązek natychmiast powiadomić władzę, która akt wydała.
3. Wykonawca aktu administracyjnego winien postępować zgodnie z treścią zlecenia. Nieważne zaś jest wykonanie aktu, jeżeli wykonawca nie wypełnił istotnych warunków podanych w piśmie i nie zachował istotnej formy postępowania.

Art. 143

1. Wykonawca aktu administracyjnego może wedle uznania wyznaczyć swego zastępcę, chyba że zastępstwo zostało zabronione, albo wykonawca został on wybrany ze względu na swe osobiste przymioty, albo oznaczono wcześniej określonego zastępcę. I w takich wypadkach wolno jednak wykonawcy powierzyć komuś innemu podjęcie wykonania aktów lub czynności przygotowawczych.
2. Akt administracyjny może być wykonany także przez następcę wykonawcy na urzędzie, chyba że wykonanie powierzono z racji osobistych przymiotów.
3. Jeśli w wykonywaniu aktu administracyjnego wykonawca popełnił jakiś błąd, powinien ponownie wykonać ten akt – w całości lub w części niezbędnej dla dostatecznego naprawienia wykonania aktu.
4. Akt administracyjny nie traci mocy z chwilą ustania prawa tego, który go wydał, chyba, że co innego wyraźnie w ustawie zastrzeżono.
5. Odwołanie aktu administracyjnego przez inny akt administracyjny kompetentnej władzy osiąga swój skutek dopiero od momentu zgodnego z prawem zawiadomienia osoby, dla której był wydany.

Art. 144

1. Jeśli organ administracji nie rozpatrzył podania lub wniosku w ciągu dwóch tygodni od jego złożenia domniemywa się, że zostały one rozpatrzone zgodnie ze stanowiskiem wnoszącego.
2. Za podanie lub wnioski uznaje się również zapytanie w sprawie sposobu wykonywania lub stosowania przez zapytującego prawa określającego jego obowiązki lub inne dotyczące go ciężary publiczne – o ile w zapytaniu takim określono stanowisko samego zapytującego.

VI. Rozdział władzy publicznej pomiędzy Państwo, a Ziemie Polskie

Art. 145

1. W celu urzeczywistnienia autentycznej i prawdziwie efektywnej samorządności, realizacji zasad subsydiarności, pomocniczości i oddolności, jak i w celu racjonalnej decentralizacji władzy publicznej oraz zapewnienia działaniu władz publicznych rzetelności, sprawności, transparentności i skuteczności, Państwo Polskie składa się z następujących samogospodarujących się Ziem Polskich, zwanych dalej „Ziemiemi”: Dolnośląskiej, Kujawskopomorskiej, Lubelskiej, Łódzkiej, Małopolskiej, Mazowieckiej, Podkarpackiej, Podlaskiej, Śląskiej, Warmińskomazurskiej, Wielkopolskiej, Zachodniopomorskiej oraz Stołecznego Okręgu Warszawskiego.
2. Podział terytorialny na Ziemie uwzględnia występujące w nich więzi społeczne, gospodarcze i kulturowe oraz zapewnia Ziemiom zdolność sprawnego nimi administrowania, efektywnego gospodarowania i wykonywania zadań publicznych.
3. Do zmiany granic Ziem stosuje się odpowiednio tryb przewidziany do zwykłej zmiany Konstytucji. Zmiana taka może zostać dokonana również w drodze zgodnego porozumienia pomiędzy zainteresowanymi Ziemiemi lub - w razie sporu pomiędzy zainteresowanymi Ziemiemi - na mocy orzeczenia Sądu Najwyższego wydanego w pełnym składzie na wniosek zainteresowanych Ziem.

Art. 146

1. Każda Ziemia wykonuje na swym terytorium określoną w Konstytucji władzę publiczną zgodnie z zasadami określonymi w Konstytucji Państwa Polskiego oraz według własnego Statutu nadanego jej przez Sejm Ziemi. Sposób, w jaki Statut Ziemi może być w całości lub w części zmieniony, określony jest w tymże Statucie.
2. Statut Ziemi może przewidywać dowolne rozwiązania ustrojowe, pod warunkiem iż gwarantuje on mieszkańcom Ziemi prawa, wolności i swobody określone w Konstytucji, umożliwia wykonywanie określonych w Konstytucji Państwa Polskiego obowiązków – tak obywateli Polski będących mieszkańcami Ziemi, jak i władz publicznych Ziemi, oraz pod warunkiem iż nie jest on sprzeczny z ustawami państwowymi.
3. Uchwalony przez Sejm Ziemi Statut i wszelkie jego zmiany podawane są bezzwłocznie do wiadomości Prezydenta Polski i obowiązują, o ile w ciągu 30 dni od dnia doręczenia Prezydentowi Polski Statutu lub zmiany do Statutu, nie zawetuje ich obowiązywania wraz ze skierowaniem skargi do Trybunału Konstytucyjnego.
4. Prezydent może zawetować obowiązywanie Statutu lub zmiany do Statutu tylko w następujących przypadkach:
 - 1) Jeżeli Statut lub zmiana Statutu jest sprzeczna z Konstytucją lub ustawami państwowymi w zakresie określonym w ust. 2. powyżej,
 - 2) Jeżeli na skutek Statutu lub zmiany Statutu mogłoby dojść na terytorium danej Ziemi do dyskryminowania lub jakiegokolwiek innego prawnego lub faktycznego pogorszenia praw mieszkańców innych Ziem pod względem jakichkolwiek praw, wolności lub swobód obywatelskich lub osobistych, w szczególności gdyby mogło dojść wobec mieszkańców innych Ziem do ograniczeń w osiedlaniu się, nabywaniu nieruchomości, podejmowaniu zatrudnienia, wykonywaniu zawodu, podejmowaniu lub prowadzeniu działalności gospodarczej, dostępie do służby i urzędów publicznych, albo do nakładania

- na nich większych obowiązków lub ciężarów publicznych, podatków, opłat i innych danin,
- 3) Jeżeli na skutek Statutu lub zmiany Statutu mogłoby dojść do ograniczenia swobody przepływu towarów, usług, ludzi lub kapitału, jak również informacji, wiedzy i technologii pomiędzy Ziemiami,
 - 4) Jeżeli na skutek Statutu lub zmiany Statutu mogłoby dojść do realnego zagrożenia zasady jednolitości i terytorialnej integralności całości Państwa Polskiego.
5. Skargę Prezydenta określoną w ust. 3 powyżej Trybunał Konstytucyjny rozstrzyga w ciągu 2 miesięcy od jej wniesienia.

Art. 147

1. Domniemywa się, że wszystkie prawa, uprawnienia i kompetencje, nieprzekazane wyraźnie w Konstytucji do właściwości Państwa Polskiego i Jego organów, przysługują Ziomom i ich organom publicznym – według zasad określonych w Statutach Ziemi. Jednakże zgodna uchwała dwóch lub więcej zainteresowanych w tym Ziemi może przekazać oznaczoną sprawę Senatowi celem jednolitego jej unormowania na obszarze zainteresowanych Ziemi. Takie unormowanie musi się odbyć za następczą zgodą Sejmu Państwa Polskiego.
2. Z zachowaniem ścisłego wyjątku określonego w ustępie trzecim poniżej, Państwu Polskiemu przysługuje wyłączne prawo do prowadzenia wszelkich spraw zagranicznych i międzypaństwowych, w szczególności prawo wypowiedzania wojny, wysyłania za granicę wojsk i wszelkich służb, zawierania pokoju, prawo zawierania z innymi państwami sojuszy i przymierzy oraz wszelkich innych traktatów w tym zwłaszcza umów gospodarczych i handlowych, jak również prawo wysyłania i przyjmowania dyplomatów oraz służby konsularnej.
3. Ziemie posiadają prawo zawierania traktatów z innymi państwami lub ich częściami jedynie w określonych w ustawie państwowej sprawach ściśle lokalnych, należących do wyłącznej kompetencji Ziemi. Jednakże zawarcie takiego traktatu może nastąpić tylko za pośrednictwem i kontrasygnatą Ministra Spraw Zagranicznych Państwa Polskiego oraz za następczą zgodą Prezydenta Polski. Bezpośrednie stosunki urzędowe Ziemi i wszelkich jej funkcjonariuszy z władzami centralnymi innych państw są zakazane.

Art. 148

1. Do wyłącznej kompetencji Państwa Polskiego należą wszystkie sprawy wojskowe oraz sprawy związane z bezpieczeństwem zewnętrznym Polski i obroną narodową, z zachowaniem następujących wyjątków:
 - 1) Ziemie posiadają prawo utrzymywania sił zbrojnych w rozmiarach nie większych niż trzech dywizji, ale dowództwo zwierzchnie tych sił zawsze należy do Państwa,
 - 2) Ziemie posiadają prawo utrzymywania własnych oddziałów Gwardii Narodowej, Obrony Terytorialnej oraz Ochotniczych Sił Rezerwy.
2. Do wyłącznej kompetencji Państwa Polskiego należą wszystkie sprawy związane z ogólnokrajowym bezpieczeństwem zewnętrznym i wewnętrznym całości Państwa, szczególnie sprawy wszelkich służb specjalnych lub wszelkich innych instytucji i organów

powołanych do ochrony bezpieczeństwa państwa lub bezpieczeństwa publicznego, z zachowaniem następujących wyjątków:

- 1) Ziemie posiadają prawo utrzymywania policji, żandarmerii, straży, milicji ziemskiej lub innych służb mundurowych potrzebnych dla utrzymania ładu, porządku i bezpieczeństwa na obszarze jednej Ziemi; wszelkie sprawy takich służb mundurowych są sprawami ziemskimi, zaś komendanci i wszelcy dowódcy takich służb mundurowych powoływani są i odwoływani przez odnośne władze Ziemi zgodnie z jej Statutem,
 - 2) określone w pkt. 1) powyżej służby mundurowe poszczególnych Ziem mogą współpracować ze sobą w sprawach obejmujących obszar więcej niż jednej Ziemi - w sposób i w zakresie określonym w Statutach i ustawach ziemskich,
 - 3) Policja Państwowa może wkraczać w sprawy prowadzone przez określone w pkt. 1) powyżej służby mundurowe poszczególnych Ziem tylko wówczas, gdy działania takich służb mogą się okazać oczywiście niewystarczające ze względu na zakres lub charakter danej sprawy lub gdy zachodzi obawa nierzetelnego lub nieskutecznego prowadzenia – w szczególności ze względu na mogący zachodzić w sprawie konflikt interesów władz publicznych lub funkcjonariuszy Ziemi.
3. Do wyłącznej kompetencji ustaw państwowych zastrzega się:
- 1) prawo czasowego nakładania ceł, taryf, kontyngentów i wszelkich innych środków dotyczących wszelkich postaci reglamentowania obrotu gospodarczego z zagranicą oraz czasowego stosowanie środków o zbliżonym charakterze w obrocie międzypaństwowym i międzynarodowym, włączając w to regulacje sanitarne, związane z ochroną zdrowia, środowiska naturalnego i temu podobne,
 - 2) prawo ustanawiania i nadzoru ogólnokrajowego systemu monetarnego i walutowego, w szczególności emisji i nadzoru obiegu pieniądza Państwa Polskiego; ta kompetencja jest przekazana ordynacją pieniężną Bankowi Państwa Polskiego,
 - 3) nadzór finansowy,
 - 4) zasady ruchu i transportu drogowego, wodnego i powietrznego,
 - 5) organizację i działanie Policji Państwowej – powołanej do zwalczaniem przestępczości ogólnopaństwowej lub obejmującej co najmniej trzy Ziemie lub spraw przekazanych jej przez Ziemie i ustawę państwową,
 - 6) sprawy stosunków z policjami i służbami innych państw,
 - 7) sprawy paszportowe,
 - 8) sprawy sanitarne, epidemiologiczne oraz dotyczące niebezpiecznych dla życia i zdrowia żywności, produktów przeznaczonych do spożycia i innych produktów – mogących mieć swoje skutki na obszarze całego Państwa Polskiego,
 - 9) sprawy zasobów naturalnych na obszarze całego Państwa Polskiego lub co najmniej trzech Ziem,
 - 10) sprawy statystyki państwowej,
 - 11) sprawy stosunków pomiędzy państwem a związkami wyznaniowymi,
 - 12) inne sprawy, których uregulowani przekazano wyraźnie w Konstytucji ustawom państwowym.
4. Sprawy określone w pkt. 3 powyżej ustawa państwowa może jednak powierzyć w części do wykonania kompetentnym władzom Ziemi.

Art. 149

1. Z zachowaniem wyjątków określonych w ustępie drugim poniżej, powszechny wymiar sprawiedliwości, w tym sądownictwo powszechne, oskarżenie publiczne oraz wszelkie kwestie dotyczące wykonywania orzeczeń sądowych należy do wyłącznej kompetencji Ziemi. Ziemie posiadają wyłączne kompetencje w zakresie organizacji pracy orzekających na ich obszarze sądów powszechnych, organizacji oskarżenia publicznego oraz pracy komorników i notariuszy, jak również sposoby i procedury powoływania sędziów, prokuratorów, adwokatów, komorników i notariuszy oraz wszelkich władz organów powoływanych do wykonywania orzeczeń, w tym zwłaszcza organów więziennictwa.
2. Postępowania sądowe i administracyjne mogą być uregulowane wyłącznie w sposób jednolity dla całego Państwa Polskiego - wyłącznie w odnośnych ustawach państwowych: kodeksach postępowania cywilnego, karnego i administracyjnego.

Art. 150

1. Sądownictwo powszechne sprawowane jest w Ziemach i dzieli się na Sądy Rejonowe wraz z Sędziami Pokoju, Sądy Okręgowe oraz Sąd Ziemi. Ustawy ziemskie regulują zasady funkcjonowania - na terytoriach poszczególnych Ziem - sądownictwa i sądów prywatnych.
2. Sądy Rejonowe, Sędziowie Pokoju oraz Okręgowe orzekają w I Instancji według swej właściwości miejscowej i rzeczowej. Sądy Okręgowe orzekają w II Instancji oraz w przypadkach określonych w Konstytucji i kodeksach w I Instancji. Sąd Ziemi rozpatrują apelacje, zażalenia i inne określone w kodeksach środki odwoławcze od Sądów Okręgowych jak i rozpoznają inne sprawy przekazane im ustawami państwowymi, ziemskimi i Konstytucją.
3. Przeciwno zapadłym w ostatniej instancji i kończącym postępowania orzeczeniom sądów powszechnych naruszających przepisy Konstytucji lub ustaw państwowych przysługuje każdemu mającemu w tym interes prawny skarga nadzwyczajna do Sądu Najwyższego.

Art. 151

1. Do wyłącznej kompetencji Państwa Polskiego należy:
 - 1) regulacja i obwałowanie rzek, budowa tam, zapór i zbiorników retencyjnych, budowa kanałów i sztucznych zbiorników oraz dróg wodnych,
 - 2) zwalczanie zagrażających życiu epidemii obejmujących co najmniej dwie Ziemie lub przekraczających możliwości działania jednej Ziemi,
 - 3) usuwanie skutków klęsk żywiołowych oraz katastrof naturalnych i przemysłowych obejmujących co najmniej dwie Ziemie lub przekraczających możliwości działania jednej Ziemi.
2. Działania określone w ust. 1. powyżej wykonywane są na wniosek jednej lub więcej niż jednej Ziemi, przy ich czynnej pomocy oraz efektywnym współdziałaniu.

Art. 152

Statuty Ziem określają prawa i status przebywających na terytorium danej Ziemi mniejszości narodowych oraz uchodźców i imigrantów, w tym prawa do używania języka innego niż urzędowy język polski.

Art. 153

1. W razie groźnego naruszenia porządku publicznego lub zaistnienia poważnego zagrożenia dla bezpieczeństwa zbiorowego na obszarze danej Ziemi lub gdyby z sąsiedniej Ziemi groziło poważne niebezpieczeństwo, którym dana Ziemia nie mogłaby podołać własnymi siłami, rząd takiej Ziemi może zażądać od Prezydenta lub innego odpowiedniego organu lub funkcjonariusza Państwa Polskiego odpowiedniej pomocy.
2. Gdyby w przypadku określonym w ust. 1. powyżej rząd Ziemi był pozbawiony możliwości działania, Prezydent za zgodą Senatu zarządza odpowiednią interwencją z własnej inicjatywy. Władza ustawodawcza Ziemi musi w najbliższym możliwym terminie pomoc taką zatwierdzić lub zdecydować o jej zaprzestaniu.

Art. 154

W sprawach nieobjętych kompetencją Państwa Polskiego, Ziemie mogą zawierać pomiędzy sobą umowy. Umowy te przedkładane są Prezydentowi Polski niezwłocznie po ich zawarciu, nie później jednak niż w terminie tygodniowym. Prezydentowi przysługuje - w terminie 14 dni od doręczenia umowy - prawo wniesienia weta do umów sprzecznych z Konstytucją lub ustawami państwowymi. Od takiego weta Prezydenta przysługuje Ziomom w terminie 14 dni od ogłoszenia weta skarga do Trybunału Konstytucyjnego, który musi ją rozpoznać w ciągu 30 dni od jej wniesienia. W razie niewniesienia skargi zawetowane umowy tracą wszelką moc prawną.

Art. 154

Ustawy ziemskie i ich akty wykonawcze doręczane są przed ich promulgacją - w terminie 3 dni od ich przyjęcia - Prezydentowi, który posiada - w terminie 14 dni od dnia doręczenia mu tychże aktów prawnych - prawo wniesienia weta do ich przepisów niezgodnych z Konstytucją lub ustawami państwowymi. Od takiego weta Prezydenta przysługuje Ziomom w terminie 14 dni - od opublikowania weta - skarga do Trybunału Konstytucyjnego, który musi ją rozpoznać w ciągu 30 dni od jej wniesienia. W razie niewniesienia skargi zawetowane przez Prezydenta ustawy lub ich przepisy tracą wszelką moc prawną.

Art. 155

1. O ile dla wykonywania określonych szczególnych zadań rządu Państwa Polskiego nie będzie utworzona na podstawie ustawy państwowej administracja i urzędy specjalne, administracja terenowa w imieniu i pod nadzorem Prezydenta, Premiera i upoważnionych przez Nich władz centralnych będzie sprawowana przez określone w Statutach Ziem ich władze wykonawcze.

2. Gdyby władze wykonawcze Ziemi nie wykonywały poleceń wydawanych w ramach powyższego przez Prezydenta, Premiera i upoważnionych przez nich władz centralnych lub gdyby wykonywały je w sposób tak nieudolny lub opieszły, że groziłoby to znaczną szkodą dla Państwa lub mieszkańców Ziemi lub Ziemi sąsiednich, Prezydent może, po udzieleniu dwukrotnego upomnienia, polecić za zgodą Senatu wykonywanie tychże poleceń komisarzowi państwowemu na czas określony nie dłuższy niż rok. W razie potrzeby Prezydent może także, za osobną zgodą Sejmu, a w przypadkach niecierpiących zwłoki - za zgodą Senatu, użyć odpowiednie i proporcjonalne do potrzeb środki przymusowe. Sejm musi taką decyzję Prezydenta o środkach przymusowych niezwłocznie zatwierdzić lub zakazać dalszego stosowania takich środków przymusu.
3. Koszty określonego w ust. 2. powyżej zarządu komisarza ponosi Ziemia. Zarządy komisarza może Prezydent przedłużać na dalsze okresy oznaczone, nie dłuższe niż roczne, za każdorazową, uprzednią zgodą Zgromadzenia Narodowego.
4. Od decyzji Prezydenta opisanych w ustępach poprzedzających przysługuje zainteresowanej Ziemi lub Ziemiom skarga do Sądu Najwyższego, który musi ją rozpatrzyć w pełnym składzie w terminie 7 dni od jej wniesienia. Skarga taka do momentu jej rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy nie wstrzymuje wykonania decyzji Prezydenta.

VII. Parlament Państwa Polskiego

Art. 156

1. Parlament Państwa Polskiego składa się z dwóch Izb: Sejmu i Senatu.
2. Parlament Państwa Polskiego wypełniania kompetencje i prerogatywy określone w Konstytucji, przyjmuje lub odrzuca w całości projekty ustaw państwowych, sprawuje kontrolę i nadzór nad rządem – ze szczególnym uwzględnieniem badania legalności, rzetelności i celowości sposobu wykonywania przez Radę Ministrów budżetu Państwa Polskiego, oraz zapobiega rozrostowi biurokracji państwowej - w szczególności administracji władzy wykonawczej, ponad niezbędne, konieczne do wykonywania zadań Państwa Polskiego, minimum.
3. Prace Sejmu i Senatu są całkowicie jawne z wyjątkiem prac komisji parlamentarnych do spraw służb specjalnych. Jednak Sejm może za zgodą Senatu uchwalić tajność obrad na określonym przez siebie posiedzeniu, jeżeli wymaga tego najwyższe dobro państwa.

Art. 157

1. Sejm składa się ze 350 posłów wybranych na pięć lat w większościowym głosowaniu powszechnym, bezpośrednim, równym i tajnym w wielomandatowych okręgach wyborczych obejmujących odpowiednio terytorium każdej z Ziemi, jak i w polonijnych okręgach wyborczych – po 26 posłów z każdego okręgu wyborczego - każdej Ziemi, 20 posłów z Okręgu Stołecznego Warszawskiego oraz po trzech posłów z każdego z sześciu polonijnych okręgów wyborczych - obejmujących odpowiednio obszar każdego z sześciu zamieszkałych kontynentów.
2. Prawo wybierania posłów w danym okręgu wyborczym ma każdy obywatel Państwa Polskiego, który w dniu wyborów ukończył 18 lat, korzysta z pełni praw cywilnych i wyborczych oraz zamieszkuje w tym okręgu wyborczym w dniu wyborów. Spis wyborców prowadzi Państwowa Komisja Wyborcza.
3. Prawo wybieralności do Sejmu nie przysługuje osobom skazanych prawomocnym wyrokiem za przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego na karę pozbawienia wolności bez jej zawieszenia.
4. Posłem można zostać wybranym tylko dwa razy.

Art. 158

1. Nie można łączyć mandatu poselskiego z funkcją Prezydenta Rzeczypospolitej, Premiera, ministra, wiceministra, sekretarza i podsekretarza stanu, wojewody, sędziego, prokuratora, notariusza i komornika. Poseł obejmujący funkcje wyżej wymienionych funkcjonariuszy publicznych traci z mocy prawa mandat poselski. Wygaśnięcie mandatu poselskiego stwierdza w takim wypadku Prezydium Senatu.
2. Kandydat na posła do 10 dnia przed datą wyborów do Sejmu musi złożyć publicznie jawne i powszechnie dostępne oświadczenie zawierające informację, czy w ciągu 10 lat przed datą złożenia oświadczenia był lub jest nadal świadomym współpracownikiem lub informatorem jakichkolwiek służb specjalnych lub organów lub instytucji powołanych do ochrony bezpieczeństwa publicznego lub bezpieczeństwa Państwa Polskiego lub jakiegokolwiek innego państwa lub wynagradzanym współpracownikiem policji lub jakiegokolwiek innej służby mundurowej – polskiej lub zagranicznej.

3. Kandydat na posła do 40 dnia przed datą wyborów musi przedstawić 100 podpisów obywateli polskich popierających jego kandydaturę oraz wpłacić kaucję w wysokości średniego wynagrodzenia miesięcznego wypłacanego w gospodarce Państwa Polskiego w poprzednim roku kalendarzowym, która podlega w całości zwrotowi na jego rzecz w razie uzyskania przez takiego kandydata mandatu posła, zaś w przeciwnym wypadku podlega przepadkowi na poczet kosztów organizacji wyborów.
4. Na listach do głosowania umieszcza się przy danym kandydacie na posła wyłącznie następujące informacje: numer, imię, nazwisko oraz zawód kandydata na posła. Kandydaci na posłów są wpisywani na listę do głosowania w kolejności przez nich wylosowanej.
5. Mandat poselski uzyskuje 25 kandydatów z kolejno największą liczbą głosów otrzymanych przez nich w danym okręgu. W przypadku Okręgu Stołecznego Warszawskiego - odpowiednio 12 kandydatów z największą liczbą otrzymanych głosów, zaś w przypadku polonijnych okręgów wyborczych - odpowiednio 3 kandydatów z największą liczbą otrzymanych głosów.

Art. 159

1. Ważność wyborów do Sejmu stwierdza Sąd Najwyższy w pełnym składzie Izby Spraw Publicznych na wniosek Państwowej Komisji Wyborczej.
2. Sposób przeprowadzenia wyborów do Sejmu musi umożliwiać transparentność głosowania i jego wyników, w szczególności społeczny nadzór i kontrolę zarówno nad procesem i wynikiem liczeniem głosów oddanych przez wyborców w poszczególnych komisjach wyborczych na poszczególnych kandydatów, jak i nad ich całościowym zliczaniem centralnym i publikacją końcowych wyników w poszczególnych okręgach wyborczych.
3. W razie powstania uzasadnionych wątpliwości co do prawidłowości zliczenia głosów oddanych w poszczególnych komisjach, Sąd Okręgowy na uzasadniony wniosek co najmniej 5 wyborców zarządza ponowne, publiczne przeliczenie głosów oddanych w danej komisji wyborczej. Wniosek taki musi zostać złożony w ciągu 24 godzin od publikacji wyników głosowania w danej komisji i zawierać wskazanie okoliczności i dowodów uprawniających do stwierdzenia nieprawidłowości w liczeniu głosów. Sąd Okręgowy musi rozpatrzyć wniosek w ciągu 24 godzin od jego złożenia. W razie pozytywnego rozpatrzenia wniosku, ponowne przeliczenie głosów musi nastąpić w sposób publiczny w ciągu 24 godzin od wydania odnośnego orzeczenia przez Sąd Okręgowy. Sędem właściwym w tych sprawach dla Polonijnych Okręgów Wyborczych jest Sąd Okręgowy dla Miasta Stołecznego Warszawy.

Art. 160

1. Poseł nie może być zatrzymany ani pociągnięty do odpowiedzialności karnej za swoje działania tak w Sejmie, jak i poza Sejmem w czasie trwania mandatu, bez zezwolenia Sejmu. W przypadku schwytania posła na gorącym uczynku, właściwy miejscowo Sąd Okręgowy ma obowiązek niezwłocznie powiadomić o tym Marszałka Senatu, dla uzyskania zezwolenia Senatu tak na aresztowanie posła, jak i ewentualne dalsze postępowanie karne przeciwko niemu. Na żądanie Marszałka Sejmu lub Senatu zatrzymany poseł powinien być niezwłocznie uwolniony.
2. Poseł nie może prowadzić działalności gospodarczej na podstawie umów zawartych z organami władzy publicznej. W razie stwierdzenia orzeczeniem Sądu Najwyższego – który

orzeka w takich sprawach w składzie Izby Spraw Publicznych - naruszenia niniejszego artykułu, poseł traci mandat.

3. Posłowie otrzymują uposażenie równe trzykrotności średniego wynagrodzenia wypłacanego w gospodarce Państwa Polskiego w poprzednim roku kalendarzowym.

Art. 161

1. Kadencja Sejmu jest pięcioletnia - rozpoczyna się w dniu pierwszego posiedzenia i trwa do czasu zebrania się posłów na pierwszym posiedzeniu następnej kadencji.
2. Pierwsze posiedzenie Sejmu zwołuje Prezydent Rzeczypospolitej najpóźniej na 30 dzień od zakończenia wyborów do Sejmu. Sejm wybiera ze swego grona Marszałka i Wicemarszałków, którzy składają ślubowanie na ręce Prezydenta. Posłowie składają ślubowanie na ręce Marszałka Sejmu.
3. Pozostałe posiedzenia Sejmu zwołuje Marszałek z inicjatywy własnej lub na żądanie co najmniej 84 posłów. W tym drugim przypadku posiedzenie musi być zwołane w przeciągu dwóch tygodni od doręczenia Marszałkowi takiego żądania. Gdyby Marszałek nie wykonał takiego żądania, Sejm jest zwoływany przez Marszałka Senatu w ciągu tygodnia od upływu terminu określonego w zdaniu poprzedzającym.

Art. 162

1. Senat jest gwarantem ciągłości Państwa Polskiego, strażnikiem stabilności, trwałości i długofalowości interesu narodowego Polski, gwarantem najwyższej racji stanu Państwa Polskiego w polityce zagranicznej oraz stróżem najwyższej jakości ustaw państwowych, jak też ich rzetelnego wykonywania przez władzę wykonawczą.
2. W razie wątpliwości dotyczących podziału prerogatyw lub kompetencji pomiędzy Sejmem a Senatem, domniemywa się właściwości Senatu. Spory w tym zakresie rozstrzyga Trybunał Konstytucyjny na wniosek Marszałka Sejmu lub Marszałka Senatu – w terminie 14 dni od wniesienia takiego wniosku.

Art. 163

1. Senatorowie pełnią swój mandat dożywotnio.
2. Senat składa się z co najmniej 65 Senatorów czynnych.
3. Senatorem czynnym jest Senator, który nie ukończył 85 roku życia. Po ukończeniu 85 roku życia Senator staje się Senatorem honorowym.
4. Senatorowie czynni powoływani są w następujący sposób:
 - 1) 38 Senatorów powoływanych jest w Ziemiach - według zasad określonych w Statutach Ziem - po trzech z każdej Ziemi oraz dwóch ze Stołecznego Okręgu Warszawskiego,
 - 2) 6 Senatorów wybieranych jest w okręgach polonijnych - po jednym w każdym okręgu,
 - 3) z mocy prawa byli: Prezydenci, Premierzy, Prokuratorzy Generalni, Prezesi Najwyższej Izby Kontroli, Prezesi Banku Państwa Polskiego, Marszałkowie Sejmu - jeśli nie zrzekli się funkcji w trakcie kadencji, nie byli z niej złożeni orzeczeniem sądu, Trybunału Stanu lub Parlamentu i sprawowali swoją funkcję przez co najmniej 3 lata - o ile złożą oświadczenie o przyjęciu mandatu senatorskiego najpóźniej w ciągu miesiąca od dnia zakończeniu kadencji sprawowanej przez siebie funkcji.

5. Gdyby liczba senatorów czynnych utworzona zgodnie z zasadami określonymi w pkt. 4 powyżej była niższa niż 65, wówczas Senatorów powołują na zmianę Prezydent i Sejm - aż do uzyskania liczby 65 Senatorów czynnych.
6. Nie mogą zostać Senatorami czynnymi osoby wymienione w ust. 4. pkt 3) powyżej jeżeli zostały skazane wyrokiem Trybunału Stanu lub skazane prawomocnym wyrokiem za przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego na karę pozbawienia wolności bez jej zawieszenia.
7. Senator honorowy może uczestniczyć w posiedzeniach i obradach Senatu - tak plenarnych, jak i na posiedzeniach wybranych przez siebie komisji senackich - z prawem do zabierania głosu, ale bez prawa udziału w głosowaniach i podejmowaniu innych decyzji i rozstrzygnięć organów Senatu. Senator honory nie może również zasiadać w parlamentarnych komisjach śledczych.
8. Senatorowie otrzymują uposażenie równe czterokrotności średniego wynagrodzenia wypłacanego w gospodarce Państwa Polskiego w poprzednim roku kalendarzowym

Art. 164

1. Pracami Senatu kieruje Marszałek Senatu mianowany przez Prezydenta na trzyletnią kadencję spośród Senatorów czynnych.
2. Senat uchwała regulamin działania Senatu, w oparciu o który prowadzi swoje prace.

Art. 165

1. Sejm i Senatorowie czynni stanowią Zgromadzenie Narodowe.
2. Zgromadzenie Narodowe zwoływane jest w przypadkach określonych w Konstytucji przez Marszałka Sejmu, a w razie braku jego działania - przez Marszałka Senatu w terminie 5 dni od upływu odnośnego terminu określonego w Konstytucji. Z bardzo ważnych przyczyn Zgromadzenie Narodowe może być zwołane także z własnej inicjatywy przez Prezydenta za uprzednią zgodą Premiera.

Art. 166

1. Marszałek Sejmu zwołuje Zgromadzenie Narodowe w celu:
 - 1) przyjęcia przysięgi od nowo wybranego Prezydenta,
 - 2) wysłuchania corocznego orędzia Prezydenta o stanie Państwa Polskiego, Jego sił zbrojnych i polityki zagranicznej Polski,
 - 3) przyjęcia przez Zgromadzenie Narodowe uchwały o skierowaniu do Sądu Najwyższego wniosku o uznanie niezdolności Prezydenta do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia,
 - 4) rozpatrzenia przez Zgromadzenie Narodowe sprawozdania Prezydenta z wykonania budżetu Państwa Polskiego - za poprzedni rok kalendarzowy - i przyjęcia przez Zgromadzenie Narodowe uchwały w przedmiocie udzielenia lub nieudzielenia Prezydentowi absolutorium w tym przedmiocie,
 - 5) rozpatrzenia przez Zgromadzenie Narodowe corocznego sprawozdania Premiera z działalności służb specjalnych - za poprzedni rok kalendarzowy - i przyjęcia przez

- Zgromadzenie Narodowe uchwały w przedmiocie udzielenia lub nieudzielenia Premierowi absolutorium w tym przedmiocie,
- 6) rozpatrzenia przez Zgromadzenie Narodowe corocznego sprawozdania Premiera z działań Rady Ministrów w zakresie ograniczania biurokracji państwowej - za poprzedni rok kalendarzowy - i przyjęcia przez Zgromadzenie Narodowe uchwały w przedmiocie udzielenia lub nieudzielenia Premierowi absolutorium w tym przedmiocie,
 - 7) rozpatrzenia weta Prezydenta do ustaw państwowych.
2. Obradom Zgromadzenia Narodowego przewodniczy Marszałek Sejmu.

Art. 167

1. Z zachowaniem ścisłych wyjątków określonych w ust. 2. i 3. poniżej inicjatywa ustawodawcza należy wyłącznie do Sejmu i Senatu.
2. Prezydent posiada inicjatywę ustawodawczą jedynie w zakresie przedkładania Sejmowi ustawy budżetowej na najbliższy rok kalendarzowy.
3. Obywatele Państwa Polskiego posiadają prawo do występowania z obywatelską inicjatywą ustawodawczą oraz prawo do wnoszenia weta obywatelskiego do ustaw państwowych zgodnie z zasadami określonymi w kolejnym rozdziale Konstytucji.

Art. 168

1. Wykonywanie inicjatywy ustawodawczej odbywa się w ten sposób, że grupa co najmniej 15 posłów lub 10 senatorów składa odpowiednio do Marszałka Sejmu lub Senatu uzasadniony wniosek o uchwalenie nowej ustawy lub nowelizacji ustawy już obowiązującej. W uzasadnieniu wniosku wskazuje się przyczyny, dla których nowa ustawa lub nowelizacja jest konieczna, cel, jaki ustawa lub nowelizacja ma osiągnąć, oraz, fakultatywnie, środki prawne lub faktyczne, za pomocą których cel ten ma zostać osiągnięty.
2. Opisany w ust. 1. powyżej wniosek Marszałek Sejmu, a w przypadku projektów senatorskich - Marszałek Senatu, poddaje pod głosowanie nie później niż w ciągu dwóch tygodni od jego otrzymania. Jeżeli wniosek uzyska poparcie zwykłej większości posłów lub odpowiednio Senatorów, Marszałek Sejmu lub odpowiednio Marszałek Senatu, przystępuje niezwłocznie do czynności mających na celu jak najszybsze powołanie Rady Legislacyjnej – właściwej dla opracowania i zredagowania końcowego tekstu całości przepisów danej ustawy. Bezzwłocznie po powołaniu Rady Legislacyjnej, Marszałek Sejmu lub Senatu przekazuje Radzie Legislacyjnej treść wyżej wskazanego wniosku poselskiego lub senatorskiego.

Art. 169

1. Rada Legislacyjna powołana dla opracowania danej ustawy składają się z trzech osób wybieranych przez Sejm lub - w przypadku projektów senatorskich, przez Senat, spośród sześciu osób - wyróżniających się wybitną wiedzą prawniczą, legislacyjną lub objętą materią szczegółową ustawy, dla której została powołana – zaproponowanych przez posłów lub odpowiednio Senatorów wnioskodawców. Prezydent, Senat lub odpowiednio Sejm mają prawo mianować do każdej wybranej Rady Legislacyjnej swojego przedstawiciela - spośród osób o wyżej określonych kwalifikacjach.

2. Członkami Rady Legislacyjnej nie mogą być: Prezydent, Premier, Ministrowie, Sekretarze Stanu i pracownicy ministerstw, funkcjonariusze publiczni, aktualni Posłowie i Senatorowie, czynni sędziowie, Prezes Najwyższej Izby Kontroli i pracownicy jego urzędu, prezes Banku Państwa Polskiego i jego pracownicy oraz żaden z członków Państwowej Komisji Wyborczej lub funkcjonariuszy Krajowego Biura Wyborczego.

Art. 170

1. Rada Legislacyjna wybiera ze swojego grona Przewodniczącego, który kieruje jej pracami, oraz przyjmuje własny regulamin pracy. W razie niewyłonienia w wyżej wskazany sposób Przewodniczącego Rady w ciągu tygodnia od jej powołania lub nieprzyjęcia przez Radę w tym samym terminie regulaminu pracy, posłowie lub odpowiednio Senatorowie wnioskodawcy ustawy, powołują własną uchwałą - przyjętą zwykłą większością głosów oddanych - Przewodniczącego Rady i nadają jej w ten sam sposób regulamin pracy.
2. Rada Legislacyjna podejmuje wszelkie decyzje i rozstrzygnięcia w drodze uchwał przyjmowanych zwykłą większością głosów oddanych. W razie równowagi rozstrzygający jest głos Przewodniczącego Rady.
3. Członkowie Rady Legislacyjnej są nieodwoływani. Jednakże w razie śmierci członka Rady Legislacyjnej, jego pisemnej rezygnacji z udziału w jej pracach lub faktycznego niewzięcia przez niego udziału w pięciu kolejnych posiedzeniach Rady – bez względu na powód, Sejm lub odpowiednio Senat dokonuje zastąpienia takiego członka Rady nowym jej członkiem – dokonując jego wyboru spośród trzech osób zaproponowanych w tym celu przez posłów lub odpowiednio Senatorów wnioskodawców ustawy.
4. Członkowie Rady Legislacyjnej otrzymują za swą pracę od Kancelarii Sejmu lub, odpowiednio, Kancelarii Senatu, odpowiednie wynagrodzenie, którego wysokość i sposób wypłaty określają regulaminy Sejmu i Senatu.

Art. 171

1. Rada Legislacyjna redaguje tekst projektu ustawy wraz z jej pisemnym uzasadnieniem – najpóźniej w ciągu roku od dnia powołania Rady.
2. W razie niedotrzymania terminu określonego w ust. 1. powyżej, powołuje się nową Radę Legislacyjną – zgodnie z zasadami określonymi w artykułach poprzedzających.
3. Tekst ustawy jest drukowany na papierze i popisywany na każdej stronie przez Przewodniczącego oraz tych członków Rady Legislacyjnej, którzy głosowali za końcowym przyjęciem całości jej projektu.
4. Podpisany według zasad określonych w ust. 2. powyżej projekt ustawy przekazywany jest przez Przewodniczącego Rady Legislacyjnej Marszałkowi Sejmu lub odpowiednio Senatowi, w terminie 3 dni od jego podpisania zgodnie z zasadami określonymi w ust. 2. powyżej.

Art. 172

1. Po otrzymaniu od Rady Legislacyjnej przez Marszałka Sejmu lub odpowiednio Marszałka Senatu, projektu ustawy Marszałek poddaje go zgodnie z kolejnością wpływu pod wstępną dyskusję i głosowanie Sejmu lub Senatu, które rozstrzyga o przekazaniu lub nieprzekazaniu projektu ustawy do dalszych prac parlamentarnych. W razie przyjęcia uchwały o przekazaniu projektu do dalszych prac parlamentarnych, Marszałek określa komisję

- sejmową lub odpowiednio senacką, pod obrady której projekt zostanie przekazany oraz niezwłocznie przekazuje tekst projektu przewodniczącemu tejże komisji.
2. Właściwa komisja sejmowa lub odpowiednio senacka dokonuje analizy tekstu projektu ustawy z udziałem zaproszonych przez jej przewodniczącego ekspertów i przedstawicieli właściwych ze względu na zakres swej działalności organizacji społecznych i innych zrzeszeń – rozstrzygając następnie uchwałą końcową, czy komisja rekomenduje Sejmowi lub odpowiednio Senatowi przyjęcie projektu ustawy w całości, czy też jego odrzucenie. Zakazane jest wnoszenie lub przyjmowanie przez komisję jakichkolwiek poprawek lub zmian do jakiegokolwiek fragmentu tekstu lub uzasadnienia projektu ustawy.
 3. Niezwłocznie po przyjęciu uchwały końcowej określonej w ust. 2. powyżej, przewodniczący komisji przekazuje ją Marszałkowi Sejmu lub odpowiednio Marszałkowi Senatowi - celem poddania projektu ustawy pod trzecie czytanie, dyskusję i ostateczne głosowanie. W ostatecznym głosowaniu Sejm lub odpowiednio Senat przyjmuje ustawę w całości, albo w całości ją odrzuca. Zakazane jest wnoszenie lub przyjmowanie przez Sejm lub odpowiednio Senat, jakichkolwiek poprawek lub zmian do jakiegokolwiek fragmentu tekstu lub uzasadnienia ustawy. Jednakże Sejm lub odpowiednio Senat może przyjąć uchwałę, w której wskazuje powody uzasadniające odrzucenie w całości projektu ustawy lub swoje uwagi do ustawy uchwalonej w całości.
 4. Ustawę uchwaloną zgodnie z wymogami dotyczącymi koniecznej liczby głosów niezbędnych do przyjęcia odpowiednich rodzajów ustaw Marszałek Sejmu przekazuje niezwłocznie Marszałkowi Senatowi, który w terminie 7 dni przedkłada ją pod obrady Senatu celem podjęcia przezeń uchwały w sprawie zatwierdzenia lub odmowy zatwierdzenia ustawy. Przepis ten dotyczy odpowiednio ustaw przyjętych przez Senat i przekazanych do zatwierdzenia Sejmowi. Przyjęcie przez Senat lub odpowiednio Sejm uchwały o niezatwierdzeniu ustawy oznacza jej ostateczne odrzucenie przez Parlament i definitywne zakończenie prac legislacyjnych nad danym jej projektem. Uchwała o niezatwierdzeniu ustawy może wskazywać powody uzasadniające niezatwierdzenie ustawy lub zawierać uwagi Senatu lub odpowiednio Sejmu do całości ustawy.
 5. Po zatwierdzeniu ustawy przez Senat lub odpowiednio przez Sejm, Marszałek Senatu lub odpowiednio Sejm przekazuje ją w ciągu trzech dni Prezydentowi.
 6. Jeśli Senat nie podejmie w terminie 30 dni od otrzymania ustawy uchwały, o której mowa w ust. 4, powyżej, domniemywa się zatwierdzenia ustawy przez Senat. Marszałek Sejmu przekazuje w takim przypadku uchwaloną przez Sejm ustawę Prezydentowi. Zasada ta dotyczy odpowiednio zatwierdzania przez Sejm ustaw przyjętych przez Senat.

Art. 173

1. Prezydent podpisuje ustawę w terminie 7 dni od dnia przekazania jej Prezydentowi przez Marszałka Senatu lub odpowiednio Marszałka Sejmu, a następnie przekazuje ją do niezwłocznego opublikowania w Dzienniku Ustaw Państwa Polskiego.
2. W terminie określonym w ust. 1. powyżej Prezydent może - zamiast podpisania ustawy - ogłosić swoje weto do przekazanej Prezydentowi ustawy, albo skierować ustawę do Trybunału Konstytucyjnego celem zbadania jej zgodności z Konstytucją. W takim wypadku ustawa jest publikowana w Dzienniku Urzędowym Państwa Polskiego dopiero po wydaniu przez Trybunał Konstytucyjny orzeczenia o jej zgodności z Konstytucją.
3. Bezczynność Prezydenta w wykonaniu prerogatyw określonych w ust. 1. i 2. powyżej jest jednoznaczna z podpisaniem przez Prezydenta ustawy lub jej przekazaniem do opublikowania. W takim przypadku przekazania ustawy celem jej opublikowania w Dzienniku Ustaw Państwa Polskiego dokonuje Marszałek Sejmu lub odpowiednio Senatu.

4. Określone w ust. 2 powyżej weto Prezydenta może zostać odrzucone przez uchwałę Zgromadzenia Narodowego przyjętą większością trzech piątych członków Zgromadzenia, w obecności co najmniej połowy łącznej liczby: ustawowej liczby posłów i bieżącej liczby senatorów czynnych.
5. W razie przyjęcia określonej w ust. 4 powyżej uchwały o odrzuceniu weta Prezydenta, Marszałek Sejmu przekazuje zawetowaną ustawę - w terminie trzech dni od dnia przyjęcia odpowiedniej uchwały - do niezwłocznej publikacji w Dzienniku Ustaw Państwa Polskiego.

Art. 174

1. W sprawach, w których na skutek zaniechań, bezczynności, przewlekłości, rażącej nieudolności lub nielegalności działań władz publicznych doszło lub mogło dojść do powstania lub wyrządzenia szkody w wielkich rozmiarach lub istotnego zagrożenia dla interesów państwa, gospodarki narodowej lub bezpieczeństwa Państwa Polskiego, bezpieczeństwa publicznego lub bezpieczeństwa zbiorowego, a zachodzi podejrzenie, że przewidziane dla ustalenia winnych powyższych zdarzeń lub zagrożeń organy lub instytucje publiczne mataczyły lub postępowały w takich sprawach w sposób oczywiście nieudolny, Sejm i Senat mogą powołać parlamentarne komisje śledcze przeznaczone do rozpoznania danej sprawy w ściśle określonym przez siebie zakresie,
2. Prace parlamentarnej komisji śledczej mogą trwać dłużej niż kadencja Sejmu podczas której została ona powołana - jeśli odpowiednią uchwałą Senatu prace danej komisji zostały przedłużone na kolejną lub kolejne kadencje Sejmu.

Art. 175

1. Parlamentarną komisję śledczą powołuje na wniosek co najmniej 45 posłów Sejm uchwałą podjętą zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów. Uchwała Sejmu w przedmiocie powołania parlamentarnej komisji śledczej musi określać dokładnie zakres jej działania i rozpoznawania: przedmiotowy, podmiotowy i czasowy.
2. Parlamentarna komisja śledcza składa się z sześciu posłów wybranych przez Sejm zwykłą większością głosów spośród kandydatów zgłoszonych przez kluby poselskie z uwzględnieniem zasady, że każdy klub poselski zgłaszający kandydata ma prawo do co najmniej jednego członka komisji. Gdyby klubów poselskich było więcej niż 6, wówczas prawo do członka komisji ma sześć największych liczebnie klubów poselskich.
3. Pracami parlamentarnej komisji śledczej kieruje jej Prezydium złożone z 3 Senatorów wybranych przez Senat, spośród których posłowie członkowie komisji wybierają Przewodniczącego komisji.
4. Gdyby, z jakichkolwiek powodów lub przyczyn, Senator wchodzący w skład Komisji zaprzestał udziału w jej pracach, Senat dokonuje wyboru nowego jej członka - Senatorsa, a posłowie członkowie komisji dokonują w takim przypadku ponownego wyboru Przewodniczącego komisji.
5. Postępowanie parlamentarnej komisji śledczej reguluje szczegółowo ustawa państwowa, a w sprawach w niej nieuregulowanych stosuje się przepisy Konstytucji oraz - odpowiednio - przepisy Kodeksu postępowania karnego.

Art. 176

1. Każdy obywatel Państwa Polskiego posiada, pod zagrożeniem karą grzywny lub aresztu, obowiązek stawienia się na każde wezwanie parlamentarnej komisji śledczej w charakterze świadka, biegłego lub w każdym innym charakterze określonym przez samą Komisję.
2. Parlamentarna komisja śledcza ma prawo przeprowadzać wszelkie dowody jakie uzna za stosowne lub pomocne, o ile nie są one zabronione wyraźnie Konstytucją lub Kodeksem postępowania karnego z tym zastrzeżeniem zasady, że parlamentarna komisja śledcza ma prawo do uzyskiwania wszelkich dokumentów publicznych lub prywatnych, zaś za zgodą przynajmniej pięciu członków Komisji może ona także odtajnić każdy dokument publiczny i prywatny.

Art. 177

1. Po zakończeniu i zamknięciu postępowania dowodowego parlamentarna komisja śledcza wybiera niezwłocznie spośród będącymi posłami członków komisji sprawozdawcę, który najpóźniej w ciągu sześciu miesięcy od dnia wyboru sprawozdawcy opracowuje projekt sprawozdania i wniosków z prac komisji.
2. Sprawozdanie parlamentarnej komisji śledczej może zawierać następujące wnioski z postępowania przeprowadzonego przez komisję:
 - oddalenie podejrzeń o nieprawidłowości w działaniu organów władz i instytucji publicznych Państwa Polskiego, albo:
 - wnioski o wszczęcie przeciwko ściśle określonym osobom postępowania karnego, dyscyplinarnego, cywilnego lub przed Trybunałem Stanu lub
 - wniosek do Trybunału Stanu o zbadanie zgodności z Konstytucją określonych ustaw lub ich poszczególnych przepisów lub
 - wnioski do posłów lub Senatorów o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w kierunku nowelizacji określonych ustaw w sposób zmierzający do poprawy funkcjonowania prawa.
3. Wnioski określone w ust. 2. powyżej, z wyjątkiem ostatniego, są obligatoryjne dla organów publicznych, do których zostają skierowane i muszą zostać wykonane najpóźniej w ciągu trzech miesięcy od ich doręczenia tymże organom. Niewykonywanie przez określone organy publiczne wniosków parlamentarnej komisji śledczej stanowi osobną i samoistną podstawę do powołania kolejnej parlamentarnej komisji śledczej – celem zbadania i określenia przez nią przyczyn i skutków tego rodzaju beczynności lub przewlekłości.
4. W celu ustalenia ostatecznej treści sprawozdania parlamentarnej komisji śledczej, jej przewodniczący poddaje kolejno pod głosowanie wszelkie poprawki wniesione przez poszczególnych członków komisji do całości lub poszczególnych części i elementów projektu sprawozdania przedłożonego komisji przez sprawozdawcę, a następnie poszczególne wnioski z postępowania przeprowadzonego przez komisję, jak i na koniec - ostateczną, całościową treść sprawozdania.

Art. 178

1. Komisje parlamentarne: etyki parlamentarnej oraz do spraw służb specjalnych składają się z sześciu Senatorów oraz z sześciu posłów wybranych przez Senat i Sejm bezwzględną większością głosów spośród kandydatów zgłoszonych odpowiednio przez Senatorów i przez kluby poselskie z uwzględnieniem zasady, że w przypadku Senatorów kandydat musi mieć poparcie co najmniej pięciu Senatorów czynnych, zaś w przypadku posłów każdy klub poselski zgłaszający kandydata ma prawo do co najmniej jednego członka komisji. Gdyby

klubów poselskich było więcej niż 6, wówczas prawo do członka wyżej wskazanych komisji ma sześć największych liczebnie klubów poselskich.

2. Określone w ust. 1. powyżej komisje podejmują wszelkie rozstrzygnięcia zwykłą większością głosów. W razie równej liczby głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.
3. Określonym w ust. 1. powyżej komisjom przewodniczą na zmianę – każdy na 2 miesiące - Senator i poseł, przy czym i Senatorowie i posłowie wymieniają się na tej funkcji w sposób losowy i rotacyjny tak, by każdy Senator i poseł mógł w swej kolejności pełnić funkcję przewodniczącego.

VIII. Referendum, obywatelska inicjatywa ustawodawcza i weto obywatelskie

Art. 179

1. Referendum ogólnokrajowe jest przeprowadzane na wniosek Sejmu uchwalony bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów, na wniosek Prezydenta za zgodą Senatu wyrażoną bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy Senatorów czynnych lub na wniosek co najmniej pięćset tysięcy obywateli Państwa Polskiego.
2. Jeżeli w referendum ogólnokrajowym weźmie udział co najmniej milion obywateli uprawnionych do głosowania w wyborach do Sejmu, wynik referendum jest wiążący. W referendum rozstrzygająca jest zwykła większość głosów.

Art. 180

1. Na wniosek co najmniej stu tysięcy obywateli Państwa Polskiego, podpisanych pod projektem obywatelskiej ustawy państwowej, przeprowadza się referendum ogólnokrajowe w przedmiocie wejścia w życie lub odrzucenia takiej ustawy.
2. Jeżeli w referendum określonym w ust. 1 powyżej weźmie udział co najmniej dziesięć procent obywateli uprawnionych do głosowania w wyborach do Sejmu, których zwykła większość zagłosuje za przyjęciem ustawy, ustawę obywatelską uznaje się za przyjętą, o ile nie zostanie ona skierowana przez Prezydenta, Sejm lub Senat do Trybunału Konstytucyjnego, a ten stwierdzi jej niezgodność z Konstytucją.

Art. 181

1. Na wniosek co najmniej 100 tysięcy obywateli Państwa Polskiego przeprowadza się referendum ogólnokrajowe w przedmiocie uchylecia wskazanych ściśle we wniosku ustaw państwowych.
2. Jeżeli w referendum określonym w ust. 1 powyżej weźmie udział co najmniej dziesięć procent obywateli uprawnionych do głosowania w wyborach do Sejmu, których zwykła większość zagłosuje za uchyleniem ustawy lub ustaw, ustawa taka traci moc w ciągu dwóch miesięcy od dnia przeprowadzenia referendum.

Art. 182

1. Ważność wszystkich wymienionych w artykułach poprzedzających referendów ogólnokrajowych stwierdza Sąd Najwyższy na wniosek Państwowej Komisji Wyborczej.
2. Zasady i tryb przeprowadzenia referendów ogólnokrajowych określa ustawa państwowa.
3. Pierwsza niedziela czerwca jest dorocznym dniem referendalnym Państwa Polskiego. W tym dniu Sejm lub Prezydent mogą poddać się pod referendum ogólnokrajowe wszelkie kwestie, jakie mogą w ich ocenie wymagać rozstrzygnięcia w tej formie, a nie wymagały one koniecznie rozstrzygnięcia poprzez referendum w terminie wcześniejszym.

IX. Prezydent Państwa Polskiego

Art. 183

1. Prezydent Państwa Polskiego, zwany dalej również „Prezydentem” jest głową Polski i Jej najwyższym przedstawicielem tak w relacjach wewnętrznych, jak i międzynarodowych.
2. Prezydent sprawuje również całość władzy wykonawczej w Państwie Polskim – poprzez Radę Ministrów i cały rząd Państwa Polskiego.
3. Prezydent jest także Zwierzchnikiem Sił Zbrojnych Państwa Polskiego w czasie pokoju. Z momentem wybuchu wojny zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi Państwa Polskiego przechodzi na Hetman Polski, którym staje się z mocy prawa dotychczasowy Szef Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Państwa Polskiego - o ile Prezydent nie mianuje uprzednio na Hetmana Polski innej osoby. Prezydent może mianować i odwołać Hetmana Polski w każdym czasie – także w chwili realnego zagrożenia wybuchem wojny.

Art. 184

1. Z zastrzeżeniem zachowania wyjątku określonego w ust. 2 poniżej domniemywa się kompetencji i prerogatyw Prezydenta we wszystkich sprawach, które nie zostały wyraźnie zastrzeżone lub przekazane w Konstytucji do właściwości lub kompetencji innych organów lub władz publicznych Państwa Polskiego.
2. W razie kolizji lub wątpliwości co do zbiegu kompetencji lub prerogatyw Prezydenta z jednej, a właściwości lub kompetencji Ziem lub innego szczebla samorządu terytorialnego lub ich władz i organów z drugiej strony – domniemywa się właściwości i kompetencji tych drugich.

Art. 185

1. Prezydent Państwa Polskiego wybierany jest na okres pięciu lat w głosowaniu powszechnym, równym, bezpośrednim i tajnym.
2. Na Prezydenta Państwa Polskiego może być wybrany obywatel polski, który w dniu wyborów ukończył 40 lat i korzysta z pełni praw wyborczych do Sejmu.
3. Kadencja Prezydenta Państwa Polskiego liczy się od dnia objęcia przez niego urzędu.
4. Wybory Prezydenta Państwa Polskiego zarządza Marszałek Sejmu nie wcześniej niż na trzy miesiące przed upływem kadencji urzędującego Prezydenta.
5. Prezydentem Państwa Polskiego można być tylko raz.

Art. 186

Ważność wyboru Prezydenta Państwa Polskiego stwierdza Sąd Najwyższy na wniosek Państwowej Komisji Wyborczej po rozpatrzeniu wszelkich ewentualnych protestów i skarg wyborczych - nie później jednak niż w terminie 30 dni od dnia wniesienia takiego wniosku.

Art. 187

1. Nowowybrany Prezydent Państwa Polskiego obejmuje urząd po złożeniu wobec Zgromadzenia Narodowego przysięgi następującej treści:

„Obejmując urząd Prezydenta Państwa Polskiego przysięgam Narodowi Polskiemu, że postanowieniom Konstytucji wierności dochowam, wszelkie niebezpieczeństwa od państwa będę czujnie odwracał, a troskę o jego dobro za naczelny poczytywał sobie będę obowiązkiem!”. Może dodać: „Tak mi dopomóż Boże w Trójcy Świętej Jedynej i wszyscy święci!”.

2. Nowowybrany Prezydent Państwa Polskiego może również dodatkowo złożyć własne ślubowanie wobec Królowej Korony Polskiej przed świętym obrazem Matki Bożej Jasnogórskiej.

Art. 188

1. Prezydent Państwa Polskiego sprawuje władzę wykonawczą powołując i odwołując Wiceprezydenta, który jako Premier kieruje Radą Ministrów.
2. Prezydent za zgodą Premiera powołuje i odwołuje sześciu ministrów: Ministra Spraw Wewnętrznych, Ministra Spraw Zagranicznych, Ministra Obrony Narodowej, Ministra Skarbu, Ministra Sprawiedliwości oraz Ministra Infrastruktury, Gospodarki Przestrzennej i Zasobami Naturalnymi.
3. Prezydent i Premier mogą powoływać i odwoływać: Sekretarzy i Podsekretarzy Stanu oraz Pełnomocników Prezydenta lub Premiera w randze Ministrów - dla wykonywania przez nich określonych, oznaczonych przez Prezydenta lub Premiera, zadań.
4. Prezydent odwołuje Premiera i Ministrów w razie wyrażenia wobec nich wotum nieufności przez Sejm oraz przez Senat.
5. Wotum nieufności Sejmu wobec Premiera wymaga większości trzech piątych głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów, zaś wobec Ministrów - bezwzględnej większości głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Art. 189

1. Prezydent wydaje dekry w przypadkach przewidzianych w Konstytucji, a także - z upoważnienia ustawy - rozporządzenia i inne akty wykonawcze do ustaw państwowych.
2. Z zachowaniem wyjątków określonych w ust. 3. poniżej, rozporządzenia Prezydenta i inne akty wykonawcze i urzędowe wchodzi w życie po ich uprzednim podpisaniu przez właściwego Ministra, zaś dekry po ich uprzednim podpisaniu przez Premiera - po ich ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Państwa Polskiego. Premier i Ministrowie przez podpisanie powyższych aktów ponoszą przewidzianą w Konstytucji odpowiedzialność przed Sejmem i Senatem.
3. Przepis ust. 2 powyżej nie dotyczy:
 - 1) zarządzania wyborów do Sejmu,
 - 2) zwoływania pierwszego posiedzenia nowo wybranego Sejmu,
 - 3) zarządzania referendum ogólnokrajowego,

- 4) podpisywania albo odmowy podpisania ustawy,
- 5) skierowania ustawy do Trybunału Konstytucyjnego,
- 6) zarządzenia ogłoszenia ustawy oraz umowy międzynarodowej w Dzienniku Ustaw Państwa Polskiego,
- 7) zwracania się z orędyem do Narodu, do Sejmu, do Senatu lub do Zgromadzenia Narodowego,
- 8) przewidzianych w Konstytucji wniosków Prezydenta do Trybunału Konstytucyjnego,
- 9) wniosku o przeprowadzenie kontroli przez Najwyższą Izbę Kontroli,
- 10) powoływania i odwoływania Wiceprezydenta oraz odwoływanie Ministra,
- 11) wniosku do Sejmu i Senatu o pociągnięcie danej osoby do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu,
- 12) zwoływania Rady Bezpieczeństwa Narodowego,
- 13) minowania sędziów Sądu Najwyższego,
- 14) stosowania prawa łaski,
- 15) nadawania obywatelstwa polskiego,
- 16) powoływania Pierwszego Prezesa spośród Prezesów Sądu Najwyższego,
- 17) powoływania i odwoływania członków Rady Bezpieczeństwa Narodowego,
- 18) nadawania i nowelizowania statutu Kancelarii Prezydenta Państwa Polskiego,
- 19) powoływania i odwoływania Szefa Kancelarii Prezydenta Państwa Polskiego,
- 20) zrzeczenia się urzędu Prezydenta Państwa Polskiego,
- 21) nadawania orderów i odznaczeń państwowych,
- 22) mianowania Wiceprezydenta,
- 23) czasowe ustanowienie swojego zastępcy - przekazanie Wiceprezydentowi czasowego pełnienia urzędu Prezydenta, jak również odwołanie takiego ustanowienia.

Art. 190

1. Z zachowaniem wyjątków określonych w artykule następnym, ustawa Prezydenta ustala roczny budżet Państwa Polskiego.
2. Corocznie, najpóźniej do końca maja, Prezydent przedstawia Zgromadzeniu Narodowemu sprawozdanie z wykonania budżetu Państwa Polskiego za rok poprzedni.
3. Wniosek do Zgromadzenia Narodowego w przedmiocie udzielenia Prezydentowi absolutorium z wykonania budżetu Państwa Polskiego za rok poprzedni przedstawia Zgromadzeniu Narodowemu Prezes Najwyższej Izby Kontroli.
4. Zgromadzenie Narodowe rozstrzyga zwykłą większością łącznej liczby biorących udział w głosowaniu posłów i Senatorów o udzieleniu albo nieudzieleniu Prezydentowi absolutorium z wykonania budżetu Państwa Polskiego za rok poprzedni. Nieudzielenie przez Zgromadzenie Narodowe takiego absolutorium skutkuje natychmiastowym odwołaniem Ministra Skarbu z mocy prawa.

Art. 191

1. Z zachowaniem ścisłego wyjątku określonego w artykule poprzednim - dotyczącego wyłącznie ustawy budżetowej – Prezydentowi i żadnej z władz wykonawczych nie przysługuje prawo inicjatywy ustawodawczej. Prezydent wnosi projekt ustawy budżetowej do Sejmu w terminie nie późniejszym niż na trzy miesiące przed końcem roku kalendarzowego.

2. Sejm w terminie nie dłuższym niż miesiąc od złożenia przez Prezydenta prezydenckiego projektu ustawy budżetowej, przeprowadza nad nim debatę i przyjmuje go albo odrzuca. W razie niedochowania tego terminu domniemywa się milczącego przyjęcia prezydenckiej ustawy budżetowej przez Sejm.
3. W razie odrzucenia przez Sejm projektu prezydenckiej ustawy budżetowej, Sejm w terminie miesiąca uchwała poselską ustawę budżetową. W razie nieuchwalenia przez Sejm w tym terminie poselskiej ustawy budżetowej lub w razie jej skutecznego zawetowania przez Prezydenta, ustawę budżetową na rok następny przyjmuje Senat – w terminie dwóch tygodni od dnia, do którego ustawę tę miał obowiązek uchwalić Sejm albo od dnia, w którym utrzymane zostało weto Prezydenta. W odniesieniu do senackiej ustawy budżetowej Prezydentowi nie przysługuje prawo weta.
4. W razie nieuchwalenia przez Senat w terminie określonym w ust. 3. powyżej senackiej ustawy budżetowej, obowiązującą na rok następny ustawą budżetową Państwa Polskiego staje się z mocy prawa projekt ustawy budżetowej Prezydenta wniesiony do Sejmu w terminie określonym w ust. 1. powyżej.

Art. 192

1. W razie niemożności zebrania się lub działania Sejmu, Prezydent wydaje dekrety z mocą ustawy za zgodą Senatu i po ich uprzednim podpisaniu przez Premiera oraz właściwego Ministra. W razie niemożności zebrania się lub działania również Senatu, Prezydent wydaje dekrety z mocą ustawy samodzielnie – po ich uprzednim podpisaniu przez Premiera i za uprzednią zgodą Rady Ministrów przyjętą bezwzględną liczbą głosów Ministrów. W razie równej liczby głosów, rozstrzyga głos Premiera.
2. Dekrety wydawane przez Prezydenta na podstawie przepisu ust. 1. powyżej nie mogą dotyczyć:
 - 1) nowelizacji Konstytucji,
 - 2) nowelizacji lub zmiany ordynacji wyborczej,
 - 3) jakichkolwiek zmian w systemie podatkowym, wprowadzania jakichkolwiek nowych danin, świadczeń i opłat publicznych lub nakładania wszelkich innych, powszechnie obowiązujących, obciążeń lub ciężarów pieniężnych, finansowych lub majątkowych.
3. W okresie, o którym mowa w ust. 1. powyżej, Prezydent nie może również zaciągać w imieniu Państwa Polskiego lub jakichkolwiek Jego władz publicznych żadnych zobowiązań zagranicznych, międzynarodowych lub międzypaństwowych zwiększających lub obciążających finansowe, majątkowe lub wszelkie inne materialne zobowiązania Państwa Polskiego lub jakichkolwiek Jego władz publicznych.
4. W ciągu trzech miesięcy od dnia pierwszego zebrania się Sejmu po ustaniu przeszkód określonych w ust. 1. powyżej, dekrety Prezydenta są przyjmowane lub odrzucane przez Parlament wedle zasad przewidzianych w Konstytucji dla przyjmowania ustaw.

Art. 193

1. Urząd Ministra tworzy się w drodze ustawy.
2. Ministrowie na podstawie ustaw i w celu ich wykonania wydają zarządzenia wewnętrzne.
3. Prezydent za uprzednim podpisem Premiera może uchylić lub zmienić każde zarządzenie wewnętrzne wydane przez Ministra.

Art. 194

1. Wojewodowie są najważniejszym terenowym organem administracji Państwa Polskiego i przedstawicielami Prezydenta w Ziemiach i Stołecznym Okręgu Warszawskim. Wojewoda czuwa nad wykonywaniem władzy wykonawczej Państwa Polskiego w Ziemiach i przez Ziemie – ich właściwe, określone w Statutach Ziemi, Władze Publiczne.
2. W razie niewykonywania lub nieprawidłowego wykonywania w Ziemiach lub przez Ziemie władzy wykonawczej Państwa Polskiego, Prezydent może ustanowić w danej Ziemi za uprzednią Zgodą Senatu i na czas określony nie dłuższy niż trzy miesiące, Zarząd Komisaryczny Ziemi z Wojewodą na czele. Za uprzednią zgodą Zgromadzenia Narodowego wydanego w drodze uchwały przyjętej absolutną większością łącznej liczby biorących udział w głosowaniu posłów i Senatorów, Prezydent może przedłużyć jednokrotnie Zarząd Komisaryczny Ziemi na dalszy czas określony nie dłuższy niż kolejne trzy miesiące.

Art. 195

1. Prezydent za popełnienie zbrodni stanu, działanie na szkodę Państwa Polskiego lub gospodarki narodowej, dopuszczenie się deliktu konstytucyjnego, jak również za popełnienie przestępstwa kryminalnego może zostać postawiony w stan oskarżenia przed Sądem Najwyższym w składzie Trybunału Stanu.
2. Postawienie Prezydenta w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu może nastąpić tylko za uprzednią zgodą udzieloną zarówno przez Sejm, jak i Senat, w wyrażoną w uchwałach przyjętych osobno przez Sejm i Senat odpowiednio większościami co najmniej 234 posłów i dwóch trzecich aktualnej liczby Senatorów czynnych. Z chwilą postawienia w stan oskarżenia Prezydent tymczasowo nie może sprawować urzędu i jest zastępowany we wszystkich funkcjach przez Premiera.

Art. 196

1. Opróżnienie urzędu Prezydenta Państwa Polskiego przed upływem kadencji następuje wskutek:
 - 1) śmierci Prezydenta,
 - 2) zrzeczenia się urzędu Prezydenta,
 - 3) uznania przez co najmniej dwie trzecie sędziów Sądu Najwyższego orzekającego w pełnym składzie - na wniosek uchwały Zgromadzenia Narodowego przyjętej większością co najmniej dwóch trzecich łącznej liczby biorących udział w głosowaniu posłów i Senatorów - trwałej niezdolności do sprawowania urzędu Prezydenta ze względu na stan zdrowia osoby pełniącej ten urząd,
 - 4) złożenia z urzędu orzeczeniem Trybunału Stanu.
2. W razie opróżnienia urzędu Prezydenta Państwa Polskiego przed upływem kadencji, a także w sytuacjach, gdy Prezydent czasowo nie może sprawować urzędu, do chwili objęcia tego urzędu przez nowego Prezydenta albo ustania przyczyn czasowej niemożności sprawowania urzędu zastępuje go Premier, a gdyby to było niemożliwe - Marszałek Senatu, a gdyby to było niemożliwe - najstarszy stażem Senator czynny lub następny w kolejności najstarszy stażem Senator.

3. W razie czasowej niemożności sprawowania urzędu przez Prezydenta ustanawia on swego zastępcę na piśmie, chyba że z powodu nieprzytomności lub innej przeszkody nie mógłby on dokonać takiego ustanowienia osobiście przez co najmniej dwie doby. Prezydent może w każdej chwili pisemnie odwołać ustanowienie swojego zastępcy.

Art. 197

1. Wiceprezydent jest Szefem Gabinetu Prezydenta oraz przewodniczącym Rady Ministrów - zwanym w skrócie Premierem – przewodniczącym posiedzeniom Rady Ministrów o ile Prezydent nie zdecyduje o osobistym przewodniczeniu danemu posiedzeniu Rady Ministrów.
2. Podczas pobytu Prezydenta za granicą Wiceprezydent zastępuje Prezydenta we wszystkich sprawach wewnętrznych oraz na funkcji Zwierzchnika Sił Zbrojnych Państwa Polskiego, przy czym wszelkie decyzje Wiceprezydenta podjęte w tym czasie mogą zostać w każdym czasie zmienione przez Prezydenta - także przed jego powrotem zza granicy.
3. W razie objęcia – także czasowego - przez Wiceprezydenta urzędu Prezydenta, mianuje on nowego Wiceprezydenta w ciągu 12 godzin od objęcia przez siebie urzędu. Jeżeli objęcie urzędu było czasowe, nowomianowany Wiceprezydent traci urząd wraz z zakończeniem sprawowania przez Wiceprezydenta urzędu Prezydenta.

Art. 198

1. Prezydentowi Państwa Polskiego przysługuje wyłączne prawo darowania lub złagodzenia kary orzeczonej prawomocnym orzeczeniem sądu polskiego lub sądu obcego - w razie wykonywania kary w Polsce. Darowanie lub złagodzenie kary może być połączone dodatkowo z przyspieszonym lub natychmiastowym zatarciem skazania.
2. Prezydent nie może korzystać z określonego w ust. 1. powyżej prawa łaski w stosunku do osób skazanych przez Trybunał Stanu.

X. Sądy powszechne, Sąd Najwyższy, Prokuratura i Adwokatura

Art. 199

- 1 Określeni w Konstytucji Sędziowie rozstrzygają spory i wymierzają sprawiedliwość w imieniu Państwa Polskiego.
- 2 Organizację, ustrój, właściwość i sposób funkcjonowania wszelkich sądów powszechnych i Sądów Ziemi, jak również sposób wyłaniania i powoływania Sędziów sądów powszechnych i Sądów Ziemi regulują ustawy ziemskie – odpowiednio dla obszaru każdej Ziemi – z zachowaniem nadrzędnych zasad wspólnych, określonych w art. 200 i następujących poniżej.
- 3 Sędziowie są w sprawowaniu swego urzędu niezawisli i niezależni od wszelkich innych władz, organów i funkcjonariuszy publicznych Państwa Polskiego.
- 4 Sędziowie sądów powszechnych podlegają w orzekaniu jedynie Konstytucji i ustawom.
- 5 Orzeczenia sądowe nie mogą być uchylane, unieważniane, zawieszane, zmieniane lub ignorowane przez żaden organ władzy ustawodawczej lub wykonawczej.

Art. 200

1. Z zachowaniem ścisłych wyjątków określonych w ust. 2. poniżej, Sędzią zawodowym sądu powszechnego lub Sądu Ziemi może zostać tylko osoba, która przez co najmniej dziesięć lat wykonywała zawód adwokata, prokuratora, notariusza, Sędziego sądu prywatnego i Sędziego pokoju lub posiadała tytuł doktora nauk prawnych od co najmniej dziesięciu lat.
2. Sędziami sądów arbitrażowych, polubownych, rozjemczych i innych sądów prywatnych mogą zostać osoby spełniające wymogi określone w statutach lub regulaminach tychże sądów, pod warunkiem iż są osobami niekaranymi za przestępstwa popełnione z winy umyślnej.
3. Sędziami przysięgłymi oraz Sędziami pokoju mogą zostać osoby spełniające wymogi określone w ustawach ziemskich – odpowiednio dla obszaru każdej Ziemi.

Art. 201

1. Z zachowaniem ścisłego wyjątku określonego w ust. 2. poniżej, obywatele Państwa Polskiego i wszelkie ich zrzeszenia mają pełne i nieograniczone prawo do wyboru - zamiast sądów powszechnych - sądów arbitrażowych, polubownych, rozjemczych i wszelkich innych sądów prywatnych, jako właściwych do rozpoznania wszelkich swoich spraw spornych. Orzeczenia takich sądów posiadają moc równorzędną orzeczeniom sądów powszechnych.
2. Określona w ust. 1. powyżej wolność wyboru sądu prywatnego w miejsce publicznego nie obejmuje spraw karnych oraz wykroczeniowych, w których orzekają wyłącznie sądy powszechne oraz sędziowie pokoju.
3. Od wyroku lub innego kończącego sprawę w pierwszej instancji orzeczenia sądu prywatnego przysługują mającym w tym interes prawny podmiotom apelacje, odwołania, żądania lub inne środki zaskarżenia do Sądu Okręgowego lub Sądu Ziemi - ale tylko na podstawie zarzutu rażącego naruszenia przepisów postępowania.

Art. 202

1. Termin rozprawy apelacyjnej musi zostać wyznaczony na dzień przypadający nie później niż w okresie trzech miesięcy od dnia wniesienia apelacji. W sprawach szczególnie zawiłych termin też można jednokrotnie przedłużyć na czas oznaczony nie dłuższy niż miesiąc.
2. Zażalenia na orzeczenia wydane w pierwszej instancji muszą być rozpatrzone najpóźniej w ciągu miesiąca od dnia ich wniesienia.

Art. 203

1. Sędzia zawodowy może być złożony z urzędu, zawieszony w sprawowaniu funkcji, przeniesiony do innego sądu lub w stan spoczynku wbrew swej woli wyłącznie na mocy prawomocnego orzeczenia sądu orzekającego w sprawie karnej i tylko w wypadkach przewidzianych w ustawie ziemskiej.
2. Sędzia zawodowy nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej, ani pozbawiony wolności bez uprzedniej zgody wskazanego przez ustawę ziemską sądu lub innego właściwego organu, chyba że został ujęty na gorącym uczynku.

Art. 204

1. Rozprawy przed wszystkimi sądami powszechnymi i Sądami Ziemi odbywają się jawnie, chyba że kodeks postępowania karnego lub cywilnego przewiduje w wyraźnie określonych przypadkach czasowe wyłączenie jawności.
2. Ogłoszenie wyroku jest zawsze jawne. Sąd może w sposób niejawny podać uzasadnienie wyroku – w określonym przez zakresie.

Art. 205

1. Sędzia zawodowy nie może orzekać sądzie położonym w miejscowości swojego zamieszkania oraz w promieniu 25 kilometrów od tej miejscowości.
2. Sędziowie sądów powszechnych są wyznaczani do każdej prowadzonej lub rozpoznawanej przez siebie sprawy w sposób losowy oraz w sposób zapewniający ich możliwie równomierne obciążenie sprawami.

Art. 206

1. Sprawy o zbrodnie oraz sprawy cywilne o dużej wartości przedmiotu sporu są rozpoznawane na etapie rozprawy sądowej z udziałem ław Sędziów przysięgłych, które rozstrzygają o winie lub zasadności powództwa – w całości lub w części.
2. W drobnych sprawach cywilnych i wykroczeniowych orzekają niezawisli Sędziowie pokoju – w składach jedno lub kilkuosobowych.
3. W pozostałych sprawach prowadzonych w sądach powszechnych ustawy ziemskie muszą zapewniać – na etapie rozprawy sądowej – ich rozpoznawanie i rozstrzyganie z udziałem niezawisłych i niezależnych od Sędziów zawodowych, Sędziów ławników.
4. Sposób wyłaniania i powoływania oraz zasady funkcjonowania i postępowania Sędziów przysięgłych, Sędziów Pokoju i Sędziów ławników regulują ustawy ziemskie – odpowiednio dla obszaru każdej Ziemi.

Art. 207

1. Ustawy ziemskie regulują organizację, ustrój, właściwość oraz sposób funkcjonowania i postępowania Rzeczników Dyscyplinarnych Zawodów Prawniczych oraz Sądów Kapturowych - powołanych do oskarżania, rozpoznawania i orzekania w sprawach dyscyplinarnych dotyczących Sędziów zawodowych i Sędziów pokoju, prokuratorów, adwokatów, notariuszy i komorników.
2. Ustawy ziemskie muszą w sprawach określonych w ust. 1. powyżej zapewniać - w zakresie obejmującym co najmniej orzekanie o winie - udział ław przysięgłych, ławników lub innego rodzaju czynnika społecznego lub obywatelskiego.

Art. 208

1. Sąd Najwyższy – poprzez wydawane przez siebie wyroki, postanowienia i uchwały:
 - 1) orzeka - w składzie Trybunału Konstytucyjnego - o zgodności ustaw, dekretów Prezydenta z mocą ustawy i wszelkich obowiązujących w Polsce aktów prawa międzynarodowego i organizacji międzynarodowych z Konstytucją oraz o zgodności rozporządzeń Prezydenta, Premiera i Ministrów z Konstytucją i ustawami,
 - 2) osądza - w składzie Trybunału Stanu – sprawy kierowane przeciwko Prezydentowi i innym określonym w Konstytucji funkcjonariuszom publicznym, kierowane w trybie oskarżenia o zbrodnie stanu i delikty konstytucyjne,
 - 3) rozpoznaje - w zwykłych składach orzekających - skargi kasacyjne i inne nadzwyczajne środki zaskarżenia wnoszone przez lub za pośrednictwem sądów powszechnych i Sądów Ziemi w związku z rozpoznawanymi przez nie sprawami, jak również rozpoznaje inne, przewidziane w kodeksach, wnioski i środki kierowane przez do Sądu Najwyższego przez sądy powszechne i Sądy Ziemi w związku ze stosowaniem i wykładnią ustaw państwowych,
 - 4) rozstrzyga - w pełnym składzie lub w składach określonych w Konstytucji - inne sprawy przekazane w Konstytucji do właściwości Sądu Najwyższego.
2. Ustrój i organizację Sądu Najwyższego reguluje ustawa państwowa.
3. Siedzibą Sądu Najwyższego jest miasto Kraków.

Art. 209

1. Sąd Najwyższy składa się z:
 - 1) 13 sędziów nominowanych przez właściwe, uprawnione do tego Władze Ziemi - zgodnie ze Statutami Ziemi - po jednym z każdej Ziemi i Okręgu Stołecznego Warszawskiego,
 - 2) 13 sędziów desygnowanych przez Sądy Ziemi - zgodnie z ich statutami lub innymi aktami miejscowymi regulującymi ustrój Sądów Ziemi - po jednym z każdego Sądu Ziemi i Sądu Okręgu Stołecznego Warszawskiego,
 - 3) 13 sędziów mianowanych przez Prezydenta,
 - 4) 13 sędziów mianowanych przez Prokuratora Generalnego,
 - 5) 13 sędziów powoływanych przez Sejm - zgodnie z Regulaminem Sejmu,
 - 6) 13 sędziów powoływanych przez Senat – zgodnie z Regulaminem Senatu.
 - 7) 13 sędziów powoływanych przez wydziały prawa uniwersytetów z siedzibą w Polsce – zgodnie z ordynacją przyjętej wspólnie przez władze tychże uniwersytetów.

2. Sędziowie Sądu Najwyższego są w sprawowaniu swego urzędu niezawiśli i niezależni od wszelkich innych władz, organów i funkcjonariuszy publicznych Państwa Polskiego.
3. Sędziowie Sądu Najwyższego podlegają w orzekaniu jedynie Konstytucji i ustawom państwowym.
4. Sędziowie Sądu Najwyższego sprawują swój urząd bezterminowo. Jednak po ukończeniu 85-ego roku życia Sędziowie Sądu Najwyższego przechodzą w stan spoczynku.

Art. 210

1. Opróżnienie urzędu Sędziego Sądu Najwyższego następuje - z mocy prawa - w następujących przypadkach:
 - 1) śmierci Sędziego Sądu Najwyższego – z chwilą urzędowego stwierdzenia lub uznania tego faktu w drodze odnośnego postępowania,
 - 2) zrzeczenia się przez Sędziego Sądu Najwyższego swojego urzędu na ręce Marszałka Senatu – z chwilą doręczenia Marszałkowi Senatu dokumentu oświadczenia o takim zrzeczeniu,
 - 3) uznania - na wniosek Prezydenta, Prokuratora Generalnego, Sejmu lub Senatu - przez Zgromadzenie Narodowe uchwałą przyjętą większością co najmniej dwóch trzecich łącznej liczby biorących udział w głosowaniu posłów i Senatorów - trwałej niezdolności do sprawowania urzędu Sędziego Sądu Najwyższego ze względu na stan zdrowia osoby pełniącej ten urząd – z chwilą przyjęcia takiej uchwały,
 - 4) prawomocnego skazania Sędziego Sądu Najwyższego na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo popełnione z winy umyślnej – z chwilą uprawomocnienia się wyroku,
 - 5) przejścia przez Sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku – z chwilą ukończenia przez niego 85 roku życia.
2. Z chwilą zaistnienia przypadków określonych w ust. 1. powyżej, organ który danego Sędziego nominował, powołał, mianował lub desygnował przystępuje niezwłocznie do czynności mających na celu bezzwłoczne nominowanie, powołanie, mianowanie lub desygnowanie nowego Sędziego Sądu Najwyższego. Gdyby podmiot do tego uprawniony zaniechał dokonania tej czynności lub zwlekał z nią dłużej niż 14 dni, nowego Sędziego Sądu Najwyższego mianuje bezzwłocznie po upływie tego terminu - zamiast podmiotu uprawnionego - Prezydent, zaś w razie i jego zwłoki w tym zakresie - trwającej dłużej niż 7 dni – Marszałek Senatu, zaś w razie podobnej zwłoki i tego ostatniego – Marszałek Sejmu.
3. Sędzia Sądu Najwyższego nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej, ani pozbawiony wolności bez uprzedniej zgody Zgromadzenia Narodowego wydanej uchwałą przyjętą zwykłą większością łącznej liczby biorących udział w głosowaniu posłów i Senatorów, chyba że został ujęty na gorącym uczynku.

Art. 211

1. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego jest mianowany przez Prezydenta na sześcioletnią kadencję spośród pięciu kandydatów - sędziów Sądu Najwyższego - zaproponowanych przez Senat. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego powołuje i odwołuje pozostałych Prezesów Sądu Najwyższego na czas swojej kadencji. Na funkcję Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego Można być mianowanym tylko jeden raz.
2. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego kieruje pracami Sądu Najwyższego oraz wypełnia kompetencje, prerogatywy i funkcje powierzone mu przez Konstytucję i ustawy państwowe.
3. Sąd Najwyższy prowadzi swoje prace na podstawie przyjmowanego przez siebie Statutu.
4. Sąd Najwyższy wydaje i prowadzi Dziennik Urzędowy Sądu Najwyższego, w którym publikuje swoje orzeczenia, uchwały, obwieszczenia i komunikaty.

Art. 212

1. Trybunał Konstytucyjny składa się z dziewięciu sędziów Sądu Najwyższego o najdłuższym stażu w Sądzie Najwyższym.
2. Przewodniczący Trybunału Konstytucyjnego jest powoływany spośród jego członków przez Sejm na sześcioletnią kadencję.
3. Przewodniczący Trybunału Konstytucyjnego kieruje pracami Trybunału Konstytucyjnego oraz wypełnia kompetencje, prerogatywy i funkcje powierzone mu przez Konstytucję i ustawy państwowe.
4. Trybunał Konstytucyjny prowadzi swoje prace na podstawie przyjmowanego przez siebie Statutu.
5. Trybunał Konstytucyjny wydaje i prowadzi Dziennik Urzędowy Trybunału Konstytucyjnego, w którym publikuje swoje orzeczenia i komunikaty.
6. Siedzibą Trybunału Konstytucyjnego jest miasto Łódź.

Art. 213

1. Poza Prezydentem, skargę do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności aktu prawnego z Konstytucją może skierować grupa 15 Senatorów, 55 posłów, Prokurator Generalny, Sąd Ziemi oraz ten organ Ziemi, któremu Statut danej Ziemi nadaje takie uprawnienie.
2. Trybunał Konstytucyjny wydaje wyrok w sprawach określonych w ust. 1. powyżej w nieprzekraczalnym terminie sześciu miesięcy od dnia wpływu skargi konstytucyjnej. W razie zaniechania tego terminu, domniemywa się, że Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok zgodny z wnioskami skargi, która zyskuje moc równoznaczną wyrokowi Trybunału Konstytucyjnego - w zakresie obowiązywania całości lub części zaskarżonego aktu prawnego.
3. Jeżeli Trybunał Konstytucyjny stwierdzi wyrokiem niezgodność danego aktu prawnego z Konstytucją, traci on swoją moc – w zakresie określonej przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności z Konstytucją - z chwilą opublikowania wyroku w Dzienniku Urzędowym Trybunału Konstytucyjnego.

Art. 214

1. Trybunał Stanu składa się z siedmiu sędziów Sądu Najwyższego wybieranych osobno, w sposób losowy i za ich zgodą, do każdej indywidualnej, rozpatrywanej kolejno przez Trybunał Stanu, sprawy.
2. Przewodniczący Trybunału Stanu jest mianowany spośród jego członków przez Prokuratora Generalnego - osobno do każdej rozpatrywanej sprawy.
3. Przewodniczący Trybunału Stanu przewodniczy w danej sprawie oraz wypełnia inne obowiązki powierzone mu przez Konstytucję i ustawy państwowe.
4. Trybunał Konstytucyjny prowadzi swoje prace - w szczególności postępowania w sprawach z oskarżenia przeciwko poszczególnym osobom - na podstawie regulaminu nadawanego mu przez Prokuratora Generalnego. Prokurator nie może zmieniać lub nowelizować swojego regulaminu częściej niż raz na dwa lata.
5. Trybunał Stanu może prowadzić w danym momencie tylko jedną sprawę. Trybunał dąży zarazem do tego, aby rozpoznać sprawę na jednej rozprawie, a gdy jest to niemożliwe - aby rozprawy prowadzone były dzień po dniu, a gdy z ważnych przyczyn jest to niemożliwe - aby prowadzić sprawę bez przerw dłuższych niż jest to niezbędnie konieczne.
6. Trybunał Stanu wydaje i prowadzi Dziennik Urzędowy Trybunału Stanu, w którym publikuje swoje orzeczenia, obwieszczenia i komunikaty.
7. Trybunał Stanu odbywa swoje posiedzenia, obraduje i wydaje orzeczenia na sesjach wyjazdowych w mieście Radomiu.

Art. 215

1. W stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu mogą zostać postawieni poza Prezydentem: Premier, Ministrowie oraz osoby w randze ministra, posłowie, Senatorowie i członkowie komisji legislacyjnych, Prokurator Generalny, Prezes i Członkowie Zarządu Banku Państwa Polskiego oraz członkowie Państwowej Komisji Wyborczej - także byli.
2. W odniesieniu do osób wymienionych w ust. 1. powyżej niezbędne jest wyrażenia przez Sejm i Senat zgody na postawienie ich w stan oskarżenia według procedury przewidzianej dla urzędującego Prezydenta z tą zmianą, że do postawienia w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu osób innych niż urzędujący Prezydent konieczne jest uzyskanie odpowiednio co najmniej 176 głosów posłów oraz połowy plus jeden głosów aktualnych senatorów czynnych. Ten sam warunek tyczy się byłych Prezydentów.

Art. 216

1. Odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu podlega ten tylko, kto jest oskarżony o popełnienie zbrodni stanu lub następujących deliktów konstytucyjnych:
 - podejmowanie działań na szkodę suwerenności zewnętrznej i wewnętrznej Polski, w tym dopuszczanie się wywierania niedozwolonego wpływu na proces legislacyjny i ustawodawczy Państwa Polskiego,
 - złamanie, naruszenie lub niewykonywanie Konstytucji lub ustaw państwowych,
 - niewykonywanie wyroków sądów lub Trybunałów,
 - działanie na istotną szkodę Państwa Polskiego lub gospodarki narodowej,
 - nieuprawnione przyznawanie kompetencji organom państw obcych lub organizacji międzynarodowych w sprawach, w których właściwość i pierwszeństwo kompetencji przysługuje organom Państwa Polskiego.

2. Odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu podlega ten, kto dopuścił się popełnienia deliktu konstytucyjnego umyślnie, chyba że naruszenie lub wynikająca z niego szkoda, są rażące.

Art. 216

1. Wnioski o postawienie w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu mogą składać:
 - Prezydent,
 - Prokurator Generalny,
 - grupa 15 Senatorów,
 - grupa 55 posłów,
 - Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego,
 - Prezes Najwyższej Izby Kontroli
 - Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej,
 - Prezes Banku Państwa Polskiego.
2. Określony w ust. 1. powyżej wniosek musi zawierać uzasadnienie z uargumentowanym uprawdopodobnieniem popełnienia zbrodni lub deliktu konstytucyjnego oraz wszystkie, dające się złożyć w momencie jego składania, wnioski dowodowe.
3. Wniosek składa się do Marszałka Senatu, który zarządza natychmiastowe powołanie specjalnej parlamentarnej komisji śledczej do spraw postawienia danego funkcjonariusza Państwa Polskiego w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu. Komisja jest powoływana i funkcjonuje na zasadach określonych dla zwykłej parlamentarnej komisji śledczej.
4. Określona w ust. 3. powyżej specjalna parlamentarna komisja śledcza przeprowadza odpowiednie postępowanie śledcze i w razie potwierdzenia w jego wyniku zarzutów oskarżenia formułuje akt oskarżenia oraz ustanawia oskarżyciela przed Trybunałem Stanu.
5. Prokurator Generalny ma wgląd w akta określonej w ust. 3. powyżej komisji na każdym etapie jej prac i może składać do niej wszelkie uznane przez siebie za zasadne wnioski dowodowe – zarówno na korzyść, jak i niekorzyść osoby podejrzanej.
6. Odpis aktu oskarżenia składany jest przez przewodniczącego do Marszałków Sejmu i Senatu, który niezwłocznie zarządza głosowania w trybie Art. 215 ust. 2 lub - jeśli akt oskarżenia dotyczy urzędującego Prezydenta - w trybie Art. 195 ust. 2. W razie uzyskania odpowiednich, wymaganych w tychże głosowaniach większości kwalifikowanych, akt oskarżenia kierowany jest niezwłocznie przez Marszałka Senatu do Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, który przystępuje bezzwłocznie do czynności mających na celu jak najszybsze wylosowanie składu orzekającego Trybunału Stanu oraz rozpoczęcie przez tenże skład właściwego postępowania w sprawie.
7. Do momentu rozpoczęcia rozprawy głównej przez Trybunałem Stanu Prokurator Generalny ma prawo wnieść do Trybunału Stanu własną opinię do wniesionego w danej sprawie aktu oskarżenia. Ma również prawo - po zamknięciu rozprawy, a przed wydaniem wyroku przez Trybunał Konstytucyjny - przedstawić własne stanowisko z propozycją orzeczenia Trybunału w danej sprawie, wraz z ewentualnymi wnioskami co do ukarania lub uniewinnienia oskarżonego oraz kary, jaka w jego ocenie powinna zostać wymierzona.
8. Jeżeli w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu został postawiony Prokurator Generalny, jego uprawnienia określone w ust. 5. i 7. powyżej przysługują Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego, chyba że zasiada jest w danym składzie Trybunału – wówczas opinie i stanowisko określone w ust. 7. powyżej wydaje i zajmuje zastępujący go czasowo inny Prezes Sądu Najwyższego.

Art. 217

1. W razie wydania wyroku skazującego, Trybunał Stanu może orzec następujące kary.
 - zdjęcie z urzędu,
 - zdjęcie z urzędu połączone z karą pozbawienia wolności na czas od roku do 25 lat,
 - zdjęcie z urzędu połączone z karą dożywotniego pozbawienia wolności
2. Trybunał Stanu może oprócz kary orzec przepadek korzyści wynikających z popełnienia zbrodni stanu lub deliktu konstytucyjnego oraz zakaz obejmowania wszelkich stanowisk publicznych lub wykonywania określonych funkcji publicznych lub sprawowania określonego urzędu – czasowy lub dożywotni.

Art. 218

1. Miesięczne uposażenie Sędziów Sądu Najwyższego równe jest sześciokrotności przeciętnej płacy wypłacanej w poprzednim roku kalendarzowym w gospodarce narodowej, zaś uposażenie sędziów Trybunału Konstytucyjnego oraz sędziów orzekających w Trybunale Stanu – siedmiokrotności tej podstawy.
2. Sędziom Trybunału Stanu przysługują nadto diety z tytułu uczestnictwa w czynnościach i posiedzeniach poza główną siedzibą Sądu Najwyższego.

Art. 218

Budżet Sądów powszechnych i Sądu Najwyższego, w tym wydzielone w jego ramach budżety dla Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu przyjmowane są osobno - całkowicie niezależnie od Budżetu Państwa Polskiego - w drodze uchwały przyjmowanej corocznie przez Senat na wniosek Sądu Najwyższego i w oparciu o wskazaną w tych dokumentach określoną część dochodów podatkowych Państwa Polskiego.

Art. 219

1. Prokuratura prowadzi postępowania przygotowawcze w sprawach karnych oraz uczestniczy w zakresie oznaczonym w kodeksach w innych sprawach, czuwa nad ściganiem przestępstw przez policję oraz inne powołane do tego służby i organy, wnosi i akty oskarżenia i oskarża przez sądami, jak również wykonuje inne zadania określone w ustawach. Prokuraturę stanowią Prokuratorzy Rejonowi, 13 Prokuratorów Ziem oraz Prokurator Generalny. Uprawnienia i obowiązki Prokuratorów reguluje ustawa państwowa, z zachowaniem zasad określonych w przepisach poniższych.
2. Z zachowaniem wyjątku określonego w ust. 3. i 4. poniżej, Prokurator jest funkcjonariuszem publicznym wykonującym niezależny, niezawisły i wolny zawód zaufania publicznego - w imieniu Państwa Polskiego, ale na własny rachunek, w indywidualnej Kancelarii Prokuratorskiej lub - wraz z innymi Prokuratorami - w Zespole Prokuratorskim.
3. Prokurator otrzymuje od Skarbu Państwa za pośrednictwem właściwego w sprawie sądu, wynagrodzenie za przeprowadzenie danego, zakońzonego prawomocnie postępowania, proporcjonalne do wysokości uzyskanego w sądzie w tej sprawie wyroku skazującego, a także - w razie orzeczenia wyroku skazującego - zwrot uzasadnionych kosztów poniesionych przez Kancelarię lub Zespół Prokuratorski w związku z przeprowadzonym przez siebie

postępowaniem. Wynagrodzenie to zasądza sąd w kończącym sprawę orzeczeniu - według taryfy ustalanej raz na trzy lata przez Senat.

4. W razie stwierdzenia bezpodstawności lub oczywistej bezzasadności wnioskowanego przez danego prokuratora tymczasowego aresztowania, osoba aresztowana ma prawo do uzyskania od prokuratora wnioskującego odszkodowania za bezprawne pozbawienie wolności w wysokości równej utraconemu przez aresztowanego wynagrodzeniu zwiększonemu o sto procent, nie wyższego jednak – za miesiąc - niż sześciokrotność przeciętnego wynagrodzenia wypłacanego w gospodarce narodowej w poprzednim roku kalendarzowym.
5. Prokuratorzy Rejonowi podlegają wyłącznie Prokuratorowi Ziemi i Prokuratorowi Generalnemu – lecz wyłącznie w zakresie określonym wyraźnie w Konstytucji.
6. Zasady współdziałania Prokuratorów wszystkich szczebli z policją i innymi służbami mundurowymi Państwa Polskiego oraz ze służbami powołanymi do ochrony bezpieczeństwa publicznego i bezpieczeństwa Państwa Polskiego reguluje ustawa państwowa. Zasady współdziałania prokuratury ze służbami mundurowymi i innymi służbami Ziemi regulują ustawy ziemskie.

Art. 220

1. Prokuratorem Rejonowym można zostać po odbyciu trzyletniej aplikacji prokuratorskiej oraz po zdaniu państwowego egzaminu prokuratorskiego. Prokurator Rejonowy ma pełną swobodę wyboru miejscowości, w której chce prowadzić swoją Kancelarię lub w której chce należeć do Zespołu Prokuratorskiego.
2. Prokurator Ziemi jest wybrany spośród Prokuratorów Rejonowych o co najmniej pięcioletnim stażu w wykonywaniu zawodu w wyborach powszechnych - na pięcioletnią kadencję - z zastosowaniem ordynacji przyjętej w danej Ziemi.
3. Prokurator Generalny jest wybierany spośród Prokuratorów Ziemi w wyborach powszechnych połączonych z wyborami Prezydenta Państwa Polskiego. Kadencja Prokuratora Generalnego upływa w dniu wyboru kojonego Prokuratora Generalnego. Można być wybranym tylko jeden raz na urząd Prokuratora Generalnego.
4. Wymogi dotyczące aplikacji i egzaminu prokuratorskiego określa ustawa państwowa. Szczegółowe formy organizacyjno-prawne Kancelarii oraz Zespołów Prokuratorskich regulują odpowiednio dla obszaru danej Ziemi ustawy ziemskie.

Art. 221

1. Prokurator Ziemi:
 - rozdziela - możliwie równomiernie i z uwzględnieniem właściwości miejscowej - pomiędzy Prokuratorów Rejonowych danej Ziemi prowadzone w danej Ziemi przez policję i inne służby sprawy, w których - na niektórych etapach lub w całym postępowaniu - konieczny jest udział lub działanie Prokuratora lub - gdyby sprawa obejmowała obszar więcej niż jednej Ziemi - dokonuje takiego przydziału w porozumieniu z innymi, właściwymi terytorialnie Prokuratorami Ziemi,
 - przydziela Prokuratorom Rejonowym do prowadzenia sprawy z urzędu,
 - przejmuje do samodzielnego prowadzenia lub przekazuje innemu Prokuratorowi Rejonowemu do prowadzenia sprawę prowadzoną przez danego Prokuratora Rejonowego w sposób rażąco przewlekły lub rażąco nieudolny lub z ewidentną szkodą dla dochodzenia lub śledztwa,

- przyjmuje i prowadzi postępowania wyjaśniające w przedmiocie skarg kierowanych na działania Prokuratorów Rejonowych,
 - w szczególnie uzasadnionych przypadkach, w szczególności gdyby zachodziło uzasadnione podejrzenie popełnienia przez Prokuratora Rejonowego przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego - może zawiesić Prokuratora Rejonowego w wykonywaniu zawodu na czas oznaczony nie dłuższy niż trzy miesiące; od postanowienia w tym przedmiocie przysługuje Prokuratorowi Rejonowemu odwołanie do Sądu Ziemi.
2. Prokurator Generalny:
- przejmuje do samodzielnego prowadzenia lub przekazuje innemu Prokuratorowi Ziemi do prowadzenia sprawę prowadzoną przez danego Prokuratora Ziemi w sposób rażąco przewlekły lub rażąco nieudolny lub z ewidentną szkodą dla śledztwa,
 - rozdziela - możliwie równomiernie i z uwzględnieniem właściwości miejscowej - pomiędzy Prokuratorów Rejonowych i Prokuratorów Ziemi prowadzone przez służby specjalne sprawy, w których - na niektórych etapach lub w całym postępowaniu - konieczny jest udział lub działanie Prokuratora,
 - przyjmuje i prowadzi postępowania wyjaśniające w przedmiocie skarg kierowanych na działania Prokuratorów Ziemskich,
 - w szczególnie uzasadnionych przypadkach, w szczególności gdyby zachodziło uzasadnione podejrzenie popełnienia przez Prokuratora Ziemi przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego - może zawiesić Prokuratora Ziemi w wykonywaniu funkcji na czas oznaczony nie dłuższy niż trzy miesiące; od postanowienia w tym przedmiocie przysługuje Prokuratorowi Ziemi odwołanie do Sądu Najwyższego,
 - wykonuje inne funkcje określone w Konstytucji.
3. Budżet Urzędu Prokuratora Generalnego i Urzędów Prokuratorów Ziemi przyjmowany jest osobno - całkowicie niezależnie od Budżetu Państwa Polskiego - w drodze uchwały przyjmowanej corocznie przez Senat na wniosek Prokuratora Generalnego i w oparciu o wskazaną w tym dokumencie określoną część dochodów podatkowych Państwa Polskiego.

Art. 222

1. Wynagrodzenie Prokuratora Ziemi jest równe pięciokrotności średniego wynagrodzenia pobieranego w gospodarce narodowej Państwa Polskiego w poprzednim roku kalendarzowym.
2. Wynagrodzenie Prokuratora Generalnego jest równe sześciokrotności średniego wynagrodzenia pobieranego w gospodarce narodowej Państwa Polskiego w poprzednim roku kalendarzowym.
3. Siedzibą Prokuratora Generalnego jest miasto Lublin.

Art. 223

1. Sędziowie Śledczy nadzorują postępowanie przygotowawcze z punktu widzenia jego celowości, rzetelności i legalności.
2. W celu wykonywania zadań określonych w ust. 1. powyżej, Sędzia Śledczy:
 - posiada prawo wglądu w akta każdego postępowania przygotowawczego - na każdym jego etapie - z możliwością dokonywania wszelkich odpisów lub kopii z akt sprawy,
 - przyjmują skargi na działania prokuratora w danej sprawie,

- mogą kierować do właściwego sądu wnioski o uchylenie lub zmianę każdego postanowienia wydanego przez prokuratora w związku z daną sprawą,
 - mogą wydawać swoje opinie co do wszelkich kierowanych przez prokuratora do sądu wniosków, w szczególności wniosków aresztowych,
 - składają swoje opinie do wnoszonych przez prokuratora do sądu aktów oskarżenia.
3. Sędziowie Śledczy są mianowani lub powoływani przy sądach rejonowych spośród sędziów o co najmniej dziesięcioletnim stażu orzekania w sprawach karnych – w liczbie zapewniającej nadzór nad prowadzonymi w danym rejonie sądowym postępowaniami przygotowawczymi.
 4. Szczegółowe zasady powoływania lub mianowania, funkcjonowania Sędziów Śledczych – dla obszaru każdej Ziemi - regulują ustawy ziemskie.

Art. 224

1. Adwokatura powołana jest do świadczenia wszelkiej pomocy prawnej – w szczególności do udzielania i sporządzania porad i opinii prawnych oraz wzorów pism i dokumentów, obrony w postępowaniach karnych i wykroczeniowych, reprezentowania mocodawców przed wszelkimi sądami i organami publicznymi we wszelkich sprawach, świadczenia obsługi prawnej wszelkich podmiotów, jak również do wykonywania innych zadań i uprawnień określonych w ustawie.
2. Adwokat jest wolnym zawodem zaufania publicznego wykonywanym na własny rachunek w indywidualnych Kancelariach Adwokackich lub w spółkach – wraz z innymi adwokatami.
3. Adwokacjami mają obowiązek przynależności do organizowanych przez siebie samorządów, mających na celu stale samodoskonalenie zawodowe oraz ustawiczne podnoszenie jakości świadczonych przez siebie usług. Adwokaci w liczbie co najmniej stu mogą utworzyć swój samorząd - funkcjonujący w oparciu o własny statut, cele i pragmatykę zawodową.
4. Wymogi, warunki i zasady dotyczące uzyskiwania i wykonywania zawodu adwokata, jak również ustrój oraz prawa i obowiązki samorządów adwokackich regulują ustawy ziemskie – odpowiednio i osobno dla obszaru każdej Ziemi.

XI. Samorząd terytorialny

Art. 225

1. Jednostką zasadniczego podziału terytorialnego Państwa Polskiego, a zarazem podstawową jednostką samorządu terytorialnego jest gmina.
2. Gmina posiada osobowość prawną i wykonuje zadania publiczne – zarówno samorządowe-własne, jak i zlecone-państwowe, na zasadach i zakresie określonym przez ustawy ziemskie i państwowe.
3. Wielkość obszaru gminy musi gwarantować jej wystarczający potencjał osobowy i finansowy, gwarantujący dochody niezbędne do wykonywania zadań publicznych oraz wypełniać obowiązków wobec społeczności lokalnej.

Art. 226

1. Wszelkie podatki i inne publiczno-prawne daniny i ciężary o podobnym charakterze zbierane są w gminach i przez gminy.
2. Ustawa państwowa określa zasady i proporcje podziału pomiędzy gminę, a Ziemię i Państwo Polskie środków pozyskanych na drodze poboru danin określonych w ust. 1. powyżej z zachowaniem zasady, że gminy nie mogą otrzymywać na skutek takiego podziału środków mniejszych, niż jedna trzecia zbieranych na ich obszarze danin.

Art. 227

1. Ogół mieszkańców gminy stanowi wspólnotę samorządową, przy czym pełne prawa obywatela danej gminy nabywa się najwcześniej po upływie lat pięciu od nabycia nieruchomości położonej, nawet częściowo, na obszarze danej gminy.
2. Ustawy ziemskie określają prawa i obowiązki mieszkańców i obywateli gmin, w zależności od spełniania przez nich kryteriów określonych w ust. 1. powyżej.

Art. 228

Inne niż gmina jednostki i szczeble samorządu terytorialnego mogą być ustanawiane na poziomie i według zasad określonych przez ustawy ziemskie.

Art. 229

1. Określone na podstawie ustaw zadania publiczne samorząd terytorialny wykonuje w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność prawną i finansową.
2. Długi i inne zobowiązania majątkowe gminy i innych jednostek samorządu terytorialnego obciążają hipotekę każdej nieruchomości znajdującej się na obszarze jednostki samorządowej – proporcjonalnie do wartości rynkowej tejże nieruchomości.

3. Gmina i inne jednostki samorządu terytorialnego obowiązana jest uzyskać każdorazową uprzednią zgodę większości co najmniej dwóch trzecich obywateli odnośnych gmin na zaciągnięcie lub zwiększenie długów określonych w ust. 2. powyżej.

Art. 230

W zakresie określonym przez ustawy państwowe i ziemskie gmina i inne jednostki samorządu terytorialnego wykonują zadania administracji państwowej.

Art. 231

Władze gminy koordynuje oddolną, społeczną, dobrowolną i solidarną wzajemną pomoc jej mieszkańców mającą na celu materialne i organizacyjne wsparcie dla osób, które popadły w nędzę bez swojej winy.

XII. Finanse publiczne

Art. 232

1. Finanse publiczne - poza utajnionymi na podstawie wyraźnego przepisu ustawy wydatkami Sił Zbrojnych Państwa Polskiego i służb powołanych do ochrony bezpieczeństwa publicznego lub bezpieczeństwa Państwa Polskiego - są całkowicie transparentne i jawne publicznie.
2. Zasada określona w ust. 1. powyżej dotyczy także odpowiedniej części finansów osób prawnych, jednostek organizacyjnych lub jakichkolwiek innych podmiotów w których władze publiczne mają swoje udziały lub które są finansowane ze środków publicznych.

Art. 233

1. Z zachowaniem wyjątku określonego w ust. 2. poniżej zakazuje się uchwalania budżetu Państwa Polskiego i budżetów Ziem Polskich przewidujących deficyt.
2. W czasie trwania stanu nadzwyczajnego dopuszcza się zaciąganie zobowiązań lub pożyczek skutkujących zwiększeniem wydatków ponad przewidywane dochody za każdorazową, uprzednią zgodą wydaną przez Zgromadzenie Narodowe, które określa każdorazowo górny limit takich zobowiązań lub pożyczek.

Art. 234

1. W budżecie Państwa Polskiego i budżetach Ziem tworzy się corocznie rezerwę w wysokości jednego procenta wszystkich, przewidywanych na dany rok, przychodów budżetowych. Środki z tej rezerwy podlegają odkładaniu na specjalnym funduszu na kolejne lata budżetowe.
2. Środki z funduszu rezerwy określonej w ust. 1. powyżej mogą być uruchomione – z przeznaczeniem wyłącznie na inwestycje infrastrukturalne - gdy roczny przyrost Produktu Krajowego Brutto Państwa spadnie poniżej dwóch procent.

Art. 235

1. Zakazuje się nakładania podatków od dochodu oraz wszelkich innych podatków, opłat lub wszelkich innych danin publicznoprawnych naruszających tajemnicę przedsiębiorstwa, tajemnicę handlową lub prywatność osoby fizycznej.
2. Wysokość podatków państwowych może określać na wniosek Prezydenta tylko Sejm za zgodą Senatu, zaś podatków ziemskich - właściwe władze Ziem określone w Statucie danej Ziemi.

Art. 236

1. Zakazuje się nakładania podatków, opłat, danin lub wszelkich innych ciężarów publicznoprawnych skutkujących prawnym lub faktycznym podwójnym opodatkowaniem tej samej podstawy opodatkowania. Zasada to odnosi się odpowiednio również do zakazu stosowania podwójnego opodatkowania przez dwie lub więcej Ziemie.

2. Suma wszystkich podatków, opłat, danin i wszelkich innych ciężarów publicznoprawnych pobieranych w Państwie Polskim w danym roku budżetowych nie może przekraczać dwudziestu procent rocznej łącznej wartości Produktu Krajowego Brutto osiągniętego w poprzednim roku budżetowym.

Art. 237

Zaskarżenie każdej decyzji podatkowej oraz każdego innego orzeczenia władz publicznych skutkujących nałożeniem podatku, opłaty, daniny lub jakiegokolwiek innego ciężaru publicznoprawnego wstrzymuje wykonanie takiej decyzji lub orzeczenia do czasu ostatecznego lub prawomocnego zakończenia sprawy.

Art. 238

1. Bank Państwa Polskiego jest bankiem emisyjnym i rozliczeniowym Państwa Polskiego.
2. Poza wyjątkami określonymi wyraźnie w Konstytucji, Bank Państwa Polskiego jest niezależny od wszelkich władz publicznych Państwa Polskiego. Zakazuje się jakiegokolwiek prawnego lub faktycznego uzależniania lub podporządkowania Banku Państwa Polskiego jakiegokolwiek instytucji finansowej lub jakiegokolwiek innej instytucji krajowej, zagranicznej lub międzynarodowej.

Art. 239

1. Zakazuje się kreowania pieniądza państwowego bez pokrycia lub kreowania inflacji - w tym ustalania celu inflacyjnego na poziomie innym niż zero procent.
2. Bank Państwa Polskiego prowadzi politykę utrzymywania stałej wartości pieniądza państwowego w oparciu o przeliczniki na walory o stałych wartościach - w tym kruszce i inne dobra trwałej wartości.

Art. 240

Oprócz pieniądza państwowego dopuszcza się również obieg pieniądza prywatnego i lokalnego - w tym walut cyfrowych i innych alternatywnych środków i metod płatniczych i rozliczeniowych. Każdy może umówić się na posługiwanie się w prywatnych stosunkach cywilnoprawnych rozliczaniem się w dowolnym pieniądzu, walucie lub wszelkim innym, różnym niż państwowy środek rozliczeniowy.

Art. 241

Zakazuje się podejmowania jakichkolwiek środków prawnych i faktycznych prowadzących do bezpośredniej lub pośredniej, prawnej lub faktycznej eliminacji z obrotu pieniądza gotówkowego, jak również do ograniczeń w korzystaniu z niego. W szczególności, zakazane jest wprowadzanie jakichkolwiek limitów dotyczących rozliczeń transakcji lub umów.

Art. 242

1. Organami Banku Państwa Polskiego są: Prezes Banku Państwa Polskiego, Rada Polityki Pieniężnej oraz Zarząd Banku Państwa Polskiego.
2. Prezes Banku Państwa Polskiego jest powoływany przez Sejm na wniosek Prezydenta Polski na 6 lat i może być powołany tylko raz.
3. Prezes Banku Państwa Polskiego nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z godnością jego urzędu.
4. W skład Rady Polityki Pieniężnej wchodzi Prezes Banku Państwa Polskiego jako przewodniczący oraz osoby wyróżniające się wiedzą z zakresu finansów, powoływane na 6 lat, w równej liczbie przez Prezydenta Polski, Sejm i Senat.
5. Rada Polityki Pieniężnej ustala corocznie założenia polityki pieniężnej i przedkłada je do wiadomości Sejmowi równocześnie z przedłożeniem przez Prezydenta projektu ustawy budżetowej. Rada Polityki Pieniężnej, w ciągu 5 miesięcy od zakończenia roku budżetowego, składa Zgromadzeniu Narodowemu sprawozdanie z wykonania założeń polityki pieniężnej.
6. Wszelkie decyzje Prezesa Banku Państwa Polskiego, Rada Polityki Pieniężnej oraz Zarząd Banku Państwa Polskiego mogą być zaskarżone do Sądu Najwyższego przez grupę co najmniej piętnastu Senatorów.
7. Organizację i zasady działania Banku Państwa Polskiego oraz szczegółowe zasady powoływania i odwoływania jego organów określa ustawa państwowa z zachowaniem zasady, że członkowie Zarządu Banku Państwa Polskiego są powoływani przez Prezydenta na wniosek Prezesa Banku Państwa Polskiego.
8. Siedzibą Banku Państwa Polskiego jest miasto Poznań.

Art. 243

1. Środki finansowe na cele publiczne Państwa Polskiego są gromadzone i wydatkowane w sposób określony w ustawie państwowej.
2. Nabywanie, zbywanie i obciążanie nieruchomości, udziałów lub akcji oraz emisja papierów wartościowych przez Skarb Państwa, Bank Państwa Polskiego lub inne państwowe osoby prawne następuje na zasadach i w trybie określonych w ustawie państwowej.
3. Ustanowienie monopolu państwowego następuje w drodze ustawy państwowej.
4. Zaciąganie pożyczek oraz udzielanie gwarancji i poręczeń finansowych przez państwo następuje na zasadach i w trybie określonych w ustawie państwowej.
5. Nie wolno zaciągać pożyczek lub udzielać gwarancji i poręczeń finansowych, w następstwie których państwowy dług publiczny przekroczy 3/5 wartości rocznego produktu krajowego brutto. Sposób obliczania wartości rocznego produktu krajowego brutto oraz państwowego długu publicznego określa ustawa państwowa – ordynacja finansowa Państwa Polskiego.

Art. 244

Nakładanie podatków, opłatca danin i wszelkich innych ciężarów publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania, podstawy i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatków następuje w drodze ustawy.

Art. 245

Organizację Skarbu Państwa oraz sposób zarządzania majątkiem Skarbu Państwa określa ustawa – ordynacja finansowa Państwa Polskiego.

Art. 246

1. Parlament uchwała budżet Państwa Polskiego na rok budżetowy w formie ustawy budżetowej na wniosek Prezydenta.
2. Zasady i tryb opracowania projektu budżetu Państwa Polskiego, stopień jego szczegółowości oraz wymagania, którym powinien odpowiadać projekt ustawy budżetowej, a także zasady i tryb wykonywania ustawy budżetowej określa ustawa – ordynacja finansowa Państwa Polskiego.
3. W wyjątkowych przypadkach dochody i wydatki państwa w okresie krótszym niż rok może określać ustawa o prowizorium budżetowym. Przepisy dotyczące projektu ustawy budżetowej stosuje się odpowiednio do projektu ustawy o prowizorium budżetowym.
4. Jeżeli ustawa budżetowa albo ustawa o prowizorium budżetowym nie weszły w życie w dniu rozpoczęcia roku budżetowego, Rada Ministrów prowadzi gospodarkę finansową na podstawie przedłożonego projektu ustawy.

Art. 247

1. Zwiększenie wydatków lub ograniczenie dochodów planowanych przez Prezydenta nie może powodować ustalenia przez Sejm deficytu budżetowego.
2. Ustawa budżetowa nie może przewidywać pokrywania wydatków Państwa Polskiego poprzez zaciąganie zobowiązania w Banku Państwa Polskiego. Jednak wydatki te mogą być pokrywane – za zgodną Prezesa Banku Państwa Polskiego – z dochodów tegoż Banku.

Art. 248

Inicjatywa ustawodawcza w zakresie ustawy budżetowej, ustawy o prowizorium budżetowym, zmiany ustawy budżetowej, ustawy o zaciąganiu długu publicznego oraz ustawy o udzielaniu gwarancji finansowych przez państwo przysługuje wyłącznie Prezydentowi.

Art. 249

Prezydent przedkłada Sejmowi najpóźniej na trzy miesiące przed rozpoczęciem roku budżetowego projekt ustawy budżetowej na rok następny.

Art. 250

Senat może uchwalić poprawki do ustawy budżetowej w ciągu 10 dni od dnia przekazania jej Senatowi.

Art. 251

Prezydent w ciągu pięciu miesięcy od zakończenia roku budżetowego przedkłada Zgromadzeniu Narodowemu sprawozdanie z wykonania ustawy budżetowej wraz z informacją o stanie zadłużenia państwa.

XIII. Najwyższa Izba Kontroli

Art. 252

1. Najwyższa Izba Kontroli jest naczelnym organem kontroli państwowej.
2. Najwyższa Izba Kontroli powołana jest do kontroli działalności finansowej i organizacyjno-administracyjnej organów administracji państwowej. Szczegółowy zakres działania oraz organizację Najwyższej Izby Kontroli określa ustawa państwowa.

Art. 253

1. Najwyższa Izba Kontroli kontroluje w szczególności działalność organów administracji rządowej, Narodowego Banku Polskiego, państwowych osób prawnych i innych państwowych jednostek organizacyjnych z punktu widzenia legalności, gospodarności, celowości i rzetelności.
2. Najwyższa Izba Kontroli może kontrolować działalność organów samorządu terytorialnego, komunalnych osób prawnych i innych komunalnych jednostek organizacyjnych z punktu widzenia legalności, gospodarności i rzetelności.
3. Najwyższa Izba Kontroli może również kontrolować z punktu widzenia legalności i gospodarności działalność innych jednostek organizacyjnych i podmiotów gospodarczych w zakresie, w jakim wykorzystują one majątek lub środki państwowe lub komunalne oraz wywiązują się z zobowiązań finansowych na rzecz państwa.

Art. 256

1. Najwyższa Izba Kontroli przedkłada Zgromadzeniu Narodowemu:
 - 1) analizę wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej,
 - 2) opinię w przedmiocie absolutorium dla Prezydenta z wykonania budżetu,
 - 3) informacje o wynikach kontroli, wnioski i wystąpienia, określone w ustawie.
2. Najwyższa Izba Kontroli przedstawia Zgromadzeniu Narodowemu coroczne sprawozdanie ze swojej działalności.

Art. 257

1. Prezes Najwyższej Izby Kontroli jest powoływany przez Sejm za zgodą Senatu na 6 lat i może być powołany tylko raz.
2. Prezes Najwyższej Izby Kontroli nie może zajmować innego stanowiska, z wyjątkiem stanowiska profesora szkoły wyższej, ani wykonywać innych zajęć zawodowych.
3. Prezes Najwyższej Izby Kontroli nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z godnością jego urzędu.
4. Siedzibą Najwyższej Izby Kontroli jest miasto Wrocław.

Art. 258

Prezes Najwyższej Izby Kontroli nie może być bez uprzedniej zgody Sejmu pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności. Prezes Najwyższej Izby Kontroli nie może

być zatrzymany lub aresztowany, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa i jeżeli jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się Marszałka Sejmu, który może nakazać natychmiastowe jego zwolnienie.